

PULSUL GEOSTRATEGIC

Publicație lunară-bilingvă de analiză geopolitică

Moto: "Opiniile sunt libere, dar nu și obligatorii" I. L. Caragiale

Ortodoxia Rusă între politică și evanghelie

Vorbind despre Trumpism

Rusia: intermediar de forță în Orientul Mijlociu?

Africa. Noul viitor

Reflecții privind armata europeană

Vă recomandăm să citiți: Vladimir Putin și Eurasia

Bordul Pulsului Geostrategic

(În ordine alfabetică)

Adrian CONSTANTINESCU

Doctor în economie internațională și master în drept internațional public

Cercetător științific și șef de sector la Institutul de Economie Mondială, reprezentant permanent adjunct și negociator șef rezident al României la GATT/OMC, apoi diferite funcții în diplomatie până la Ambasador în Regatul Suediei și Republica Macedonia. Autor și co-autor a circa 20 de cărți.

Adrian SEVERIN

Născut în martie 1954, a avut o evoluție politică deosebită după 1989. Astfel a fost ministru al afacerilor externe 1996-1997, deputat în Parlamentul României în 1990, apoi între 1992-2007. De la 1 ianuarie 2007 a fost ales membru ale Parlamentului UE. Raportor special ONU pentru drepturile omului în Belarus și membru PACE între 1993-2007 și 2003-2007.

Un politician de talent, care probabil nu a găsit cea mai bună conjunctură pentru a progresa mai mult la nivel național și european.

Andrei KORTUNOV

Director General al Consiliului pentru Afaceri Externe al Rusiei (RIAC)

Absolvent al Institutului de Stat pentru Relații Internaționale din Moscova (MGIMO), studii post-universitare la Institutul pentru studii SUA și Canada și Academia de Științe a URSS. Este doctor în istorie. A fost Director Adjunct al Institutului pentru studii SUA și Canada. Fondator și prim președinte al Fundației pentru Științe Publice din Moscova.

A predat politica externă a Rusiei la Universitatea din Miami (SUA) și la Colegiul Lewis&Clark din Potland (Universitatea California).

Autor a peste 120 de publicații dedicate analizei relațiilor Sovieto/Ruse – Americane, securitate globală și politica externă și internă a URSS și Rusia.

Anis. H. BAJREKTAREVIĆ

Prof. (FH) Dr. Anis Bajrektarevic, Acting Deputy Director of Studies EXPORT EU-ASEAN-NAFTA Professor and Chairperson International Law and Global Political Studies University of Applied Sciences IMC-Krems AUSTRIA

Fost diplomat de carieră în Bosnia Herțegovina (la începutul anilor '90), este membru al Institutului Internațional IFIMES, autor a zeci de prezentări, discursuri, seminarii, colocvii, ca și a numeroase evenimente publice (mese rotunde, excursii de studiu etc).

Dan DUNGACIU

Director - Institutul de Științe Politice și Relații Internaționale al Academiei Române

Master în politologie, doctorat în sociologie, cu numeroase stagii în străinătate la instituții prestigioase din Marea Britanie, SUA, Austria, Grecia, Italia. Fost secretar de stat în MAE România și consilier al președintelui Republicii Moldova pentru integrare europeană. Autor și coautor a numeroase articole, studii și cărți. Președintele Fundației Universitare a Mării Negre.

Anton COSTESCU

Orientalist și specialist în relații economice internaționale

Fost ministru consilier (relații economice) cu activitate de peste 30 de ani în Orientul Mijlociu. Unul dintre cei mai fini cunoscători ai lumii arabe.

Dorian VLĂDEANU

Cercetător științific principal gr.I în cadrul Academiei Române. Profesor universitar asociat.

Licențiat în economie și automatizări și calculatoare, doctor în economie, autor a peste 100 de lucrări în domeniul macroeconomiei. A elaborat prima strategie în domeniul serviciilor publice comunitare la nivel național.

Autor, coautor și coordonator a primei generații de legislație realizate de Guvernul României în serviciile publice (2002-2004).

ALBA IULIA CATRINEL POPESCU

Alba Popescu este doctor în securitate națională și informații al Universității Naționale de Apărare "Carol I", profesor de geopolitică al Universității Romano-Americane din București, analist în cadrul Israel – USA Intelligence International Agency / Counterintelligence and Defense against Terrorism

- SECINDEF și vicepreședinte al Asociației Române pentru Politică Externă – ARPE. De asemenea, este membru al Comitetului Român pentru Istoria și Filozofia Științei și Tehnologiei din cadrul Academiei Române. A scris două cărți precum și numeroase articole și studii publicate în reviste de analiza strategică și de geopolitică din țară și din străinătate. Începând cu luna octombrie 2017, realizează emisiunea TV săptămânală "Un veac de la Marea Unire".

Dieter FARWICK

Senior Vice-Președinte World Security Network Foundation

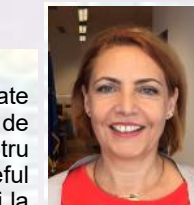
General de brigadă (ret), fost consilier al lui Manfred Woerner, fost Șef al Operațiilor la Cartierul general NATO și al serviciului de informații al armatei germane. Este membru al Institutului Internațional de Studii Strategice (IISS) - Londra. Autor a șase cărți de geopolitică și securitate, numeroase articole și analize.

Emilian M. DOBRESCU

Profesor universitar doctor

Născut în 1954, ocupă de 25 de ani poziția de Secretar Științific al Academiei Române la Departamentul de Economie, Legislație și Sociologie. Este în principal specializat în Integrarea europeană, Managementul general, Economia socială, Sociologia managementului.

Liliana POPESCU

Conferențiar universitar la SNSPA București. A studiat la Universitatea București, Facultatea de Istorie-Filosofie (1982-1986) și în Marea Britanie între 1991 – 1996. A obținut un M.A. (Econ) și un Ph.D. (cu grad A) de la Universitatea din Manchester. A fost consilier al Ministrului Afacerilor Externe și Director (Direcția de Planificare Politică, 1998 – 1999). Actualmente este Prorector al Școlii Naționale de Studii Politice și Administrative (SNSPA) București, cu responsabilități în domeniul relațiilor internaționale. Cea mai recentă carte de autor: *Construcția Uniunii Europene*, București, Ed.C.H.Beck, 2009. Liliana Popescu este editor șef al revistei românești de limbă engleză, *The Romanian Journal of Political Science*.

Iulian FOTA

Născut în 1965, fost Consilier pentru Securitate Națională a Președintelui României. A fost de asemenea adjunct al Secretarului de Stat pentru politica de apărare în Ministerul Apărării, șeful secției de apărare în cadrul misiunii României la NATO și WEU, la cartierul general NATO de la Bruxelles. În 2005 a fost numit Director al Colegiului Național de Apărare al României. Este doctor în științe politice la SNSPA - București, a mai absolvit Colegiul de apărarea NATO - Roma, și Colegiul Național de Apărare - România. Membru al consiliului Centrului European pentru Analize Politice (CEPA) și alte numeroase fundații și instituții internaționale.

Bordul Pulsului Geostrategic

(În ordine alfabetică)

Maksym BUGRIY

Este Visiting Fellow la Jamestown Foundation în Washington D.C. Are a largă experiență ca cercetător și analist la cele mai importante think-tank-uri din Ucraina, inclusiv Institutul Național pentru Studii Strategice.

Mihaiu MĂRGĂRIT

Analist politico-militar, director de proiect în Fundația EURISC - Institutul European pentru Managementul Riscului, Securității și Comunicării

Analist politico-militar de finețe, autor al mai multor studii și articole apărute în presa de specialitate și presa civilă privind armata, cercetarea strategică, strategia de securitate națională, serviciile de informații și democrația, integrarea în NATO, etc.

Murray HUNTER

Profesor asociat la Universitatea Malaysia Perlis

Antreprenor, consultant, profesor și cercetător de 30 de ani în mediul de afaceri din zona Asia-Pacific. Membru editorialis a nouă jurnale academice internaționale și face parte din consiliul consultativ al "Diplomatic Insight", "4th Media", precum și al "Addelton Academic Publishers" din New York.

Sergiu MEDAR

Atașat militar la Washington, Șef al Direcției Informații Militare, apoi al Direcției Generale de Informații din Ministerul Apărării, pentru ca, în finalul carierei, să fie Consilier Prezidențial pentru Securitate Națională la Președinția României. În calitate de profesor universitar, se preocupă în continuare de problematica securității naționale și a serviciilor de informații. Autor al numeroase studii și comunicări pe probleme de securitate națională, al cărții "Diplomația apărării" și coordonator al volumului "Informațiile militare în contextul de securitate actual" -2006. În prezent abordează aspecte legate de "Managementul securității companiilor".

Vladimir SOCOR

Senior fellow la The Jamestown Foundation și Eurasia Daily Monitor

Analist politic pe probleme est-europene, îndeosebi ale fostelor republici ale URSS și actualul spațiu al CSI, specializat pe probleme politice, conflicte etnice și resurse energetice. Senior fellow la Institutul de Studii Strategice și Politice Washington, autor a numeroase articole și comunicări publicate în Wall Street Journal, alte publicații prestigioase. Este frecvent guest lecturer la Harvard University - National Security Program la Kennedy School of Government și membru al Euro-Atlantic Security Study Group.

Marian RIZEA

Ofiter de contra-informații economice (colonel în rezervă), este prof.univ.dr.ing. la Universitatea Ecologică din București, cadru didactic asociat al Universității de Petrol și Gaze Ploiești, membru titular al DIS-CRIFST Academia Română, are expertiza în domeniul asigurării securității informațiilor clasificate, a infrastructurilor critice energetice și a protecției mediului, analizei de risc și studiilor geopolitice, este autor/coautor, a 17 carti și peste 250 articole de specialitate publicate în reviste din țara și străinătate.

Cristian UNTEANU

Ziarist începând cu 1973, a lucrat la Radio televiziunea Română apoi, din 1998, este acreditat pe lângă instituțiile europene și NATO din partea mai multor ziare sau televiziuni românești.

A fost editorialist pe probleme europene al ziarului ZIUA, a realizat sute de emisiuni de televiziune printre care ciclul MILLENNIUM sub egida Clubului de la Roma, Academiei Franceze și a Academiei Române.

Paul SÂNDULESCU

Om de afaceri și investitor în instrumente financiare speculative. Licențiat în comerț internațional, cu experiență vastă în activitățile de import-export, comerț, turism și speculații financiare. Pasionat de analiză investițională și geo-strategică.

Simion COSTEA

Conferențiar universitar doctor la Universitatea de stat "Petru Maior" Târgu Mureș

Doctor în istorie, "Profesor Jean Monnet" de integrare europeană acreditat de UE, laureat al Premiului Academiei Române pentru opera de istoric al integrării europene. Redactor șef al revistei "L'Europe unie" din Paris, autor și coautor a numeroase cărți, studii și articole.

Vasile DÂNCU

Născut 25 noiembrie 1961, este un politician român, de profesie sociolog. Profesor la Facultatea de Sociologie a Universității București, dar și la Facultatea de Sociologie și la Facultatea de Științe Politice, Administrative și ale Comunicării din cadrul Universității Babeș-Bolyai Cluj-Napoca. Este fondator al Revistei SINTEZA – revistă de cultură și gândire strategică. Este președintele și proprietarul Institutului Roman pentru Evaluare și Strategie (IRES) A publicat peste 10 cărți de autor și numeroase alte articole.

Vasile PUȘCĂȘ

Profesor universitar dr. la Universitatea Babeș Bolyai Cluj-Napoca

Predă cursuri de istorie contemporană, relații internaționale și negocieri. A lucrat în diplomație la New York și Washington D.C, apoi a fost membru al Guvernului și negociator șef pentru aderarea României la Uniunea Europeană, Șef al Departamentului pentru Afaceri Europene în Guvernul României, membru al parlamentului. Consultant pentru numeroase societăți române și străine, autor a numeroase cărți. Membru în conducerea mai multor organizații profesionale internaționale, predă la prestigioase instituții de învățământ superior din străinătate.

5 Gânduri la început de an
- **Pulsul Geostrategic**

I. EDITORIAL

7 Câteva posibile evoluții geopolitice în 2019
- **Corneliu PIVARIU**

II. Actualitatea geostrategică mondială

8 Ortodoxia Rusă între politică și Evanghelie
- **Stan PETRESCU**

16 Marea Azov, Strâmtoarea Kerchi: Evoluția presupusei lor situații legale
- **Vladimir SOCOR**

20 Armata Republicii Moldova își extinde nivelul de cooperare cu armatele statelor din zonă

- **Interviul în exclusivitate pentru Pulsul Geostrategic cu E.S. Eugen Sturza**

27 Vorbind despre Trump-ISM
- **Dinu COSTESCU**

30 Pactul pentru o migrație sigură, ordonată și reglementată: dezvoltare durabilă sau exercițiu de "guvernanta globală"?

- **Dumitru CHICAN**

36 Cultura ca armă împotriva flagelului terorist

- **Dumitru CHICAN**

39 Libertate, datorie suverană, contabilitate generațională și alte mituri

- **Lu WEI**

III. Principalele elemente ale situației din Orientul Mijlociu

43 PUNCTE DE VEDERE 2019 în Orientul Mijlociu - evoluții incerte și fără schimbări majore

- **Corneliu PIVARIU**

44 Rusia: intermediar de forță în Orientul Mijlociu?

- **Andrei KORTUNOV**

47 Israel - Arabia Saudită: discreta reîntoarcere la proiectul normalizării relațiilor

- **Lamya FOUAD**

50 De la „afacerea secolului” la marele stat palestinian din Gaza

- **Dumitru CHICAN**

54 Dosarul palestinian: încă un an zadarnic de „revoluție până la victorie”

- **Munir SALAMEH**

57 Începutul sfârșitului pentru războiul din Yemen?

- **Reza SHAHRESTANI**

59 Lumea islamică între radicalizare și tentația modernismului

- **Dumitru CHICAN**

61 Wahhabismul, către post-wahhabism?

- **Dumitru CHICAN**

64 A doua Primăvară Arabă?

- **Dumitru CHICAN**

66 “MESA” - un nou sistem de securitate regională: realități și posibilități

- **Dinu COSTESCU**

IV. Orizont Economic

72 Pentru o "suveranitate sporită a UE" sunt necesare schimbări serioase

- **Daniel DAIANU**

73 Africa. Noul viitor

- **Emilian M. DOBRESCU**

V. Serviciile de informații în secolul XXI și problemele de securitate

77 Uniunea Europeană, în tranziție spre regăsirea propriei identități; reflecții privind armata europeană

- **Mihaiu MĂRGĂRIT**

VI. Tehnologii și echipamente cu întrebuințare militară, noi sisteme de arme

89 Elicopterul V-280 Valor

- **Cornel VAIDA**

90 Vehiculul de luptă al infanteriei Lynx (KF 41)

- **Cornel VAIDA**

VII. Apariții editoriale, studii, materiale noi

91 Vladimir Putin și Eurasia, autor **Jean PARVULESCO**, prezentată de **Cornel VAIDA**

92 Misiuni la limita imposibilului. Operațiuni care sfidează moartea ale Forțelor Speciale Israeliene, autori **Michael BAR-ZOHAR** și **Nissim MISHAL**, prezentată de **Cornel VAIDA**

Gânduri la început de an 2019

Dragă Corneliu,

Multe mulțumiri pentru faptul că ne transmiteți excelentele dumneavoastră articole care ne țin la curent cu politica internațională în cele mai sensibile zone ale lumii. Temele pe care le abordați prezintă dificultăți pentru majoritatea oamenilor și numai cineva cu cunoștințele, experiența și înțelepciunea dumneavoastră se poate aventura să scrie despre ele. Personal, apreciez enorm articolele dumneavoastră și nu pot să-mi imaginez cum ar arăta Diplomat Magazine dacă ar fi lipsită de articolele dumneavoastră.

Vă rog să continuați să scrieți, să puneți în lumină și să împărtășiți cunoștințele dumneavoastră despre locuri de unde nu primim decât confuzie și dezinformare de la diverse surse.

Dr. Mayelinne de Lara – Editor, Diplomat Magazine – Olanda

Vă urez un An Nou cu suficiente resurse pentru a menține nivelul dumneavoastră de calitate și cunoaștere.

Aflu întotdeauna o mulțime de lucruri când studiez revista dumneavoastră.

Decizia dumneavoastră și a echipei dumneavoastră de a nu mai publica ediția în limba engleză este cu certitudine una dificilă. Am admirat întotdeauna aria de acoperire și calitatea revistei dumneavoastră. Am reușit să aflu o multitudine de lucruri despre o zonă care este neglijată de publicul german și mass media.

Am fost întotdeauna mândru că am contribuit la eforturile dumneavoastră.

Gl. Bg. (ret.) Dieter Farwick – fost șef al operațiilor la Cartierul general NATO și al Serviciului de Informații al armatei germane

Mesaj de An Nou pentru Pulsul Geostrategic

Avînd privilegiul de a face parte din echipa – pe cât de restrînsă, pe atât de competentă și dăruită cu pasiune și har – care, sub semnul inițiativei și al exemplului oferit de domnul general Corneliu Pivariu, a pus piatra de temelie a publicației „Pulsul Geostrategic”, ca una dintre puținele publicații private de profil din România și din Europa de Est și Centrală. De-a lungul celor aproape 14 ani de la apariție și al celor 270

de ediții bilingve –română și engleză – am avut și am bucuria și satisfacția de a fi și martor și modest contributor la vitalitatea „Pulsului” și la creșterea aripilor sale care, astăzi, îl poartă către toate cele cinci continente ale planetei Pământ unde este primit cu atenție, apreciere și admirație - așa cum mărturisesc multele mesaje primite din partea celor mai variate categorii de cititori - de la simplul cetățean dornic să cunoască, fără parțialitate dar cu profundul simț al realității cu care lumea globală se confruntă, până la înaltele medii academice, universitare, politice, culturale, militare și analitice din România și până la, practic, toate continentele lumii în care trăim. Mesajele spontane pe care echipa „Pulsului Geostrategic” le-a primit de la cititori și colaboratori din țară și de pe meridianele Mapamondului fie la început de an nou, fie cu alte prilejuri sunt nu doar semnale de apreciere și prețuire a acestor adevăruri, ci și o confirmare a realității că, în toți anii care au trecut de la întemeiere, publicația „Pulsul Geostrategic” și-a construit cu statornicie imaginea de „carte de învățătură” dar și, de instrument al diplomației publice și al dialogului între culturi, arii de civilizație și de mesager al aspirațiilor românești de pace, stabilitate și conlucrare pentru o lume mai bună și mai conciliată cu sine însăși. În ceea ce mă privește, de peste un deceniu de când contribui, cu modestie, la realizarea acestei publicații românești cu vocație universală, am văzut în aceasta nu un prilej de a mă face cunoscut (o vanitate care, la vârsta mea, nu mă mai ispitește), nici pentru materialitatea repede trecătoare a unor drepturi de autor ci, înainte și în ultimul rînd, de a face, atât cât îmi stă în putință ca România să fie mai bine cunoscută, apreciată și evaluată la adevărata sa valoare și capacitate de a fi o țară dinamică și respectată în marea familie a națiunilor lumii. Cu credința în vechea povață a evanghelistului, „cine are urechi de auzit, să audă, adresez „Cititorilor Pulsului” rugămintea de a citi și printre rînduri sensul acestor mărturisiri, cu speranța și convingerea că vremelnica încetare, a apariției versiunii engleze a publicației va fi doar o lacună vremelnică,

La mulți și rodnici Ani, „Pulsul Geostrategic!”

Ambasador prof. Dumitru CHICAN

Cauți analize geopolitice?

Te interesează evoluțiile din Orientul Mijlociu?

Cele din zona extinsă a Mării Negre?

Dar problemele actuale de securitate și serviciile de informații în secolul XXI?

Te interesează tehnica militară de ultimă generație?

Vrei să știi care sunt cele mai importante și noi apariții în geopolitică?

Cauți elemente actuale ale evoluției economiei?

Abonează-te la Pulsul Geostrategic

Un an - 12 numere (numeroase Suplimente, Comentarii, Semnale) apariție lunară

On line: plată securizată pe www.ingepo.ro

Transfer bancar: în contul SC INGEPO Consulting SRL RO76BRDEO80SV35412140800 deschis la BRD sucursala Brasov; SWIFT - BRDEROBU, România

Ramburs: (la primirea primului număr, valabil numai pentru România)

Versiunea PDF prin e-mail: 1.198 RON

Versiunea tipărită: 1.255,20 RON

Pentru informații suplimentare sunați la +4 0268 470070; fax +4 0268 47 00 76 sau contactați-ne pe e-mail: office@ingepo.ro; ingepo.vc@gmail.com

Motto: "Opiniile sunt libere, dar nu și obligatorii"—I.L.Caragiale

EDITORIAL

Câteva posibile evoluții geopolitice în 2019

Corneliu PIVARIU

Una din caracteristicile majore ale evoluției geopolitice în 2019 este că securitatea ordinii mondiale va fi pusă în pericol în continuare de criza democrației și criza morală a clasei politice, accentuate de folosirea noilor metode de manipulare și dezinformare.

Linia politică adoptată de Administrația Trump, cât și confruntarea politică internă din SUA au provocat și vor continua să provoace și în 2019 dezechilibre în geopolitica mondială și așa confruntată cu numeroase provocări.

Federația Rusă va căuta să profite în continuare de disensiunile și întârzierile decizionale ale competitorilor săi internaționali pentru a-și îmbunătăți poziția globală (ceea ce în Orientul Mijlociu deja realizează) și va continua această ofensivă în direcția realizării obiectivelor sale strategice. În acest sens, slăbirea Uniunii Europene va fi unul din obiectivele sale principale.

Uniunea Europeană se confruntă cu numeroase probleme acumulate de-a lungul timpului și căror birocrăția de la Bruxelles nu le-a găsit rezolvarea corespunzătoare. Aplicarea dublei măsuri și punerea intereselor politice partizane înaintea celor generale ale Uniunii sunt doar două dintre deficiențele ce se manifestă în UE. Alegerile europarlamentare din mai 2019 vor prelungi această situație și nici noua conducere ce va rezulta în urma acestora nu va reuși să găsească modalitățile cele mai bune de abordare a provocărilor geopolitice cărora trebuie să le facă față pentru a deveni actorul global care ar trebui să fie conform potențialului demografic și economic. Deja se vehiculează posibilitatea unui nou experiment socio-politic „Primăvara europeană”, după cum declara la Varșovia Matteo Salvini, viceprim-ministru și ministrul de interne al Italiei, după întâlnirea avută cu Jaroslav Kaczynski, liderul partidului conservator naționalist „Dreptate și Adevăr” aflat la guvernare. „A sosit vremea să înlocuim axa franco-germană cu o axă italo-poloneză” a spus Salvini. Proiectul acestei noi axe urmărește crearea unei acțiuni de solidaritate ideologică urmărind aducerea împreună, alături de liderii polonezi și italieni, pe Victor Orban, Marini le Pen, Extrema dreaptă germană (Alternativa pentru Germania - AfD, în primul rând), olandeză, spaniolă și austriacă. Unele estimări arată că la europarlamentarele din acest an forțele naționaliste europene vor câștiga circa 25% din locuri.

La 22 ianuarie 2019, la Aachen, va fi semnat un nou tratat de prietenie franco-german, care va înlocui Tratatul de la Elysee semnat în 1963. Guvernul german a aprobat deja la 9 ianuarie semnarea acestuia, adăugând că acesta va urmări realizarea unei Europe puternice, suverane și viabile, noul tratat urmând să după la adâncirea integrației economice dintre cele două țări, către o zonă economică franco-germană cu reguli comune. De asemenea, se va menționa acordul pentru întărirea cooperării militare, inclusiv creionarea unei uniuni a apărării europene. Franța va sprijini Germania pentru obținerea unui loc de membru permanent al Consiliului de Securitate ONU.

Iată că UE apare mai mult dezbinată decât unită și chiar eșecul BREXIT-ului (încă posibil) nu va avea mare importanță pentru evoluția viitoare a Uniunii. În acest context conflictul din Ucraina va continua, chiar dacă alegerile din această țară vor crea eventuale noi oportunități de pace.

China va căuta în continuare să-și consolideze poziția de mare putere globală, în pofida dificultăților economice cu care a început să se confrunte. Trecerea la construirea celui de-al doilea portavion și programul de dotare cu șase asemenea nave până în 2030 sunt doar semnale care confirmă acest obiectiv.

Nici în 2019 clasa politică mondială, prin liderii săi importanți nu se va ridica la înălțimea aspirațiilor de pace și prosperitate ale națiunilor lor. Interesele specifice vor fi în continuare pe primul loc care, probabil, ar putea determina, în anii viitori, o nouă ordine mondială.

Actualitatea geostrategică mondială

Ortodoxia Rusă între politică și Evangheliie

Prof. univ. dr. Stan PETRESCU

Creștinismul reprezintă una din cele trei mari religii monoteiste ale lumii ca număr de aderenți, aflându-se cu mult înaintea iudaismului și islamului, născându-se, istoricește vorbind, în prima jumătate a secolului I, când un mic grup de evrei palestinieni l-au identificat pe Mesia cu nimeni altul decât Isus Hristos din Nazaret.

De-a lungul a două milenii de existență, creștinismul a evoluat și s-a extins în lume pe spații largi fiind, totodată, însoțit de stări de tensiune, crize, războaie religioase, schisme și conflicte de natură teologică, fapt ce a avut drept consecință apariția mai multor biserici distincte.

Biserica Ortodoxă Răsăriteană, Biserica Romano-Catolică și bisericile protestante reprezintă principalele ramuri ale lumii creștine. Evului Mediu cunoaște o evoluție și o dezvoltare destul de serioasă a acestora ca urmare unui misionarism activ, mai ales în perioada marilor călătorii geografice, când creștinismul se întinde pe zone largi ale Planetei și include sute de milioane de credincioși.

Pe baza unui grafic din anul 2010¹, catolicii, protestanții și ortodocșii constituie, la un loc, cea mai importantă masă de creștini, atingând un număr impresionant de 2,4 miliarde, din care catolici, circa un 1,1 miliarde, protestanți, undeva la un miliard, iar ortodocși, circa 300 milioane.

La origini, cuvântul „creștin” a însemnat o etichetă lipită pe fruntea tuturor celor care urmau învățăturile lui Hristos în Imperiul Roman. Capul bisericii Creștine este Isus Hristos, biserica în sine devine o instituție creștină, iar Biblia con-

centrează autoritatea doctrinală, căreia i se adaugă, în ortodoxie și catolicism, Sfânta Tradiție a Bisericii.

După zece secole de despărțire, faptul de a fi ortodox sau catolic or protestant - în cadrul unei lumi a secolului XXI, în care un om din patru este chinez și trăiește după morala lui Confucius, înseamnă că aparține aceleiași familii, ceea ce nu trebuie demonstrat. Statutul de ortodox sau catolic nu mai are prea mare importanță².

Problema care se pune azi în legătură cu biserica este dacă acestea are menirea de a interveni sau nu în domeniul politic. Fiind ancorată puternic în social, biserica are tot dreptul să-și exprime puncte de vedere, păreri cu privire la problemele cotidiene, să-și manifeste opiniile referitor la unele orientări ale comunităților și unele decizii luate de către acestea. Totodată, există și unele opinii contrare, și anume că, în principiu, biserica ar trebuie să se abțină de la a se amesteca în cele temporale, cele pământești și să nu se abată de la cele sfinte, patristice, să nu se depărteze de la vocația sa spirituală, de cuvântul Evangheliei, să rămână în afara Politicului.

În fața unui asemenea registru larg de poziții, de păreri pro și contra, statutul ierarhilor bisericilor pare să fie unul nesigur, pentru că în anumite cazuri primesc aprecieri, în altele critici și blam, în și din afara afara comunităților de credincioși, acuzați, fie de complicitate cu cele lumești, fie de lașitate, că nu au auzit mesajul expres al Evangheliei, trădând-o prin conduita lor ambiguă. Ierarhii nu vor să gireze cu autoritatea lor morală acțiunile în favoarea justiției, dreptății, a adevărului și a umanității, această implicare fiind interpretată drept un act de partizanat ce vine în contradicție cu misiunea pastorală, activitate prin care se propovăduiește credința sau

1. The Future of World Religions: Population Growth Projections, 2010-2050, document aflat pe adresa <http://www.pewforum.org/2015/04/02/religious-projections-2010-2050/>.

2. Un interviu cu M. Malița și Jacques Barrat / www.lumeam.ro.

prin care se acordă asistență religioasă în anumite situații.

Aceste reacții și contrareacții devin uneori mai determinate și instinctive, altele sunt derulate cu echilibru, cu măsură, ceea ce face ca relațiile dintre biserici și politică să fie interpretate în mod diferit: sau la nivelul principiilor, sau la cel al contradictorialității, ambele niveluri depinzând de relația dintre Evanghelie și cultură, de esența creștinismului și de rolul politic al bisericilor în societate.

Sociologul francez Emile Durkheim a definit cultura ca „totalitatea căilor de gândire, sentimente și acțiuni care dau unui grup o unitate obiectivă și simbolică”. Politica, (exercitarea puterii) și Politicul (adică organizarea și funcționarea relațiilor într-un grup) fac parte din cultura astfel definită. De aceea, orice reflecție asupra atitudinii bisericii față de politică face parte din contextul mai larg al relației dintre Evanghelie și cultură³.

Ortodoxia, în general, se situează în relația „Evanghelie și cultură” pe o poziție dualistă, numită și a celor „două regate”, bazată pe celebra frază a lui Isus, **„Dați Cezarului ce e al Cezarului și lui Dumnezeu ce este al lui Dumnezeu”**. Rabinica zicere (**Matei 22/21**) separă, în mod neechivoc, lumea culturii, fundamentată pe rațiune de drept, de domeniul spiritual al Evangheliei, guvernat de harul divin. Cele două regate, al Cerului și al Pământului, **depind atât unul cât și celălalt de Dumnezeu**.

Cultura este temporală și funcționează în conformitate cu reguli dialectice diferite față de cele metafizice ale Evangheliei, fiind guvernată în temeiul legilor naturale, sociale, tehnice și politice. Evanghelia cuvântează mântuirea noastră, viața noastră interioară, se îngrijește de salvarea sufletelor noastre, prin renunțarea la sine și prin iubirea necondiționată a lui Dumnezeu și a aproapelui.

Prin urmare, creștinul aparține, deopotrivă,

ambelor regate, nesuprapuse, iar în relațiile sale private el acționează în conformitate cu dragostea necenzurată față de Dumnezeu, așa cum îl îndeamnă Evanghelia. În schimb, în viața publică, profesională, creștinul respectă și aplică legile lumii pământești, ale Cezarului. Evanghelia nu are menirea de a se amesteca în probleme culturale, sociale și politice.

Biserica Ortodoxă Rusă apare în prezent, ca fiind deosebit de activă în viața social, culturală și politică a ortodocșilor care, canonic, depind de ea. Dar ceea ce pretinde și susține în mod categoric Biserica Rusă este aceea că a devenit apărătoarea drepturilor creștinilor ortodocși de pretutindeni. Această lumească pretenție își are originea în Sfânta Tradiție a Bisericii al cărei cap este Marele Cneaz Vasili al II-lea, (1425–1462), autointitulat *„Cap nu numai al Bisericii Ruse ci și al Ortodoxiei adevărate, al întregii Creștinătăți”*. Teutonii recunosc titlul de Țar (Cezar) în 1473, astfel că Moscova ajunge *„A Treia Romă”* și că Țarul *„seamănă cu toți oamenii, însă prin puterea Sa el se aseamănă lui Dumnezeu*. El e vicarul lui Dumnezeu, *e Capul suprem al Statului și Bisericii”*. Imperiul Otoman, după războiul ruso-turc (1768-1744) recunoaște, prin Tratatul de la Kuciuc Kainargi, dreptul Rusei de a proteja creștinii ortodocși din Imperiu, dar și demnitatea de *„A Treia Romă”* pe care Rusia și-o arogase deja, această prerogativă fiind valabilă mai ales în Moldova și Țara Românească. Austria câștigă Bucovina, ruptă din trupul Basarabiei. Față de aceste două provincii, Rusia va începe să pună în aplicare politica sa de deznaționalizare a românilor ortodocși din Basarabia prin biserică, în timp ce populația românească spera permanent că va scăpa de influența rusească, speranță suprimată în anul 1812⁴, când partea orientală a Moldovei, Basarabia, va rămâne sub autoritatea țarilor și canonic sub Biserica Pravoslavnică rusă, până la 27 martie 1918, când provincia se alipește Regatului României. S-a trecut, în mod brutal, la contopirea sufletelor românești cu marele imperiu de la răsărit, utilizându-se masiv

3. Apud Andre Grounelle. FR, Église et Politique, HTTP://ANDREGOUNELLE.FR/EGLISE/EGLISE-ET-POLITIQUE.PHP.

4. Pacea de la București din 1812 a fost un tratat de pace semnat pe 16/28 mai 1812, între Imperiul Rus și Imperiul Otoman, la încheierea războiului ruso-turc din 1806-1812. Prin acest tratat, Principatul Moldovei a fost redus la o zonă geografică care a inclus cea mai mare parte a Moldovei Occidentale, în timp ce partea orientală, atribuită Imperiului Rus, a devenit o provincie, denumită atunci Basarabia, a Imperiului țarist (succesiv krai în 1812, oblast în 1828 apoi gubernie în 1871). Sursa: Wikipedia

instrumente politice cum ar fi administrația, cultura și biserica, aceasta din urmă fiind mijlocul cel mai sigur de rusificare a Basarabiei. Faptul că biserica era instituția care influențează mai mult ca oricare alta într-o măsură hotărâtoare sufletele credincioșilor săi, dă rușilor garanția că tocmai ea, biserica, era mijlocul cel mai nimerit de care aceasta să se folosească în opera lor de rusificare, căci moldovenii, fiind în unanimitatea lor sub influența bisericii, trebuia să asculte de îndrumările ei. N-aveau decât să dea bisericii din Basarabia acea organizare și acei conducători care s-o conducă cât mai repede spre rusificare pentru ca apoi să se facă coadă de topor, lucru ce au început a-l face⁵. Federația Rusă și Biserica Pravoslavnică merg mână în mână și azi, bazându-se pe patriotismul și naționalismul rusesc, fortificat de ortodoxie, pe drumul spațiului canonic rusesc în încercarea de a-l consolida, controla și gestiona. Comunismul și ortodoxia au făcut casă bună de-a lungul perioadei dictaturii sovietelor în marele proiect comunist de a elibera lumea de capitalismul occidental egoist. Aceste două ideologii revin în actualitate, rapid, mai ales după ce Vladimir Putin s-a botezat, reîntorcându-se, și el, la tradiție, declarându-se un altfel de protector al ortodocșilor, dar profund nemulțumit că România și Bulgaria devin membre ale NATO și UE, iar occidentalii n-au avut bunul simț să trateze cu el așa cum au făcut-o cu Stalin.

Moscova, cu binecuvântarea „noilor țări”, se considera, tradițional, „A Treia Romă”, pornindu-se de la faptul că primele două centre creștine s-au prăbușit deja ca urmare a unor împrejurări istorice nefavorabile, astfel că ortodoxia rusă declară, în mod abuziv, că devine salvarea întregului spațiu ortodox. Și cum vom observa mai la vale, capii bisericii și ai politicii Federației Ruse trec la măsuri, chiar dacă unele discursuri au nuanțe, vădit, ipocrite și neoimperiale.

Alexis al II-lea voia să ne convingă de faptul că „Biserica nu dorește să impună orice rețetă politică și economică”, dar asta nu înseamnă că se

poate „ține departe de ceea ce se întâmplă în Rusia.” În mai 1993, Patriarhul a înființat Congresul Mondial al Poporului rus care este „un forum public, neutru din punct de vedere politic”. La întâlnirile sale sobornicești sunt invitați cei mai importanți lideri politici⁶.

În anul 2005, în cadrul vizitei sale „pastorale” la Chișinău, Patriarhul Alexei a fost decorat de președintele Vladimir Voronin cu cea mai înaltă distincție a Republicii Moldova, apoi, în anul 2008, l-a premiat, la rândul-i, pe Vladimir Voronin, fostul general al KGB-ului rusesc pentru poziția fermă a acestuia legată de încercările Bisericii Ortodoxe Române de a crea eparhii pe teritoriul R. Moldova.

Patriarhul Kirill este urmașul lui Alexis al II-lea și reprezintă o față nouă a spațiului ortodox rus, „a cărei Biserică e în simfonie cu președintele Federației Ruse, Vladimir V. Putin, „o minune dumnezeiască”, urmașul împăraților Romei creștine și protector panortodox”⁷, gata oricând să se implice și să-și asume marile probleme politice nu doar ale Rusiei ci și ale fostelor țări sovietice care încă țin de Patriarhia Moscovei. Aceasta din urmă este una dintre cele mai consecvente forțe dedicate salvării imperiului, având pretenția că din punct de vedere canonic teritoriul recunoscut al Patriarhiei Moscovei ar cuprinde în afara de Rusia, Ucraina, Belarus, Moldova, Țările Baltice, Azerbaidjanul, Kazahstanul, Asia Centrala și

5. Pr. N.N.Topologeanu, Ocnele-Mari Vâlcea, Încercarea de a deznaționaliza Basarabia prin Biserică, p.16.

6. Semenoff-Tian-Chansky Irène. L'Eglise orthodoxe russe, un facteur politique à prendre au sérieux ?. In: Politique étrangère, nr.1 - 2001 - 66e année. pp. 139-155. Sursa: https://www.persee.fr/doc/polit_0032-342x_2001_num_66_1_5050

7. Viorel Roman, EUROPA CREȘTINĂ, România 2017: Articole, interviuri, opinii; Aufsätze, Interviews, Timișoara : Artpress, 2016, p.51.

comunitățile ortodoxe din întreaga lume.

Patriarhul rus se comportă, pe zi ce trece, ca un lider politic de anvergură și mai puțin preocupat de cele sfinte, referindu-se la unitatea popoarelor care au câștigat acum 20 de ani independența față de Moscova și, în același timp, fiind interesat, în vizitele din spațiul Comunității Statelor Independente, de situația politică și mersul guvernelor locale. Mai mult, el a dat sfaturi politicienilor, făcând referire la o „Sfântă Rusie Unită”. Capul BORuse dispune de o importantă influență politică, deoarece are dreptul de a propune modificări la proiectele de legi în curs de promovare în Duma de Stat⁸.

În spațiul public și mediatic rus, apare frecvent vechea sintagmă „Ruskii Mir” (Lumea Rusă), mai ales atunci când se vorbește despre „noua ideologie” a lui Vladimir Putin, potrivit căreia „lumea rusă poate și trebuie să-i unească pe toți cei cărora le este drag cuvântul rus, cultura rusă, oriunde ar locui ei, în Rusia sau în afara hotarelor acesteia”. Această afirmație zugrăvește, pe de o parte, realitatea spirituală a poporului rus menită să dea specificitate spațiului geografic și de civilizație slav, iar pe acest temei să se legitimizeze mesianismul celei de-A Treia Rome. Pe de altă parte, această „Ruskii Mir” a fost invocată de noul țar de la Kremlin pentru a justifica anexarea Crimeii, în martie 2014 și amestecul brutal în teritoriile ucrainene cu majoritari ruși – Donețk și Lugansk.

Înălții oficiali de la Kiev, în lupta lor pentru obținerea unei independențe totale față de Moscova au început să atace pilonii „lumii ruse”: cultură, istorie (Rusia Kieviană a fost înlocuită cu statul Kievian), presa, școala și biserica rusă.

Președintele Ucrainei, Petro Poroșenko, vorbind despre independența definitivă a țării sale față de Moscova a afirmat că în acest proces „nu este vorba doar de religie, ci de geopolitică”, arătând, mai departe, că Moscova „vede în Biserica Ortodoxă Rusă unul dintre principalele sale instrumente de influență în Ucraina”.

România Răsăriteană, oficial R. Moldova, are

două mitropolii, cea a Basarabiei, care aparține Patriarhiei Române și cea a Moldovei, care ține de cea a Moscovei. Această legătură cu spațiul canonic rus reprezintă una din explicațiile privind implicarea Moscovei în viața internă a statului. De exemplu, vizita Patriarhului Rusiei la Chișinău (10 octombrie 2018) a generat unele reacții acide, fiind considerată una de natură politică, cu atât mai mult cu cât vizita a fost precedată de semnarea unui document al lui Vladimir Putin din care rezulta că „*Moldova este parte din CSI, evident, este inclusă ca spațiu de interes geopolitic al Uniunii.*”⁹

Însă mesajul Patriarhului Kirill a fost unul și mai tranșant, subliniindu-se simbioza dintre Evanghelie și Politic: *Biserica Rusă deține supremație în acest spațiu, iar teritoriul basarabean va fi inclus în proiectele viitoare ce țin de Rusia, atât la nivel politic cât și „canonic.* Și Sfinția Sa, Kirill, mai adaugă faptul că „*Trebuie să conștientizăm că Rusia, Ucraina, Bielorusia și Moldova reprezintă o singură civilizație, la baza căreia se află aceeași credință ortodoxă.*”¹⁰

Ce putem adăuga, în prelungirea celor declarate de către cea mai vizibilă față bisericească a Rusiei, că în planurile canonico-politice ale Mamei Rusii, R. Moldova nu va putea fi desprinsă de trupul Sfintei Rusii.

Războiul ascuns ruso-român continuă, serviciile de informații devenind părțile beligerante ale confruntării, adică ale războiului informațional de peste Prut. România s-a transformat într-o țintă și un obstacol greu de trecut, fiind în NATO și UE, motiv pentru care rușii și-au construit un cap de pod amenințător pe spațiul dintre Prut și Nistru – Transnistria. De aici și fluviile de amenințări dinspre Moscova către București.

Aleksandru Dughin, autorul proiectului „Eurasia” și un apropiat al Țarului Putin, prezent deseori la Chișinău, afirmă tranșant că „Rusia are nevoie și de întreaga Românie, și de spațiul dintre Prut și Nistru, pentru a-și promova interesele vitale la Marea Neagră și în sudul Europei”. Așa a fost, scrie el, două sute de ani în urmă și de

8. Biserica Ortodoxă Rusă și implicațiile sale politice, <http://geopolitics.ro/biserica-ortodoxa-rusa-si-implicatiile-sale-politice/>.

9. Ibidem.

10. Ibidem.

atunci nu s-a schimbat nimic. Basarabia să se reunească, în sfârșit, cu România, dar cu o condiție: aceasta din urmă să se desprindă de UE și NATO și să adere la proiectul „Eurasia” sub comanda Rusiei. Rezultă că, România trebuie să facă la stânga împrejur, să părăsească spațiul euroatlantic și să îmbrățișeze panslavismul.

Vizita Preafericitului Daniel la Moscova (2-5 decembrie 2017) nu a avut semnificații deosebite pentru ortodoxia română, dar cei doi Întâi Stătători, „*au amintit situația bisericească dificilă din Ucraina și a subliniat unitatea episcopatului Bisericii Ortodoxe canonice din această țară, în pofida multor presiuni.*”¹¹

La 11 octombrie 2018 s-a emis un Tomos sinodal, de către Patriarhia Constantinopolului, prin care a fost recunoscut independența Bisericii Ortodoxe din Ucraina de către aceasta și comunitatea ortodoxă a celorlalte Biserici care includ țări precum România, Bulgaria, Serbia, Grecia și Georgia. Această decizie sinodală a Patriarhului Ecumenic de la Constantinopol a creat o mare schismă pe spațiul ortodoxiei, știrbind adânc din autoritatea Patriarhiei ruse.

Ucraina schismatică a trunchiat teritoriul canonic pravoslavnic de zeci de milioane, din totalul de 150 milioane de adepți, aparținători Patriarhiei de la Moscova, existând trei biserici autocefale pe spațiul canonic al Ucrainei: Biserica Ucraineană Autocefală, Biserica Ucraineană ținând de Patriarhia de

la Kiev și Biserica Ucraineană ținând de Patriarhia de la Moscova (adică în subordinea lui Kirill).

Patriarhia de la Kiev cu Filaret în frunte, fostul mitropolit de Kiev din cadrul Patriarhiei Rusiei, după declararea independenței Ucrainei (1992), a provocat o schismă față de Moscova, după ce Patriarhia de acolo nu a fost de acord să confere statutul de autocefalie Bisericii Ortodoxe din Ucraina¹².

Bartolomeu, patriarhul grec de la Constantinopol recunoaște, după 332 de ani de tutelă religioasă rusă în această țară, autocefalia Bisericii Ucrainene, provocând indignarea Bisericii Ortodoxe Ruse, care rupe relațiile cu Patriarhia Constantinopolului. Sinodul Bisericii Ortodoxe Române a decis, în acest război religios, să recomande Patriarhiei Ecumenice de la Constantinopol și Patriarhiei Moscovei să se ajungă la o soluție de împăcare, conform spiritului Bisericii Ortodoxe, aceasta fiind una sfântă, sobornicească și apostolească, al cărei loc central îl ocupă promovarea unității creștinilor în lumea de astăzi. Gândirea Sinodului BOR corespunde gândirii tuturor bisericilor ortodoxe: Sinodul Bisericilor Ortodoxe din Creta, din 16-27 iunie 2016, precedat de întâlnirea dintre papa Francisc și patriarhul Kirill, la Havana, la 12 februarie 2016 și comunicatul lor comun privind „Relațiile reciproce dintre Biserici, problemele esențiale ale fraților noștri și perspectivele de dezvoltare a civilizației umane”, sunt cadrul în care poate fi soluționat și acest conflict. Declarația Papei și a Patriarhului Moscovei, unică și fără egal în ultimul mileniu,

11. Vizita Patriarhului Daniel la Moscova 2-5 decembrie 2017 - cronologie și rezultate, <https://poruncaibirii.agaton.ro/articol/2013/vizita-patriarhului-daniel-la-moscova-2-5-decembrie-2017-cronologie-%C8%99i-rezultate>

12. <https://stirileprotv.ro/special/ce-ar-fi-discutat-patriarhul-daniel-la-moscova-despre-ucraina-mesajul-lui-putin.html>

constată lapidar „Nu suntem concurenți, ci frați.” Dacă asta îi unește pe catolici și pe ortodocși, cu atât mai mult ea este valabilă pentru descendenții Fericitului Vladimir cel Mare și Sfânt¹³.

Conflictul ruso-ucrainean are și o conotație religioasă, după criza din Strâmtoarea Kerci, din noiembrie 2018, când rușii au sechestrat trei nave ucrainene și au arestat 24 de marinari, iar forțele de Securitate ucrainene, drept represalii, au percheziționat trei biserici ortodoxe afiliate Patriarhatului Moscovei, precum și domiciliile preoților.

Evangelhia și politica Rusiei ne sugerează că, în egală măsură, ar putea să cântărească în starea de confruntare pentru frontierele dintre Rusia și Occident, dar poate avea și influențe nefaste pentru ucrainenii din punct de vedere cultural, panortodoxia fiind divizată. Mișcarea autocefală din Ucraina se înscrie pe o relație cu țările care încercă să-și sporească independența geopolitică față de Moscova, ceea ce conduce la scăderea influenței Rusiei în vecinătatea sa imediată.

Să amintim politica Evangheliei în coloratura rusă după războiul din Georgia, când **o mănăstire din Abhazia ce ținea de Patriarhia Georgiei a trecut canonic de Moscova**. Cazul Georgiei, subiect al unui vechi conflict înghețat la Marea Neagră, ne prezintă un perfect studiu de caz prin care putem înțelege religia ca o armă de influență politică. Georgia este un caz special în ceea ce ține de Biserica Ortodoxă. Aceasta a încercat, *la rândul ei, obținerea autocefaliei, dar de fiecare dată BORusă a refuzat categoric, pretextând că orice biserică ortodoxă din spațiul fost sovietic va rămâne sub jurisdicția sa*¹⁴.

Dincolo de frontierele Rusiei există dorința Moscovei de a cultiva legăturile sale istorice și culturale cu alte state, de a deveni un partener internațional credibil în mediul creat după războiul rece, de a reface puterea sa și de a recâștiga influența în Europa și în Balcani. Va fi întărită axa dintre Moscova și Belgrad în scopul regenerării politicii externe ruse, prin opoziția la acțiunea

NATO în regiunea fostei Iugoslavii - vezi Kosovo, altarul ortodoxiei sârbești -, ceea ce demonstrează că Federația Rusă dispune de forța de a-și spune cuvântul în zona ei de influență.

Naționalismul sârb și cel rus, specifice ortodoxiei, rămân îngemănate strâns în arealul Europei de Est și de Sud-Est. Sârbii și rușii naționaliști se definesc prin ortodoxism, au poziții comune de respingere față de islam ca și față de Bisericile Apusene. Biserica Ortodoxă Rusă este în măsură să ofere pentru viitor o cale de reușită sigură creșterii rolului ei în plan extern.

Spațiul ortodoxiei, ca moștenire a Bizanțului, reprezintă un spațiu cultural și liturgic inert, lipsit de viață, decorativ, în care spiritul se stinge, devine steril, fiind mai puțin compatibil cu cel Apusean, unde regulile de joc ale democrațiilor occidentale sunt diferite. Iar lumea islamică a rămas încremenită în Evul Mediu timpuriu. Modernizarea și secularizarea, ca produs al occidentalizării, s-a produs mai încet pe spațiul ortodoxiei, influențând doar elitele minoritare ale societății. La fel de încet s-a produs secularizarea proceselor și instituțiilor, ca și a spiritului și a culturii, această rămânere în urmă, însemnând un decalaj major între Est și Vest. Anul 1989 a însemnat un val de schimbări rapide ale regimurilor politice agresiv – ateiste către unul democratic, în Europa de Est și de Sud-Est, făcându-se loc unor însemnate manifestări religioase, cu aplicații și implicații politice directe în toate procesele de înnoire politică, socială și culturală. Acest proces al schimbării produs pe spațiul ortodoxiei a dinamizat conținutul informației și al comunicării, mass-media a explodat, economia liberală s-a extins rapid, gustul față de libertate bazată pe proprietate a crescut, toate acestea tinzând să înlocuiască, în timp scurt, vechea suprastructura a onoarei, a purității, a candorii și a contemplării, banul și acumularea de bogății au devenit surse ale virtuții iar Biserica nu putea rămâne în afara acestui proces, ieșind parcă din amortizarea ei de veacuri.

Elitele ortodoxe și politice din arealul Europei

13. https://www.academia.edu/2.../Viorel_Roman_Europa_Creștină.pdf

<http://www.logossiagape.ro/.../12/viorel-roman-ucraina-si-ru.../>

<https://www.facebook.com/LOGOSsiAGAPE/>

14. *Ibidem* Biserica Ortodoxă Rusă și implicațiile sale politice.

de Est și de Sud-Est revin la tradiții și curente opuse valorilor democrațiilor liberale, Rusia oferind, de departe exemplul cel mai viu. Renașterea naționalismului și fundamentalismului ortodox, care iese la rampă în lumea occidentală, reprezintă una dintre marile mize ale politicii internaționale din zona de referință ortodoxă. Noua haină a ortodoxiei active, noncontemplativă, constituie cheia creșterii stabilității în regiune.

România anilor 1990-1998, a internaționalizat campanii întregi și dorința apropierei ei față de civilizația occidentală, solicitând integrarea în Uniunea Europeană și aderarea la NATO. Cu toate acestea, s-a dovedit că aceste intenții nu au fost constante, elitele politice românești încălcând, adeseori, obligațiile internaționale asumate, iar principiile statului de drept s-au aflat și se află sub presiunea clerului și a instituțiilor bisericii ortodoxe nedezipite de puterea politică de la București.

Ortodoxismul exclusivist și naționalist încearcă a crea o legătură Moscova -Belgrad-București-Kiev, ca o umbră protectoare deasupra Balcanilor, în măsură să controleze, în beneficiul Federației Ruse, toată Europa de Sud-Est, dar schisma produsă de Ucraina a cam stricat jocul elitei ruse conservatoare, strălucirea spirituală a celei de-a Treia Romă, pierzând din intensitate.

România, ca admiratoare a principiilor democrațiilor occidentale, poate deveni un punct de stabilitate a securității din zona ei geografică prin renunțarea la jocul dublu față de Occident care nu poate continua la nesfârșit, lăsând Biserica să se ocupe în instituțiile sale de activități liturgice și patristice, pentru mântuirea credincioșilor săi și nu a Politicului. Ortodoxia neoimperială rusă nu ne poate fi un exemplu de urmat, dacă vrem să împărtășim cu Occidentul valori comune și să ne legăm de acesta printr-un set comun de reguli ce guvernează relațiile dintre noi. Întreg spațiul euro-atlantic diferă de principiile comunității ortodoxe din Europa de Est și de Sud-Est, așa cum arată acestea acum și îmbrățișate de actualele elite ortodoxe și profitabile

unor forte politice extremist-naționaliste.

Față de celelalte țări ortodoxe, România are tradiția ei latină, deci vocație occidental-creștină încă din timpul obârșiei noastre și numai un **fatal destin al istoriei** a întrerupt această vocație. Episcopiile latine au durat pe spațiul Moldovei și al Țării Românești până în secolul al XIV-lea. Căci „*prin împrejurările acestea se întrerupe perioada latină, care timp de opt secole ne-a păstrat latinitatea, ne-a întărit neamul și firea românească și a putut să ne lumineze și mintea prin învățătura înțeleasă de toată lumea, a sfintei Evanghelii, în sfânta limbă strămoșească*”¹⁵.

BORusă va folosi religia conservatoare ca pe un instrument important al refacerii unității teritoriale sub o singură conducere politică, profitând în continuare de puterea influenței sale. După anul 1989, politicienii ruși au revenit *in corpore* la tradiția ortodoxă, harul revelației divine pogorând asupra lor, învrednicindu-i să apere religia lor, s-o reintroducă în masa populației ruse și s-o utilizeze, cu subtilitate, abilitate și agresivitate, pentru toate acțiunile politice rusești, interne și internaționale.

Potrivit unor analiști ai domeniului, „*politica se împarte, Biserica se adună*”¹⁶. Stând deasupra partidelor sau apărând unitatea ortodoxiei, Patriarhul Moscovei dorește să-și recâștige rolul sau istoric de reunificare a Bisericii Ruse în jurul puterii politice de la Moscova și a rolului său salvator al națiunii în momente tulburi. Biserica lui Putin și Kirill a intervenit în chestiuni politice cu tact, cu subtilitate și în consonanță cu o bună parte a opiniei publice, reușind să rezolve unele probleme acolo unde statul nu a reușit și anume în domeniul social și educațional.

*Cu toate acestea, Biserica rămâne un organism religios și succesul rolului său politic va depinde, în primul rând, de capacitatea sa de a-și păstra aura înăuntrul acestei zone. Tentațiile care pot genera creșterea puterii economice și certuri interne asupra întrebărilor de natură teologică o fac vulnerabilă*¹⁷.

15. C. Nicolau Stroești, Tragedia Neamului Românesc. Epopee, vol I, Institutul de arte grafice A-B-C, S.A., str. Lipscani nr.5, București, 1936, p.353.

16. Ibidem Andre Grounelle. FR, Église et Politique

17. Ibidem.

Atunci când A. Malraux ne spune că "*secolul XXI va fi religios sau nu va fi deloc*", ne sugerează un paradox și anume acela că într-o lume desacralizată, vizibil, trăirile religioase devin mai puțin profunde și transcend către o religiozitate cosmică, lipsită de dogme și zei concepuți după chipul și asemănarea omului, „Dumnezeul viitorului”, va fi fiind unul indescriptibil și nu cel cu aură sfântă știut din vechile scripturi. Acest nou Dumnezeu îl vom găsi la limita mistică a noastră, El având o infinită răbdare de a asculta pe toată lumea, inclusive pe cea desacralizată. Dacă la începuturile ei Biserica Creștină Ortodoxă era „administrată liturgic” de o categorie sacerdotală riguros ierarhizată spre a fi servitoarea absolută a lui Dumnezeu și nu a oamenilor, astăzi conducătorii supremi ai clerului nu se mai apleacă decât în parte asupra procesului purificării, mântuirii sufletului și efortului de a rumina, de a medita asupra revelației divine, aceste stări emoțional-afective și spirituale, metamorfozându-se în acțiuni politice evidente, acțiuni care, în curând, vor trebui să facă față mării utopii a secolului XXI, aceea dacă se poate integra, în mod pașnic, islamul monoteist teocratic, cu lumea creștin-occidentală. Este iluzoriu să se creadă că se va putea separa, în comunitățile islamice, puterea politică de cea religioasă atât într-o societate occidentală cât și într-una Eurasiatică, căci din această fantasmă a izbucnit războiul pe care îl trăim acum, în travesti, sub forma terorismului islamic. S-a pornit, deja, un jihad perpetuu, militar și ideologic, fără cale de întoarcere, pentru că astfel de limitări nu există în scripturile islamice; unica limita temporală și spațială coranică este islamizarea întregii omeniri. Lumea creștină, în totalitatea ei, va trebui să renunțe la cele sfinte pentru o vreme și să se consacre exclusiv unei viitoare acțiuni politice pentru a putea face față unei stări de confruntare apropiată cu islamul politic, dacă niciunul dintre Dumnezeii scripturali nu va găsi cuvântul magic și divin, purtător de pace perpetuă pe Pământ. Iar ambele religii, creștină și islamică, au în spate armate de credincioși, care, însumate, depășesc cifra de 4 miliarde. Astăzi, pe lângă noi, sau aiurea, unele flăcări ale războiului flutură deja în vânt cu bine-

cuvântarea Celui de Sus.

Pe 23 decembrie 1983 la ora 4:30, Papa Ioan Paul al II-lea, hotărâște să meargă la închisoarea Rebibbia din Roma pentru a se întâlni cu Ali Agca, turcul care încercase să-l asasineze și de la care, pe timpul vizitei în celulă, aflase că autorii complotului pentru asasinarea sa se născuse la Teheran. Această informație avea să modifice viziunea Papei Ioan Paul față de Islam, căci „*treptat, el le spusese colaboratorilor săi că adevăratul conflict mondial nu avea să aibă loc între Est și Vest, între Statele Unite și Rusia, ci între fundamentalismul islamic și Creștinătate, în public, avu grijă să facă distincția între Islam, credință și fundamentalismul islamic*”¹⁸.

În ciuda oricărei credințe, războiul va fi război, iar pace veșnică nu va exista pe Pământ.

Bibliografie

1. A.Grounelle. FR, Église et Politique, [HTTP://ANDREGOUNELLE.FR/EGLISE/EGLISE-ET-POLITIQUE.PHP](http://ANDREGOUNELLE.FR/EGLISE/EGLISE-ET-POLITIQUE.PHP);
2. Biserica Ortodoxă Rusă și implicațiile sale politice, <http://geopolitics.ro/biserica-ortodoxa-rusa-si-implicatiile-sale-politice/>;
3. C. Nicolau Stroescu, Tragedia Neamului Românesc. Epopee, vol I, Institutul de arte grafice A-B-C, S.A., str. Lipscani nr.5, București, 1936;
4. Dr. S. Relli, Istoria Bisericii Române, partea II-a, vol.III, Ediția a II-a, Universitatea „Regele Carol II” din Cernăuți, 1935;
5. L'Eglise orthodoxe russe, un facteur politique à prendre au sérieux ?. In: Politique étrangère, nr.1 - 2001 - 66e année. pp. 139-155. Sursa: https://www.persee.fr/doc/polit_0032-342x_2001_num_66_1_5050;
6. Pr. N.N.Topologeanu, Ocnele-Mari Vâlcea, Încercarea de a deznaționaliza Basarabia prin Biserică;
7. Dr. Silviu Dragomir, Relațiile bisericești ale Românilor din Ardeal cu Rusia în veacul VIII-lea, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1914;
8. The Future of World Religions: Population Growth Projections, 2010-2050, document aflat pe adresa <http://www.pewforum.org/2015/04/02/religious-projections-2010-2050/>;
9. Un interviu cu M. Malita și Jacques Barrat / www.lumeam.ro;

18. Gordon Thomas, Spionii lui Gideon: Istoria secretă a Mossadului, Editura St. Martin's Griffin, New York, 1999, pag. 242.

10. Viorel Roman, EUROPA CREȘTINĂ, România 2017: Articole, interviuri, opinii; Aufsätze, Interviews, Timișoara : Artpress, 2016;

11. Vizita Patriarhului Daniel la Moscova 2-5 decembrie 2017 - cronologie și rezultate, <https://poruncaubirii.agaton.ro/articol/2013/vizita-patriarhului-daniel-la-moscova-2-5-decembrie-2017-cronologie-%C8%99i-rezultate>.

Infografie

1. <https://stirileprotv.ro/special/ce-ar-fi-discutat-patriarhul-daniel-la-moscova-despre-ucraina-mesajul-lui-putin.html>

2. https://www.academia.edu/2.../Viorel_Roman_Europa_Creștină.pdf

3. <http://www.logossiagape.ro/.../12/viorel-roman-ucraina-si-ru.../>

4. <https://www.facebook.com/LOGOSsiAGA/>

Marea Azov, Strâmtoarea Kerci: Evoluția presupusei lor situații legale

Vladimir SOCOR

Rusia a săvârșit acte de război împotriva Ucrainei în Strâmtoarea Kerci și în zona învecinată a Mării Negre în data de 25 noiembrie. Mai mult, în lunile anterioare, Rusia a obstrucționat în mod sistematic și agresiv activitățile comerciale ale Ucrainei și cele internaționale care urmau a fi desfășurate în Marea Azov.

Reacțiile occidentale și cele ucrainene la aceste evoluții au indicat de cele mai multe ori confuzie în legătură cu situația legală a Mării Azov și a Strâmtoării Kerci. Neînțelegerile includ: referințele din legea internațională a mării în legătură cu Marea Azov și Strâmtoarea Kerci; denumirea Strâmtoării Kerci ca și canal navigabil internațional sau planificarea unor expediții maritime occidentale în Marea Azov.

De cealaltă parte, Rusia a venit cu propriile sale interpretări ale situației legale a Mării Azov și a Strâmtoării Kerci – interpretări pe care Rusia le poate impune în prezent prin intermediul forței. Atât confuzia occidentală și cea ucraineană, cât și replicile Rusiei provin din complexitățile legale și pseudo-legale aplicate de Rusia în ceea ce este considerat a fi statutul legal al Mării Azov și al Strâmtoării Kerci.

Este discutabil dacă există un statut legal al celor două întinderi de apă. În cazul în care există, este cu siguranță unul neclar. Moscova a procedat în acest fel deoarece politicile Rusiei excelează în utilizarea neclarităților legale exprimate prin formule rusești aparent legale, domeniu în

care Rusia deține un loc fruntaș *de facto*.

Presupusul statut legal al celor două întinderi de apă este stipulat în „Tratatul de Cooperare între Federația Rusă și Ucraina cu privire la utilizarea Mării Azov și a Strâmătorii Kerci”, semnat în decembrie 2003 și ratificat de ambele parlamente în aprilie 2004 (text din Diplomaticeskii Vestnik, no. 1, 2004).

* (Sursa: Radio Europa Liberă)

Conținutul acestui tratat reprezintă baza legală prin care Rusia a utilizat recent forța în Marea Azov și Strâmtoarea Kerci. Cu toate acestea, însăși Rusia a încălcat acest tratat și alte tratate prin capturarea Crimeii în 2014, o evoluție care a răsturnat interpretarea și aplicarea tratatului din 2003.

Conform tratatului din 2003, statutul legal al Mării Azov și a Strâmătorii Kerci este (sau se presupune că este) stabilit printr-un acord în întregime bilateral între Rusia și Ucraina. Bilateralitatea este menită să împiedice (sau se presupune că ar trebui să împiedice) Ucraina să apeleze la legea internațională pentru a-și proteja siguranța și interesele economice în aceste ape și în zona de coastă a Ucrainei.

Acest tratat definește Marea Azov și Strâmtoarea Kerci ca fiind „ape istorice interne ale Federației Ruse și ale Ucrainei” (calificativul „istorice interne” este menit să clarifice faptul că nu au avut un statut internațional în trecut). „Marea Azov va fi delimitată de-a lungul liniei de graniță de stat prin acordul dintre cele două părți”. Mai mult, „problemele legate de apele din Strâmtoarea Kerci vor fi stabilite prin acordul dintre cele două părți”. Nu există nici o mențiune referitoare la sectoare naționale în legătură cu granița din Marea Azov și nici un fel de mențiune despre o graniță în Strâmtoarea Kerci (Art. 1).

Navele comerciale sau de război sub pavilion rusesc sau ucrainean vor beneficia de libertate de mișcare în Marea Azov și Strâmtoarea Kerci. Navele comerciale sub pavilion altul decât ru-

sesc sau ucrainean, care se îndreaptă către porturi rusești sau ucrainene sau care pleacă din aceste porturi, „pot [sic] să intre în Marea Azov și să treacă prin Strâmtoarea Kerci”. „Navele de război sau alte nave necomerciale” care aparțin altor state decât Rusia sau Ucraina, care se îndreaptă către porturi rusești sau ucrainene, „pot intra în Marea Azov și pot trece prin Strâmtoarea Kerci în urma invitației sau permisiunii acordate de una dintre părți [Rusia sau Ucraina] și a consultării celeilalte părți”. În acest mod, Rusia are drept de vot în orice invitație sau acordare a permisiunii de către Ucraina (Art.2).

Rusia și Ucraina vor reglementa toate problemele legate de transport, navigație, căutare și salvare, pescuit, ecologie și altele în Marea Azov și Strâmtoarea Kerci, fie pe baza acordurilor existente, fie în urma încheierii unor noi acorduri – o situație potențială de „*ex-lex*” sau neclaritate legală (Art.3).

Orice dispută cu privire la interpretarea și aplicarea tratatului va fi soluționată bilateral „precum și prin alte mijloace pașnice alese de Părți” – din nou, bază pentru votul Rusiei cu privire la soluții ne-bilaterale (Art.4).

Preambulul tratatului (care nu este obligatoriu) conține o dublă referință la tratatul bilateral din 1997 (prin care Rusia a recunoscut din punct de vedere legal intergritatea teritorială a Ucrainei și granițele existente ale acesteia) și la tratatul cu

Insula Tuzla (Sursa: DX News)

privire la granița dintre Rusia și Ucraina (semnat la 1 ianuarie 2003, în care nu este inclusă și Marea Azov). Preambulul tratatului referitor la Marea Azov și Strâmtoarea Kerchi angajează Rusia și Ucraina la soluționarea oricărei probleme prin mijloace exclusiv pașnice „împreună sau prin acord” (i.e. doar pe criterii bilaterale).

Acest tratat este extrem de relevant prin omisiunile sale. Partea rusă a programat cu siguranță aceste omisiuni, iar partea ucraineană (condusă la momentul semnării acordului de către Leonid Kucima) a cedat semnând acordul în decembrie 2003.

Aceste omisiuni sunt evidente. Tratatul nu face nici o referire la legea internațională și nici la Convenția Națiunilor Unite cu privire la Legea Mărilor (UNCLOS). Tratatul ruso-ucrainean nu menționează nici un sector maritim național sau zonă economică exclusivă. El nu stipulează arbitrarea disputelor de către o a treia parte, este menționată doar soluționarea bilaterală. Tratatul nu are un termen de valabilitate și nici o procedură de urmat în cazul încheierii acestuia. Intenția Rusiei este ca acest tratat să fie o pârghe prin care Ucraina să poată continua pe linia acordurilor care favorizează Rusia și pe care Rusia le poate interpreta după bunul plac prin amenințări sau utilizarea forței, așa cum a demonstrat recent.

În acest context, se discută în guvernul ucrainean și în cercurile publice dacă se poate de-

nunța tratatul bilateral din 2003 și în locul acestuia să se aplice legea maritimă internațională.

Tratatul din 2003 dintre Rusia și Ucraina cu privire la „Cooperarea în Utilizarea Mării Azov și a Strâmtoarii Kerchi”, care este oficial în vigoare în prezent și „sine die”, și-a propus să scoată cele două întinderi de apă în afara legii internaționale și a arbitrajului unei a treia părți. Tratatul nu doar că favorizează Rusia, dar caracterul bilateral al acestui acord a permis Rusiei să interpreteze conținutul tratatului așa cum a dorit, fiind

susținută prin utilizarea superiorității forței la fața locului.

Ucraina a semnat acest tratat sub amenințarea că Rusia nu va permite accesul navelor ucrainene prin canalul navigabil al Strâmtoarii Kerchi. Acest acord a fost încheiat într-o perioadă în care Statele Unite și NATO se distanțaseră de Ucraina (situația Kolchuga; situația Melnychenko; izolarea Președintelui de la acea vreme Leonid Kucima în cadrul reuniunilor NATO din 2002 și 2004; refuzul NATO de a organiza consultări cu Ucraina referitoare la Strâmtoarea Kerchi). Folosindu-se de acest context, Președintele rus Vladimir Putin a ordonat și a supravegheat personal în toamna anului 2003 construirea unui baraj în Strâmtoarea Kerchi, pentru a face legătura între Rusia și Insula Tuzla a Ucrainei, care se află în mijlocul strâmtoarii. Tuzla aparținea Ucrainei așa cum și Crimeea aparținea Ucrainei. Barajul de legătură ar fi transformat Tuzla din insulă ucraineană într-un fel de promontoriu al teritoriului rusesc (Promontoriul Tuzla). Această modificare ar fi împins linia mediană a Strâmtoarii Kerchi către Ucraina, lăsând Rusiei partea navigabilă a canalului Kerchi-Yenikale. În aceste condiții, Ucraina a răspuns prin trimiterea de trupe pe Insula Tuzla și prin poziționarea unor nave în jurul acesteia. Manevrele navelor rusești și ucrainene din jurul insulei din anul 2003 au fost un preambul al activității din 25 noiembrie 2018.

Președintele Kucima a pus capăt conflictului în anul 2003 printr-un compromis nedeclarat: ac-

ceptarea condițiilor nedrepte pentru Ucraina pentru ca Rusia să pună capăt lucrărilor de construire a digului și pentru acceptarea continuării suveranității în canalul navigabil Kerchi-Yenikale.

Acest acord a reflectat prioritatea pe care o reprezintă pentru Ucraina garantarea accesului navelor ucrainene și a altor nave comerciale către porturile ucrainene prin Marea Azov și Strâmtoarea Kerchi. Din 2003 și până în 2014, Ucraina s-a ocupat de securitatea, managementul, navigarea și ghidarea canalului navigabil Kerchi-Yenikale. Pe de altă parte, Ucraina a consimțit să lase situația Mării Azov în mâinile și avantajul potențial nelimitat al Rusiei.

Granița maritimă pe care tratatul din 2003 o anticipa între Rusia și Ucraina nu s-a stabilit niciodată în Marea Azov. Din moment ce tratatul lăsa delimitarea granițelor maritime pe seama unor negocieri ulterioare, Rusia a amânat pe termen nelimitat aceste negocieri. Măsura a fost previzibilă, având în vedere istoria Rusiei de amânare a delimitărilor frontaliere din fostele teritorii sovietice. Iar cazul Mării Azov era cu atât mai previzibil cu cât tratatul din 2003 care anticipa o graniță maritimă nu făcea referire la sectoare naționale sau zone economice exclusive.

Această situație „permite” în prezent („legal” conform tratatului) ca navele de război ale Rusiei să se miște libere în Marea Azov, să oprească și să inspecteze nave oriunde în această mare, să desfășoare exerciții maritime acolo unde dorește, să declare zone interzise temporar acolo unde se desfășoară exerciții și să se apropie de țărmul ucrainean fără a încălca tratatul bilateral din punct de vedere tehnic, fiind favorizată și de neclaritatea termenilor din legea internațională.

Conținutul tratatului din 2003 reprezintă baza legală prin care Rusia a utilizat recent forța în Marea Azov și în Strâmtoarea Kerchi. Cu toate acestea, Rusia a încălcat atât acest acord, cât și altele (ex. tratatul inter-statal cu Ucraina din 1997) prin capturarea Crimeii în 2014. Prin intermediul acestei modificări unilaterale a gra-

niței, chiar dacă este una nerecunoscută, Rusia a răsturnat de facto fundamentul anterior al interpretării și aplicării tratatului din 2003.

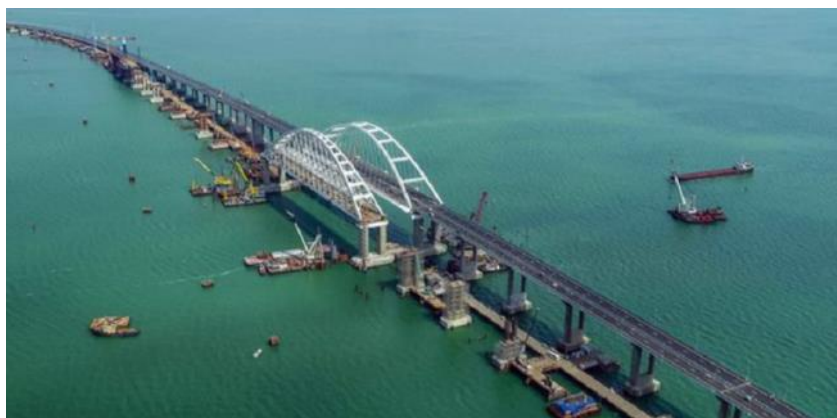
În condițiile capturării Crimeii de către Rusia, Strâmtoarea Kerchi – incluzând canalul navigabil Kerchi-Yenikale – a devenit rusească de facto. Guvernul rus susține acum că atât strâmtoarea cât și canalul sunt căi maritime ale Rusiei (Kommersant, 24 noiembrie).

Moscova consideră că nu era necesar acordul Ucrainei pentru construirea podului peste Strâmtoarea Kerchi, din moment ce malul din Crimeea al strâmtoarei acum aparține Rusiei. Rusia ignoră nerecunoașterea internațională a anexării Crimeii.

În mod ironic, Insula Tuzla (vezi mai sus) a fost transferată în administrarea guvernului central rus de către autoritățile „republicii” Crimeea. Aceasta a „moștenit” Tuzla de la Ucraina în martie 2014, iar transferul practic realizează obiectivul pe care Moscova îl urmărea în anul 2003. Transferul din aprilie 2018 este menit să faciliteze finalizarea construirii Podului peste Strâmtoarea Kerchi (Interfax, Ukrinform, 17, 18 aprilie 2018).

În plus, anexarea Crimeii a extins în mod considerabil linia de coastă a Rusiei la Marea Azov, reducând linia de coastă a Ucrainei la această mare. Prin urmare, orice negociere în vederea delimitării Mării Azov (în cazul în care Rusia ar accepta desfășurarea unor astfel de discuții) ar înclina balanța în mod hotărâtor în favoarea Rusiei, ceea ce ar fi în detrimentul Ucrainei.

Publicat inițial în Eurasia Daily Monitor Volumul: 15 Numărul: 169, 171.

Armata Republicii Moldova își extinde nivelul de cooperare cu armatele statelor din zonă

Interviul în exclusivitate pentru Pulsul Geostrategic cu E.S. Eugen Sturza - Ministrul Apărării al Republicii Moldova

Pulsul Geostrategic (P.G.): R. Moldova se află situată într-o zonă sensibilă dpdv geopolitic, tradițional marcată de evoluții complexe. Care sunt principalele provocări, riscuri și amenințări la adresa R. Moldova?

E.S. Eugen STURZA (E.S.E.S.): După cum ați remarcat și Dvs., R. Moldova, tradițional, este marcată de evoluții complexe. Reieșind din caracterul tradițional al acestor evoluții, se evidențiază o ciclicitate a proceselor geopolitice locale, regionale și chiar globale. Moldova, fiind parte a comunității internaționale, încearcă să fie un jucător, care poate să-și spună cuvântul, comparativ cu perioadele când eram victimele colaterale a acestor evoluții. Pentru a deveni un stakeholder regional, R. Moldova trebuie să recupereze la foarte multe capitole, iar instituția pe care o conduc și-a asumat acest rol în domeniul apărării.

Provocarea, probabil cea mai mare, este consolidarea unui sistem de apărare capabil să descurajeze și să facă față amenințărilor externe, dar și interne, în moment ce este dificilă depășirea situațiilor de incertitudine politică și ajungerea la un consens național privind vectorul de dezvoltare, sau cum îl mai numesc, voalat, experiență de la Chișinău, alegerea civilizațională.

De ce ziceam de amenințările interne? Conform Strategiei Militare, recent adoptate, una din cele mai grave amenințări la adresa securității Repu-

blicii Moldova este potențiala declanșare a unei agresiuni armate din partea forțelor regimului separatist din Transnistria, susținută de Grupul Operativ de Trupe Ruse (GOTR). În același timp, pot apărea, coordonat, unele acțiuni cu caracter subversiv sau separatist și în alte regiuni ale țării. Un astfel de scenariu împotriva Republicii

Moldova, la unele etape, poate lua forma unor acțiuni „hibride”, ce complică evaluarea riscurilor și crearea unui sistem de avertizare timpurie eficient.

Evoluțiile geopolitice în plan regional și global demonstrează că necesitățile de securitate și apărare actuale a R. Moldova, depășesc considerabil posibilitățile noastre, fapt ce indică necesitatea de a le edifica pe baza unei colaborări cu partenerii și celelalte părți cointeresate. Prin urmare, Republica Moldova va trebui să-și consolideze și chiar să extindă nivelul de cooperare cu actorii regionali și

internaționali, prin valorificarea parteneriatelor existente, precum și prin inițierea de parteneriate noi.

Ăsta este unul din obiectivele care le-am asumat la început de mandat și o parte din angajament deja am reușit să le îndeplinim.

P.G.: Cum au influențat aceste evoluții gradul de realizare a obiectivelor mandatului dumneavoastră de ministru al apărării în guvernul R. Moldova?

E.S.E.S.: Experiența internațională demonstrează că potențialul militar este tot mai des utilizat în realizarea politicilor și intereselor naționale a diferitor actori statali. Forțele militare

sunt utilizate ca mijloc de coerciție și impunere a anumitor interese politice și economice, dar și ca factor de descurajare a unor astfel de inițiative, din acest motiv, doar un potențial militar credibil, al Republicii Moldova, poate avea un rol descurajator. Dezvoltarea rolului descurajator devine imperativul nostru național, cu caracter exclusiv defensiv, prevăzut în toate documentele strategice adaptate.

Începând cu 1991, sistemul de apărare a fost marginalizat și subfinanțat, iar experiența asemănătoare a Ucrainei a demonstrat că necesitatea reformelor și modernizării sectorului de apărare este stringentă. Precedentul și riscurile afiliate acestui conflict, au stat la baza inițierii planului ambițios de reformare a sistemului de apărare. Mai mult de atât, Armata Națională deja constituie subiectul unui proces amplu de transformare, care este susținut de partenerii externi de dezvoltare, care au aceleași rezerve privind amenințările regionale.

În acest sens, procesul de reformă a Armatei Naționale implică:

Reforma în domeniul resurselor umane, care prevede un șir de măsuri precum: trecerea treptată de la serviciul militar obligatoriu la serviciul prin contract, asigurarea condițiilor de serviciu și de trai ale militarilor, restabilirea pachetului social etc;

Identificarea resurselor necesare pentru dezvoltarea capacităților Armatei Naționale, pentru că, configurația de forțe care va fi impusă de procesele menționate mai sus, urmează a fi instruită, dotată cu echipament, armament, tehnică și alte mijloace;

Consolidarea mecanismului de cooperare internațională, care este un mecanism crucial în contextul bugetului, deocamdată, auster al Ministerului. Asistența oferită de partenerii strategici de dezvoltare, în cadrul diferitelor forme de cooperare care vin să compenseze neajunsul de resurse necesar sistemului militar.

În acest an s-a făcut un volum de muncă enorm privind finalizarea și adoptarea documentelor strategice precum:

Strategia Națională de Apărare, care este un do-

cument politic pe baza căruia se realizează planificarea apărării naționale și se stabilesc modalitățile de realizare a funcțiilor instituțiilor statului pentru a asigura eficient apărarea națională.

Programul "Armata Profesionistă pentru anii 2018-2021" care are drept scop identificarea domeniilor de dezvoltare ale Armatei Naționale și prioritizarea acestora în funcție de resursele alocate. Programul abordează cele mai stringente probleme ale armatei, urmând să devină mecanismul principal al Guvernului în implementarea fazei inițiale a reformei de apărare, prevăzută în Strategia Națională de Apărare.

De asemenea Programul vine să contribuie la transformarea Armatei Naționale într-un angajator atractiv pentru militari și civili. Programul este sprijinul procesului de planificare strategică, stipulat în proiectele Strategiei Naționale de apărare și Strategiei Militare.

Chintesența programului de profesionalizare a Armatei Naționale presupune înlocuirea militarilor în termen cu militari prin contract, precum și transformări profunde la nivelul organizării, dotării cu echipament, armament și tehnică de luptă moderne și instruirii. De asemenea, profesionalizarea are ca obiectiv intensificarea relațiilor și nivelului de comunicare dintre armată și societate, clasa politică, societatea civilă și instituțiile statului sporind implicarea și prezența acestora în diverse compartimente ale vieții sociale.

Programul este axat pe două aspecte de importanță majoră pentru Armata Națională. Primul aspect scoate în evidență importanța și rolul militarului, ca individ, în cadrul sistemului național

de apărare. Al doilea aspect important al Programului vizează reforma structurală a Armatei Naționale. Această reformă, planificată pe termen mediu și lung, va fi implementată gradual, și are drept scop crearea unei instituții eficiente, durabile și dotate multilateral.

Adoptarea documentelor strategice enumerate mai sus, ne-a permis să trecem la faza doi a implementării pachetului Inițiativei de Consolidare a Capacităților de Apărare (DCBI). Inițiativa de Dezvoltarea a Capacității de Apărare este un mecanism de asistență, oferit de Alianță Nord Atlantică, care vizează dezvoltarea sistemului de apărare al Republicii Moldova, ce se subscrie eforturilor de proiectare a securității și stabilității la scară internațională.

P.G.: Care sunt perspectivele de implementare și realizare a Programului Armata Profesionalistă 2018-2021, în contextul alocărilor financiare actuale pentru MAP din R. Moldova?

E.S.E.S.: Cum am spus mai sus, implementarea programului se va efectua etapizat, pe parcursul anilor 2018-2021, în conformitate cu alocările bugetare, resursele adiționale aflate la dispoziție și cele asigurate de partenerii externi. Este un document, care tratează multilateral reforma în Armata Națională, începând cu salarii și instruiți și terminând cu locuințe de serviciu și modernizare de infrastructură.

Trecerea treptată de la serviciul militar în termen la serviciul prin contract a inițiat procesul de planificare a resurselor financiare pentru reducerea treptată a cotei de încorporare a militarilor în termen, concomitent cu creșterea cotei

de încadrare a militarilor prin contract, care se va desfășura până în 2020.

Programul cuprinde și alte măsuri concrete pe mai multe domenii de dezvoltare:

Suplinirea incompletului de funcții a militarilor prin contract. Programul dezvoltă viziunea de completare a funcțiilor vacante din unități, indicând prioritățile pe categorii: soldați, sergenți, subofițeri și ofițeri. În cadrul procesului, prioritar, vor fi completate unitățile din cadrul componentei operaționale a Armatei Naționale.

La acest capitol se înscriu următoarele acțiuni: Aprobarea și punerea în aplicare a Concepției de dezvoltare și profesionalizare a efectivului de soldați, sergenți și subofițeri ai Armatei Naționale, alături de planul de implementare pentru 2018-2020, care presupune:

Perfecționarea procesului pregătirii de luptă și de mobilizare care se va orienta spre standardizarea procesului de instruire și asigurare graduală a unităților militare cu armament și echipament modern. Tot aici, vor fi întreprinse eforturi de înlocuire a tehnicii militare învechite, inclusiv prin intermediul asistenței externe. Adițional, va fi inițiat procesul de revizuire a sistemului de mobilizare prin ajustarea cadrului normativ și organizarea antrenamentelor și altor activități de exersare a capacității de mobilizare.

În momentul de față, se planifică organizarea antrenamentelor de mobilizare pentru anul 2019 și a fost inițiată reparația capitală a tehnicii din dotarea AN și a echipamentului de luptă. De asemenea sunt planificate măsuri de standardizare a procesului de instruire; elaborarea și aprobarea Planului de înlocuire a tehnicii militare învechite; asigurare graduală a unităților militare cu armament și echipament modern.

Astfel cum militarul este beneficiarul principal al reformelor, revizuirea sistemului de salarizare și îmbunătățirea pachetului social a devenit un imperativ pentru noi. La acest capitol, a avut loc majorarea salariilor efectivului cu zece la suta și se finalizează procesul de trecere la salarizarea unitară pentru toate

© DW/V. Calugareanu

structurile de forță, din cadrul sistemului național de securitate și apărare. Recent am aprobat hotărârile, privind acordarea indemnizațiilor financiare, pentru închirierea spațiului locativ, și asigurarea cu spațiu locativ de serviciu a efectului Armatei Naționale. Pentru acest lucru, am inițiat proiecte de parteneriat public-privat care, doar în acest an, vor da în exploatare un număr dublu de apartamente, comparativ cu toți anii precedenți. Până la finele acestui an, doar în Chișinău, vor fi oferite peste 300 de apartamente de serviciu. Urmează un parteneriat public-privat, cu același obiectiv, pentru garnizoana din Bălți.

Sistemul logistic, la fel, trece printr-un proces de eficientizare și dezvoltare. În faza inițială, a fost revizuită structura organizatorică și componenta de comandă și control, după care s-a efectuat un studiu de fezabilitate pentru reconsiderarea modalității de asigurare cu uniforme militare a militarilor prin contract. Tot aici, a fost inițiată revizuirea conceptului de asigurare a rației alimentare pentru militari prin contract și în termen, până la trecerea completă la serviciul militar prin contract.

Infrastructura militară și socială a rămas neschimbată încă de pe timpul URSS, de aceea ne-am propus să o modernizăm. Această măsură are drept scop renovarea și construcția treptată a unor obiecte de infrastructură cum ar fi: blocuri de cazarmă, blocuri sanitare, cantine, complexe sportive, camere de păstrare a armelor, puncte medicale, puncte de control și trecere etc. Pentru îmbunătățirea condițiilor de muncă a personalului a fost inițiat procesul de renovare treptată a clădirilor administrative și eficientizarea modului de exploatare a acestora.

Modernizare nu poate fi făcută fără o revizuire a serviciului de pază și asigurare a obiectivelor militare ale Armatei Naționale. Caracterul inovativ al măsurii propuse, bazate pe practica armatelor statelor occidentale, urmărește eficientizarea serviciului militar prin reducerea numărului efectivului implicat în activități de pază și asigurare a vieții cotidiene. Implementarea a demarat la începutul anului 2018, cu un studiu de fezabilitate a trecerii la serviciile de pază particulară a unităților mili-

tare, reprofilarea personalului militar și dotarea obiectelor militare cu sisteme speciale de supraveghere. În unele obiective militare deja a demarat procesul de dotare cu sisteme speciale de supraveghere.

Un alt aspect principal al profesionalizării este interoperabilitatea, care nu se poate îmbunătăți fără dezvoltarea relațiilor de cooperare cu partenerii externi. Pentru a consolida cooperarea și crește contribuția la misiunile și operațiile internaționale de consolidare a păcii, pe lângă misiunile ONU și OSCE, în acest an, Armata Națională a detașat doi militari, într-o misiune UE, în EUTM Mali.

P.G.: O serie de înalți oficiali de la Chișinău au inițiat dezbatere publică privind întărirea neutralității R. Moldova. Cum pot acestea afecta planurile de consolidare a capacităților Armatei Naționale sau cooperarea cu NATO și alți aliați (România, SUA)?

E.S.E.S.: Seria de înalți oficiali care au inițiat dezbatere pe marginea unui paradox, pot zice multe lucruri, dar este imposibil să întărești o neutralitate, mai ales când pe teritoriul R. Moldova staționează o armată străină. Ea (neutralitatea) sau este sau nu-i și nu poate fi întărită sau slăbită. Argumentele lor ar trebui să fie în susținerea cooperării cu blocurile militare sau împotriva acestor cooperări, dar cooperarea cu NATO, de exemplu, nu contravine statutului de neutralitate, atâta timp cât nu există premisele sau perspectivele unei eventuale aderări. Mai mult ca atât, cum am zis și anterior, cred că neutralitatea nu exclude, ci determină necesitatea unor forțe armate de înaltă calitate. Statutul de

neutralitate al țării nu împiedică Republica Moldova, stat cu drepturi depline în comunitatea internațională, să participe împreună cu alte state și organizații internaționale la asigurarea păcii și securității în lume, ce, în final, permite asimilarea experienței din domeniul militar a altor state și organizații internaționale, fără a încălca articolul 11 din Constituția R. Moldova.

Practica altor state europene neutre demonstrează că fără a se alătura acestui bloc militar-politic se poate obține o cooperare destul de avansată. Politica Alianței este centrată pe crearea securității și stabilității, în special la frontierele ei, iar noi, Republica Moldova, avem granițe comune. Efectele cooperării noastre se resimt nu doar în domeniul militar, ci și în domeniul protecției mediului, educației, consolidării integrității instituțiilor de stat și egalitate de gen.

Începând cu 1994, de când a fost lansat Parteneriatul pentru Pace și până în prezent, țările neutre doar au beneficiat din cooperarea cu Alianța Nord-Atlantică. NATO a sprijinit statele partenere în efortul acestora de a-și consolida capacitățile de apărare, cooperare și securitate, planificare a situațiilor de urgență, știință și mediu, și informare publică.

Pe lângă asta, cooperarea cu NATO este un indicator al maturității politice și a unei culturi instituționale bine înrădăcinate, iar aceasta atrage o serie de beneficii, precum stabilitate militară și politică, atragerea investițiilor străine, crearea de noi locuri de muncă și creșterea nivelului de prosperitate a țărilor.

Avem un parteneriat eficient cu țările UE și NATO, care ne oferă sprijin prin proiecte de asistență și expertiză, ce demonstrează că Ministerul Apărării este o organizație credibilă și responsabilă de implementarea propriilor politici. În prezent Ministerul Apărării are o cooperare bilaterală în domeniul militar cu 27 state.

Unii din partenerii noștri strategici principali rămân a fi Statele Unite ale Americii și România. Grație programelor SUA precum: FMF, IMET, FMS, etc., Armata Națională își poate dezvolta capabilitățile de apărare și continua procesul de reformare. Aici ne referim la instruirea militarilor moldoveni; asigurarea logistică cu echipa-

ment individual, sportiv, de comunicații, cu vehicule multifuncționale de mare mobilitate; suport în instruirea și detașarea contingentului Armatei Naționale la Misiunea KFOR, dezvoltarea infrastructurii de instruire ș.a.

Consolidarea și dezvoltarea relațiilor de cooperare a constituit în permanență unul din obiectivele prioritare ale Ministerului Apărării. Cele mai recente eforturi sunt centrate pe eficientizarea cooperării în cadrul Inițiativei de Consolidare a Capacității de Apărare și instituirii funcțiilor de atașați militari în cadrul ambasadelor RM în statele partenere pre cum SUA și România. Recent, Ministerul Apărării a reușit să obțină detașarea, în premieră pentru R. Moldova, a atașatului militar în SUA, ceea ce va îmbunătăți considerabil coordonarea aspectelor de cooperare bilaterală și asistență. În curând, urmează să detașăm câte un atașat militar în România și Ucraina.

P.G.: Care sunt efectele produse de recent adoptata Strategie Națională de Apărare a R. Moldova?

E.S.E.S.: Este prematur să evaluăm efectele produse de SNA, cel puțin la etapa actuală. Suntem în prima etapă de implementare, care presupune consolidarea sistemului național de apărare în perioada de 1-2 ani de la aprobarea strategiei.

În vederea implementării Strategiei, Guvernul a elaborat și pune în aplicare un plan de acțiuni care cuprinde obiective, direcții de implementare, factorii umani responsabili, termeni de realizare a acțiunilor, costurile aferente implementă-

rii, indicatorii de progres și , evident, procedurile de raportare și evaluare.

Cum este prevăzut în acest plan de acțiuni, începând cu prima rectificare bugetară din acest an, Armata Națională se află în proces de consolidare și menținere a capacității operaționale curente.

În primul rând sunt valorificate rezervele umane existente, pentru a face procesul de tranziție mai eficient. Din acest motiv, o decizie strategică este menținerea temporară a sistemului mixt și de completare și actualizare a algoritmului de calcul și completare a rezervei de stat și mobilizare. Un efort considerabil se observă în asigurarea egalității de gen în cadrul politicilor de completare apărare cu resurse umane.

Se elaborează planul de mobilizare a economiei naționale și se stabilește mecanismul prin care se vor atrage în procesul de mobilizare a infrastructurii și resurselor sectorului privat.

În afară de asta, se dezvoltă politicile de protecție socială a personalului sistemului național de apărare. Primele rezultate cum ar fi: indemnizațiile pentru chirie, apartamentele de serviciu ș.a. le-am enumerat mai sus. La fel am vorbit deja despre măsurile luate în scopul sporirii participării Republicii Moldova la operații internaționale, cum ar fi dezvoltarea capabilităților naționale de instruire pentru participanți.

Pe lângă toate astea, în contextul consolidării și modernizării capacității naționale de apărare, am reușit să facem primele achiziții de armament de ultimă generație și să modernizăm infrastructura a două tabere militare, despre care am vorbit mai sus.

Aceste sunt doar efectele deja produse și vor continua să se producă conform priorităților acordate în planul de acțiuni.

P.G.: Care este stadiul proiectului Strategiei Militare elaborat de reprezentanți ai MAP și Marelui Stat Major?

E.S.E.S.: În septembrie 2014, în cadrul Sum-

mit-ului NATO, Republica Moldova a fost invitată să adere la inițiativa „DCB”. Inițiativa prevedea asistență privind analiza capacităților curente de apărare a Republicii Moldova și identificarea domeniilor care necesită a fi dezvoltate. În 2015 a fost aprobat pachetul de asistență „Consolidarea capacităților de apărare pentru Republica Moldova” care prevede consiliere și asistență, în reformarea Forțelor Armate, inclusiv la elaborarea documentelor strategice.

Înainte de a le elabora, au fost analizate progresele înregistrate în ajustarea cadrului strategic legislativ și revizuirea și definitivarea riscurilor și amenințărilor cu caracter militar la adresa securității Republicii Moldova. În acest mod s-a ales formatul potrivit al Strategiei Naționale de Apărare și a Strategiei Militare.

Rolul acestui document de politici, este să stabilească modalitatea de realizare a funcțiilor Forțelor Armate, în scopul asigurării apărării naționale. Strategia a fost elaborată în scopul oferirii unei viziuni clare, pe termen mediu și lung, în vederea inițierii procesului de trecere a Forțelor Armate la o nouă structură de forțe, și are ca obiectiv sincronizarea eforturilor și resurselor instituțiilor statului în vederea dezvoltării și menținerii unui pachet de forțe, capabil să facă față provocărilor la adresa securității militare.

Recenta aprobare, dar și asigurarea implementării Strategiei ne va permite realizarea obiectivului final de consolidare, dezvoltare și modernizare a capacității de apărare pentru a furniza

răspunsul adecvat la amenințările și riscurile cu caracter militar adresate securității și apărării statului.

Prin această strategie, ne-am propus ca Forțele Armate să devină capabile să planifice, să conducă și să desfășoare operații de apărare de înaltă intensitate pe întreg teritoriul țării. În același timp, Armata Națională își menține capacitatea de a participa, cu contingente militare, până la nivel de batalion, în misiuni și operațiuni internaționale.

O altă finalitate a strategiei este sprijinul autorităților civile la gestionarea situațiilor interne de criză, dar fără a periclita capacitatea generală a Forțelor Armate de a asigura apărarea națională.

P.G.: Dacă ar fi să privim retrospectiv, care considerați că ar fi principalele realizări și provocări din mandatul dumneavoastră?

E.S.E.S.: Cele mai mari realizări sunt, sunt de obicei, rezultatul depășirii celor mai mari provocări. Într-un sistem, găsit în regim funcțional, dar inert, nu a fost deloc ușor să pun pe rol procesul de reforme.

Prima și una din cele mai vizibile realizări, este că am reușit să readucem Armata Națională, dintr-o instituție tratată marginal timp de 27 de ani, într-o instituție pe ordinea de zi a Guvernului, într-un proces plin de reforme și o creștere planificată a bugetului alocat pentru anii viitori, până la media europeană, de aproximativ 1,5%. Sigur că a fost o provocare pentru mine să inițiez acest proces, când opinia publică este manipulată sistemic de diferiți actori mass-media, despre

faptul că R. Moldova nu are amenințări și că neutralitatea presupune dezarmare, iar orientarea banilor publici pentru cheltuieli militare nu este necesară.

Relansarea, sau mai bine zis, lansarea mecanismului de funcționare al Armatei Naționale, care nici în perioada URSS nu a cunoscut cea mai mare eficiență, din cauza neglijenței conducerii, a fost una din cele mai dificile inițiative care le-am avut.

Datorită experiențelor din trecut, de management defectuos, a Armatei Naționale, până în prezent, fiecare inițiativă a Ministerului Apărării, a fost tratată cu scepticism și critică. Chiar și așa, Armata Națională a organizat mese rotunde cu societatea civilă și ceilalți actori interesați, care au putut să vină sau propuneri și sugestii privind elaborarea documentelor strategice.

Programul Armata Profesionistă, la fel, a fost întâmpinat cu critici și scepticism, dar noi am demonstrat că este posibil, încorporând doar în acest an cu 400 de militari în termen mai puțini. Strategia Națională pentru Apărare a fost de câteva ori întoarsă la Ministerul Apărării, iar Strategia Militară, a fost un produs greu de asimilat pentru unii actori politici locali, pentru că documentul prevede expres Rusia și Forțele din Stânga Nistrului drept amenințare la adresa securității R. Moldova.

Până la urmă, am proiectat o viziune pe termen mediu-lung, astfel încât să avem o armată bine pregătită și interoperabilă cu alte armate. Așa a apărut Programul „Armata Profesionistă”, așa au început reparațiile capitale în mai multe unități militare și așa a început crearea și materializarea pachetului social pentru militari. Nu a fost să realizăm obiectivele setate, dar urmează alte inițiative, realizări și, evident, alte provocări.

NOTA Pulsul Geostrategic: Se poartă discuții între Ministerele Apărării din R. Moldova și România cu privire la crearea unui cadru de instruire intensificată în perspectiva înființării unei unități mixte între cele două armate.

Interviu realizat la Chișinău de Corneliu Pivariu și Cornel Vaida.

VORBIND DESPRE TRUMP-ISM

Dinu COSTESCU

S-a spus, pe bună dreptate, că limba - orice limbă de pe fața pământului - ca principal instrument de manifestare antropologică și culturală, este un organism viu și cea dintâi oglindă care reflectă - atunci când ea însăși nu le produce sau nu le reține - mai toate evoluțiile care privesc mersul prin timp al omului constructor de istorie și civilizație sau, după, caz, distrugător al acestora. Nu spunem o noutate. Orice factor uman - spiritual și material - orice personalitate și răscruce istorică, orice pas înainte se reflectă într-o exprimare formală lingvistică, iar acest proces, care ar merita o abordare mai largă, este un act de îmbogățire a civilizației, a culturii și a existenței umane, desfășurat fără încetare și cu o promptitudine uimitoare, punându-și în funcțiune toate instrumentele lexicale și constructive de care dispune și între care, cel mai recent manifestat, se remarcă particula numită sufix - foarte productivă, mai ales în contemporaneitatea istorică în care trăim. Sufixul „-ism”, bunăoară, pe cât de vechi (avându-și matricea etimologică în antica limbă greacă, în forma *ισμος*-ismos) pe atât de prolific în măsura în care, adăugat unui cuvânt, din, practic, orice categorie semantică, dă naștere unui substantiv care exprimă o doctrină, un sistem sau curent filosofic, politic, social, estetic, o stare de fapt, o modă, o concepție, o practică, o particularitate expresivă, un stil literar sau artistic și enumerarea ar putea continua, fiecare din acestea exprimând o realitate particulară, distinctă și irepetabilă (cu excepția situațiilor în care nu este imitată sau copiată). Dintre cele câteva mii de „isme” existente în limbile vorbite de om, alegem, spre exemplificare, un cuvânt care abia împlinește doi ani de viață și anume „trumpism”, compus, cum lesne se înțelege, din numele de familie al președintelui american (Donald) Trump îmbogățit prin adăugarea sufixului despre care vorbim - ism.

Cititorul care, dornic să afle o definiție convingătoare a „trumpismului”, va apela la navigarea pe oceanul oferit de motorul de căutare Google,

va fi, cu certitudine, surprins și dezorientat față de sutele de mii de oferte descriptive, analize, titluri de eseuri, studii și cărți în care atacurile acide și chiar caricaturale la adresa „ismului” în discuție, criticile focalizate pe declarațiile, luările de poziții, expresiile și stilul discursiv abrupt și de cele mai multe ori ofensiv, dacă nu chiar agresiv și prea puțin diplomatic, coexistă cu tonul de laudatio, entuziasm și aprecieri pozitive postate pe partea superioară a gamei laudative vecină, uneori, cu intenția de sacralizare a „ismului”.

Realitatea care nu poate fi ocolită este aceea că, la jumătatea primului său mandat în Biroul Oval, președintele Donald Trump a reușit performanța, mai rar realizată de predecesorii săi de după „părinții fondatori” ai Americii, să-i împartă nu numai pe americani ci și pe toți locuitorii planetei în două tabere foarte polarizate (și ostile una față de cealaltă): detractori și admiratori.

O asemenea diversitate de opinii și poziționări este, în definitiv, firească într-o democrație funcțională și ea reflectă, în același timp, dinamismul electoratului și gradul de implicare a acestuia în cunoașterea și judecarea liderilor pe care cetățenii și i-au ales pentru a le conduce destinele. Pe de altă parte, în cazul analizat, tocmai această diversitate face să fie mai dificile tentativele de elaborare a unei paradigme prototipale care să portretizeze cât mai obiectiv și mai credibil trumpismul și să propună o definire a acestuia cât mai apropiată de realitate.

Cel puțin în lumina analizelor care abordează comportamentul pragmatic și declarativ al președintelui lui Donald Trump, până la jumătatea actualului său mandat, pot fi abordate și identificate, sintetic, câteva tipare în care poate fi încadrată și descrisă caracteriologic prestația, gândirea și profilul de lider al locatarului de la Casa Albă, cu mențiunea că un grad mai înalt de obiectivitate a aprecierilor nu poate fi obținut decât atunci când rezultatele trumpismului își vor fi produs efectele majore în planul politicii interne și internaționale ale acestui „ism” generat de Donald Trump și de Administrația sa.

O primă abordare - și cea mai răspândită în spațiul public - vede în trumpism o expresie și o consecință a unui populism construit pe concepția unui naționalism supralicitat, grefat, la rândul său, pe întâietatea conceptului de profit, plasarea pe un loc secundar a ideologiei și a edificiului instituțional, exacerbaria rolului suveran al liderului conducător și capabil să producă sfidări și conflicte interne și internaționale care, bine gestionate, să aibă capacitatea de a preveni și a contracara conspirațiile și atentatele posibile la adresa intereselor și securității naționale americane. Realitatea este că valul populismului nu este o particularitate a Americii trumpiste, ci afectează vaste zone ale geografiei politice

Acolo unde sunt active, curente populiste de pretutindeni se erijează în apărătoare ale societății și cetățeanului împotriva consecințelor rezultate din procesul mondializării, multiculturismului sau al degradării economice, identitare și sociale pe care acesta le generează.

Este vorba, în al doilea rând, de abordarea care percepe trumpismul ca fiind un demers spontan orientat către stoparea presupusului regres care

afectează forța și măreția Americii, pe de o parte și facilitează regândirea fundamentelor definitive ale politicilor americane, pe de altă parte. Din acest punct de vedere, nu sunt puține deciziile și pozițiile adoptate de președintele Donald Trump pe care observatorii le-au calificat drept „șocante” tocmai prin ruputura pe care acestea au produs-o în cursivitatea și tradițiile sistemului și stilului de guvernământ în cea mai puternică și mai stabilă țară a lumii. Or toate acestea constituie, în opinia altor analiști, un izvor de incertitudine, de instabilitate, inclusiv în interiorul structurilor birocratice ale staffului prezidențial dar și de divergențe și tensiuni sociopolitice interne, inclusiv cu sistemul mediatic american și, pe plan extern, în raporturile existente între America, de o parte, statele prietene și aliate și liderii acestora, precum și cu celelalte puteri emergente sau consolidate, precum China sau Federația Rusă, pe de altă parte. Una din coordonatele definitorii ale modului în care Donald Trump gândește relațiile cu partenerii externi se concretizează în insistența cu care liderul american pune în evidență necesitatea ca între America și statele care contribuie la furnizarea de securitate sau care așteaptă ca America să le asigure securitatea proprie, să fie instituite raporturi „echitabile” și „judicioase”, în sensul în care respectivii parteneri au datoria să plătească pentru protecția și serviciile securitare cerute din partea Washingtonului. Așa cum s-a putut constata, o asemenea mentalitate „comercială” a produs critici și nemulțumiri, inclusiv în mediile politice și decizionale din SUA dar, în același timp, ea este privită cu simpatie și satisfacție din partea unui consistent segment al electoratului înclinat să-și demonstreze satisfacția pentru abordările

trumpiste în momentul în care, la încheierea actualului mandat, Donald Trump va candida pentru un al doilea mandat la cârma Americii (dacă - așa cum susțin adversarii săi, va rămâne la Casa Albă până la încheierea primului mandat prezidențial).

O a treia perspectivă din care este abordat trumpismul, în încercarea de a fi definit cât mai cuprinzător, ține de domeniul socio-psihiologiei care, fără a dori cu tot dinadinsul să impute patronului acestui „ism” contemporan viciul unui dezechilibru psihic sau fără a fi tentat să-l supună unor investigații de tip freudian, afirmă că ismul în discuție trebuie înțeles ca răspuns la frustrările și nemulțumirile unor segmente ample ale „americanilor albi” pentru care retorica trumpistă, spiritul de frondă care caracterizează personalitatea actualului lider, abordarea belicoasă, non-conformistă și bazată pe esența individualistă a sintagmei „eu, eu și ceilalți”, adaptată în trumpismul „America First”, oferă o justificare pentru fronda populară anti-instituțională, pentru abordările economice populiste și, în general, pentru spiritul de superioritate în raport cu ceilalți. Fie că este vorba de civilizația materială, sau de puterea militară nelimitată.

Din acest punct de vedere, criticii ca și admiratorii săi, indiferent de orientarea politică a acestora, sunt cvasi-unanimi în a sublinia ceea ce Donald Trump însuși a recunoscut nu o dată și anume faptul că, în adoptarea deciziilor sale, președintele Trump „nu se consultă cu nimeni”, dovedind, astfel, un orgoliu ridicat la cota su-

perioară unde analiza logică încetează pentru a lăsa loc emotivității și autorității instinctuale a omului de afaceri pentru care interesele sau opiniile celui alt nu există.

Un alt aspect care, credem, nu este lipsit de însemnătate, chiar dacă, de cele mai multe ori, este trecut cu vederea, se referă la soliditatea echilibrului stabil între efervescența temperamentală a președintelui și prevalența rațiunii și a obiectivității care, prin tradiție, caracterizează edificiul instituțional al statului american. Este vorba de un echilibru bazat pe respectarea necondiționată, aproape sacră a Constituției, pe supremația legii și pe tradiția și experiența istorică a evoluției americane, adică tot atâția factori care dictează și impun riguros delimitarea puterii și autorității între președinte și toate instituțiile statale. Iar toate acestea alcătuiesc o barieră pe care șeful Administrației nu o poate depăși, indiferent cât de ofensivă și de individualistă ar fi viziunea sa politică și tentațiile naționaliste și populiste. La aceste elemente se adaugă statutul real de „a treia putere” în stat pe care îl deține presa americană și influența reală pe care aceasta o are asupra opiniei publice și în apărarea intereselor fundamentale ale Americii în fața derivelor prezidențiale.

Trumpismul a fost și este definit într-o largă varietate de forme în care se regăsește descrierea acestuia ca o filosofie politică atipică și o ipostază atitudinală strict legată de personalitatea omului care dă nume curentului. Același trumpism este descris și ca rezultat al unui amalgam de influențe ideologice, filosofice sau religioase, de la Toma d'Aquino, până la Nietzsche și a sa teorie despre „faptul alternativ”, potrivit căreia „nu există fapte în sine, singurul lucru care contează fiind modul în care acestea sunt receptate și interpretate”.

Rămâne de văzut dacă, asemenea viziune va avea - ca în cazul multelor „isme” pe care le-a cunoscut istoria omenirii - potențialul de a deveni un produs și o marfă de export. Fapt care, însă, ar presupune și existența unor importatori de „isme”. Ceea ce, deocamdată, pare a fi o perspectivă puțin probabilă.

PACTUL PENTRU O MIGRAȚIE SIGURĂ, ORDONATĂ ȘI REGLEMENTATĂ: DEZVOLTARE DURABILĂ SAU EXERCİȚIU DE "GUVERNANȚĂ GLOBALĂ"?

Ambasador prof. Dumitru CHICAN

I. PREAMBUL

Potrivit documentelor emise de organizațiile care activează în domeniul gestionării fenomenului migrator, în lumea contemporană de astăzi un număr de 248 milioane de persoane trăiesc, cu statutul de imigranți legali, în alte state decât în cele de origine. În ultimii ani, fenomenul migrator și, îndeosebi, componenta ilegală și clandestină a acestuia au cunoscut o expansiune, creștere numerică și diversificare națională, etnică, culturală și confesională fără precedent, îndeosebi ca urmare a stărilor de război, conflicte diverse și subdezvoltare economico-socială care afectează o consistentă parte a demografiei, în condițiile în care aprecierea preponderentă prognozează o continuare ascendentă a mișcării migraționiste, cauza acestei spirale ascensionale regăsindu-se atât în factorii deja amintiți, cât și în creșterea demografică naturală, schimbările de regimuri politice și juridice, deteriorarea ciclurilor climatice și altele. Este mai presus de orice îndoială că o asemenea evoluție reprezintă o serioasă provocare, conștientizată la nivel global, cât privește impactul său asupra statelor primitoare, a edificiului lor economic, social, cultural, identitar și cutumiar. O provocare, pentru contracararea și gestionarea căreia ONU a făcut apel la colaborare interstatală și bazată pe respectarea dreptului internațional și a normelor, tratatelor și convențiilor referitoare la garantarea și protejarea universală a drepturilor fundamentale ale omului.

Acesta este scopul declarat al inițiativei Organizației Națiunilor

Unite concretizată prin elaborarea, pentru prima dată, a unui acord global, negociat la nivel interguvernamental care să acopere într-o manieră holistică și comprehensivă toate aspectele ce țin de gestionarea fenomenului migrator. Acordul, intitulat „Pact global pentru o migrație sigură, ordonată și reglementată” (Global Compact for safe, orderly and regular migration), a fost supus ratificării la summitul interguvernamental desfășurat, în zilele de 10 -11 decembrie 2018, sub auspiciile secretarului general al ONU, Antonio Guterres, reuniune care a avut loc în orașul marocan Marrakesh.

II. Puțină istorie

În luna septembrie 2016, la inițiativa secretarului general al ONU susținută, la vremea respectivă, de Administrația americană a lui Barack Obama, Adunarea Generală a adoptat „Declarația de la New York asupra Refugiaților și Migranților”, în care era dezvoltată ideea negocierii și adoptării unui pact global de solidaritate și cooperare între toate națiunile lumii, pentru asigurarea unei gestiuni care să dea coerență, control și utilitate fenomenului migraționist în scopuri de dezvoltare durabilă și de respectare a drepturilor fundamentale ale omului.

Procesul de negociere interguvernamentală a

demarat în luna aprilie 2017 și a avut o durată de 18 luni, încheiate cu elaborarea celor 34 de pagini ale „Pactului”, document adoptat cu votul pozitiv al 192 de state membre ONU și cu votul negativ al Statelor Unite ale Americii. Cu același prilej a fost convenit ca adoptarea finală a documentului să aibe loc în luna decembrie 2018, în Maroc.

Cu foarte puține excepții, textul „Pactului global” nu a fost supus unor dezbateri publice sau parlamentare naționale, ceea ce nu a împiedicat declanșarea unor dispute și reevaluări critice ale documentului, considerate de unii analiști drept o simplă expresie a discordanțelor existente între susținătorii globalizării și mișcările sau orientările anti-mondialiste. Astfel încât, la mai puțin de o săptămână până la conferința de la Marrakesh, un număr de 13 state își anunțaseră opoziția față de forma finală a tratatului și decizia de a nu semna afilierea la „pactul global”. La momentul în care aceste rânduri au fost scrise, statele care și-au exprimat opoziția și refuzul de a semna documentul de la Marrakesh erau următoarele (în ordine alfabetică): Australia, Austria, Bulgaria, Cehia, Croația, Danemarca, Estonia, Israel, Italia, Slovacia, Slovenia, Statele Unite, Ungaria. Un număr de 9 țări care au respins semnarea documentului sunt membre ale Uniunii Europene, ceea ce i-a determinat pe unii observatori să vorbească despre un „Euroexit” sui-generis și o nouă fracturare a unității europene, în vreme ce președintele Comisiei Europene, Jean Claude Junker, declara, vădit iritat, că refuzul autorităților din statele care s-au distanțat de documentul global, nu înseamnă decât că acestea nu l-au citit”.

Chiar acesta să fie adevăratul motiv al multiplelor critici și distanțări față de inițiativa păstorită de Antonio Guterres?

III. Migrația , astăzi. Ce spun sondajele?

Un sondaj internațional de opinie realizat de fundația americană Gallup pune în evidență o realitate surprinzătoare și anume aceea că, la nivel mondial, există un număr de state în care peste 50% din populație este constituită din persoane situate, din punct de vedere al vârstei, sub

nivelul de 25 de ani și ale căror autorități guvernamentale și statale promovează, mai mult sau mai puțin voalat, politici și practici de încurajare, și susținere a emigrației propriilor cetățeni, cu mențiunea că marea majoritate a statelor respective sunt situate în lumea Orientului Mijlociu, Africa, America de Sud și Caraibe. În categoria discutată se regăsesc, oricât ar părea de surprinzător, și două state europene, respectiv Albania și Kosovo. Reține atenția că, la nivelul populației, procentele cetățenilor cu dorința și disponibilitatea de emigrație sunt situate la niveluri ridicate, așa cum se poate constata în diagrama de mai jos.

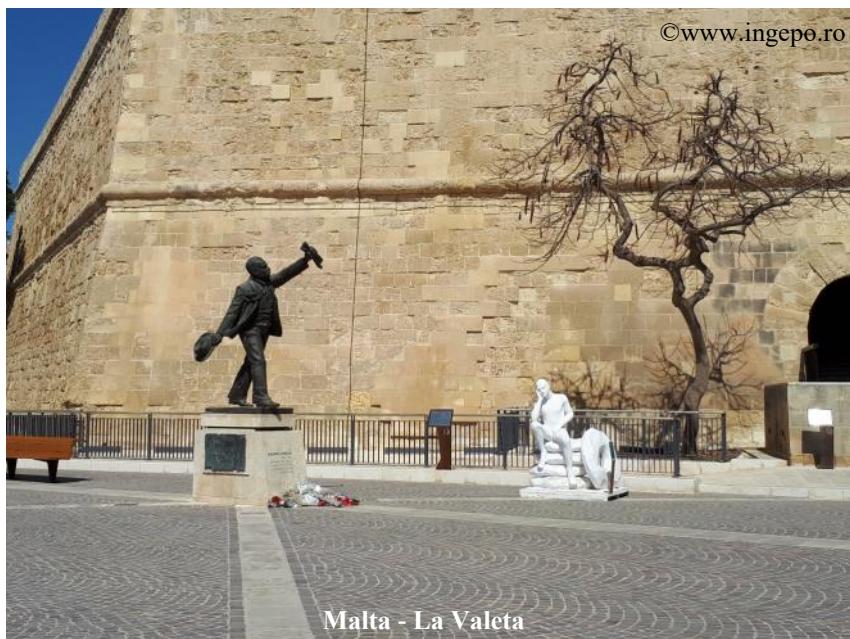
Statele cu tendințele cele mai ridicate de emigrație a populației

Sondajul Gallup reține și realitatea că aproximativ 15% din populația adultă a lumii (exceptând copiii și bătrânii), adică cca. 750 milioane persoane, și-au exprimat dorința de a emigra într-o altă țară dacă ar avea garanția că în statul de destinație vor fi acceptați și li se vor crea posibilități materiale și financiare de trai.

TARA	Procentual
Siria și Kosovo	46%
Armenia și Honduras	47%
Nigeria	48%
Ghana și Republica Dominicană	49%
Salvador	52%
Albania	60%
Haiti	63%
Liberia	66%
Sierra Leone	71%

În ceea ce privește ansamblul lumii arabe a Orientului Mijlociu și nordului african, 22% din persoanele adulte doresc să emigreze, cu 2% mai mult decât au indicat sondajele anterioare pentru perioada 2010-2012. Actualul sondaj a fost realizat prin interviuri directe sau prin mijloace de comunicare pe un eșantion de 122.152 persoane din 152 de țări.

În sfârșit, lista statelor care atrag cu deosebire preferințele respondenților candidați la emigra-

Malta - La Valeta

re cuprinde, potrivit Gallup, un număr de 19 state, în frunte cu Canada, Statele Unite, Germania, Franța, Austria, urmate de Spania, Italia, Elveția, Singapore, Suedia, Noua Zeelandă, Rusia, Olanda, Africa de Sud, Brazilia, Coreea de Sud, Turcia și, pe ultimele două locuri, Arabia Saudită și Emiratele Arabe Unite.

IV. Pactul pentru migrația globală. Structura

Dezvoltat pe un număr de 34 pagini standard, cu un text remarcabil prin densitatea ideilor și argumentațiilor, Pactul global este structurat în următoarele 6 secțiuni:

Un **Preambul** menit, îndeosebi, să prezinte cadrul juridic internațional care inspiră și susține necesitatea și conținutul documentului: Carta ONU, Convenția Internațională asupra Drepturilor Civile și Politice, Convenția Internațională pentru Prevenirea Sclaviei, documentele altor cca 15 organizații și organisme colective care, într-un fel sau altul, au tangență cu fenomenul migraționist. Preambulul nu specifică în mod explicit dacă toate statele chemate să adere la Pactul de la Marrakesh sunt și semnatare ale respectivelor convenții, tratate și agremente, astfel încât implementarea Pactului să nu impună statelor semnatare obligații și norme care decurg din documente internaționale la care unele dintre statele membre ale ONU nu sunt părți semnatare.

❑ **Viziunea și principiile călăuzitoare ale Pactului** secțiune în care, afirmându-se ideea că „este de o importanță crucială ca provocările și oportunitățile oferite de migrația globală să fie un instrument de unire și nu de dezbinare”, textul stabilește trei principii care oferă coordonatele fundamentale și obiectivele Pactului, respectiv comunitatea de înțelegere, împărțirea responsabilităților și caracterul unitar al obiectivelor urmărite.

❑ **Cadrul cooperării**, prezintă, enumerativ, cele 23 de obiective urmărite prin adoptarea Pactului pentru o migrație sigură, organizată și reglementată. Acestea sunt următoarele:

1. Colectarea și utilizarea datelor necesare pentru fundamentarea și evidențierea politicilor în domeniul migrației;
2. Minimizarea cauzelor și a factorilor structurali care determină cetățenii să-și părăsească țările de origine;
3. Furnizarea operativă de date și informații exacte despre toate segmentele fenomenului migrator;
4. Verificarea și confirmarea faptului că migranții dispun de documente legale de identitate;
5. Sporirea accesului flexibil la căile pentru o migrație legală;
6. Facilitarea unei selecții oneste și etice a migranților și asigurarea condițiilor pentru accesul la locuri de muncă decente;
7. Prevenirea și reducerea vulnerabilităților în procesul migrației;
8. Salvarea vieților și instituirea unei cooperări internaționale pentru recuperarea migranților dispăruți;
9. Întărirea reacției transnaționale împotriva răpirii de persoane migrante;
10. Prevenirea, combaterea și eradicarea traficului de persoane în context migrator;

11. Gestionarea coordonată, integrată și sigură a frontierelor;

12. Creșterea siguranței și predictibilității procedurilor de abordare, verificare și avizare a fluxului migrator;

13. Recursul la detenție numai ca ultimă soluție și căutarea continuă de alternative la acest procedeu;

14. Sporirea protecției, asistenței și cooperării consulare în cadrul ciclului migrator;

15. Asigurarea, pentru migranți, a accesului la serviciile de bază;

16. Sprijinirea migranților și a societăților pentru o deplină inserție și coeziune socială;

17. Eliminarea oricărei forme de discriminare și promovarea bazată pe realități a discursului despre migrație și modului de percepție a acesteia în spațiul public;

18. Preocuparea pentru dezvoltarea profesională și facilitarea recunoașterii reciproce a aptitudinilor, calificărilor și competențelor profesionale;

19. Crearea, pentru migranți și diaspore, a posibilităților de a contribui plenar la o dezvoltare durabilă în toate țările;

20. Promovarea mai accelerată, mai sigură și mai ieftină a integrării sau, după caz, a transferului și a incuziunii financiare a imigranților;

21. Cooperarea pentru facilitarea în siguranță și demnitate, a readmisiei și a reintegrării ulterioare;

22. Stabilirea de mecanisme pentru diseminarea securității sociale și a beneficiilor;

23. Întărirea cooperării internaționale și a parteneriatului global pentru asigurarea unei migrații sigure, ordonate și reglementate.

■ **Prezentarea detaliată a celor 23 de obiective**

■ **Implementarea obiectivelor**, secțiune în care este stipulat că „implementarea acestui Pact, în diversitatea particularităților naționale și regionale va fi realizată într-o manieră care să

țină seama de obligațiile ce decurg din din *prioritatea jurisdicției internaționale în domeniul drepturilor și obligațiilor pe care statele le au în raport cu jurisdicția națională și regională* (s.n.), prevedere pe care nu puțini analiști și decidenți au recuzat-o ca fiind expresie a punerii intereselor ce țin de suveranitatea națională sub o autoritate supranațională și suprastatală

■ **Monitorizarea modului de implementare** se referă la crearea unui „Forum Internațional de dialog” pentru urmărirea și adaptarea modului în care sunt implementate prevederile pactului și angajamentele asumate prin documentul de la Marrakesh, forumul urmând a se întruni o dată la patru ani, sub patronajul secretarului general al Organizației Națiunilor Unite.

V. Pactul global: o abordare critică

Întreaga perioadă cuprinsă între adoptarea, la New York, a proiectului final al Pactului global și summitul de la Marrakesh, a fost marcată de intense dezbateri și controverse interne între susținătorii și oponenții ideii de globalizare instituțională a discursului și demersurilor legate de fenomenul migraționist, mai multe state alăturându-se, așa cum am menționat, Statelor Unite ale Americii în refuzul de a-și pune semnătura pe documentul de dimensiune globală privitor la gestionarea, securizarea și protecția internațională a migranților. Motivele obiecțiilor și criticilor la adresa „pactului” sunt pe cât de variate, pe atât de numeroase și ele izvorăsc fie din raționa-

mente care țin de politicile interne și internaționale ale statelor suverane, fie din motive legate, în afara cadrului oficial, de programele ideologice și doctrinare ale formațiunilor politice de pe eșichierul intern dar care își justifică pozițiile prin aceeași aducere în prim plan a intereselor de suveranitate națională, fără a fi, cu necesitate descrise drept naționaliste sau rebarbative la ideea de cooperare și solidaritate internațională.

Fără a-și propune să facă un inventar explicativ al rațiunilor care au determinat o atitudine sau alta față de prevederile documentului în discuție, observațiile critice pe care le exprimăm în cele ce urmează decurg din analiza pe text a obiectivelor înscrise și explicate în Secțiunea a IV-a documentului. Nu este lipsit de însemnătate faptul că, pe parcursul negocierilor și în faza succesivă a acestora, reprezentanta Canadei la ONU pentru problemele migrației, doamna Louise Arbour declara că „documentul de la Marrakesh nu este un tratat, ci un „cadru de lucru”. O afirmație pe care am calificat-o drept una orwelliană în măsura în care, pe lângă ignorarea evidenței că respectivul „cadru de lucru” este doar una dintre cele șase secțiuni componente ale documentului, aserțiunea demnitarului canadian săvârșește o gravă acceptabilă ignorare a semanticii însăși a cuvântului „pact”, derivat din latinescul „pactum”, cu sensul lexicologic de „tratată internațional bilateral sau multilateral, înțelegere scrisă, învoială, convenție între state suverane, din care decurg drepturi, *obligații și îndatoriri reciproce*”.(s.n.) Aceste precizări au și rolul de a lămurii și contrazice aserțiunile potrivit cărora „Pactul global” nu incumbă obligații și angajamente în implementarea „pactului”. Nu mai puțin reprobabilă este și graba cu care, sub patronajul organizației mondiale, s-a acționat pentru semnarea la un termen cât mai strâns a documentului, ceea ce a limitat sau a împiedicat punerea în discuția publică sau parlamentară a documentului ale cărui prevederi și consecințe interesează, înainte de oricare alt considerent, popoarele și societățile chemate să facă din fenomenul migrației un instrument pentru „dezvoltare durabilă”.

Înregistrăm, în rândurile care urmează, doar câteva dintre aspectele care au ridicat semne de

întrebare sau în care analiștii au identificat ceea ce au numit implicit provocări posibile la adresa intereselor și a atributelor suveranității naționale.

1. Pactul militează pentru consolidarea, asigurarea și consfințirea drepturilor imigranților, conferind migrației statutul de drept fundamental, alături de alte drepturi fundamentale ale omului. Formularea, departe de a fi selectivă și discriminatorie, este de natură să încurajeze fenomenul migrator, oricât de sigur, ordonat și reglementat ar fi acesta.

2. Documentul nu operează o necesară delimitare între conceptul de refugiat și cel de imigrant. Căci, în primul caz este vorba de oameni care fug din calea unei stări amenințătoare din țara de origine – de obicei războiul sau alte conflicte etnice sau confesionale. În această situație, statele sunt obligate prin tratate internaționale să acorde acestora protecție și securitate. În atari condiții „pactul global” acreditează ideea că migrația - indiferent de motivele care o determină - trebuie autorizată și protejată ca „drept fundamental al omului”. În al doilea caz migrantul nu este, cu necesitate, o victimă a războaielor, ci poate fi, nu de puține ori, un căutător de avantaje social-economice superioare celor din propria țară.

3. În conformitate cu prevederile Pactului, statele semnatare și membre ale ONU vor avea obligația să-și deschidă frontierele în fața imigranților și chiar să ofere informații care să faciliteze acestora să își aleagă țara de destinație convenabilă.

4. Deși afirmă „dreptul suveran” al statelor de a-și decide propria politică națională în materie de migrație, inclusiv în domeniul securității interne, documentul analizat utilizează de 87 de ori sintagmele restrictive „statele se angajează să...” și „statele trebuie să...”.

5. Pe de altă parte, statele semnatare își asumă obligația de a asigura imigranților toate mijloacele susceptibile să permită acestora o deplină integrare și inserție socială. Se înțelege că acest efort va fi susținut prin efortul economic, financiar, social, cultural al statului respectiv.

6. Pe lângă aceasta, societatea și statul de destinație va trebui „să promoveze respectul reciproc al culturilor, tradițiilor și cutumelor nou-veniților prin recursul la cele mai adecvate practici în materie de politici, programe și activități, inclusiv prin mijloacele de promovare și acceptare a diversității și inserției sociale”. Pactul nu oferă un răspuns la o întrebare posibilă și necesară: prin ce mijloace va reuși statul de destinație să-i convingă pe imigranți să accepte, la rândul lor, o asemenea reciprocitate. Cel puțin prin prisma experienței europene în acest domeniu, răspunsul este, mai degrabă, descurajant.

7. În mod explicit și imperativ, „Pactul global” stipulează că nici un dezacord sau conflict (între imigranți și autohtoni, n.n.) nu va fi tolerat și că statele semnatare vor combate toate alegațiile, comentariile și afirmațiile care ar putea să genereze percepții negative asupra imigranților. Ce se întâmplă, însă, în situațiile în care, asemenea „alegații” vin din partea „cetățenilor de adopție” și au drept țintă cetățenii, societatea civilă și instituțiile statului primitor? Se va ajunge la situația existentă astăzi în marile orașe britanice, belgiene și ale altor state ale comunității europene în care zone întregi au ieșit de sub controlul instituțiilor naționale? „Pactul” nu oferă nici un răspuns.

8. Și făcând un pas suplimentar către ceea ce poate fi asimilat cu limitarea libertății de exprimare, documentul de la Marrakesh stipulează că statele semnatare *se angajează* (s.n.) să promoveze prin mijloacele de informare în masă și prin rețelele de socializare „materiale pozitive, informații și reportaje realizate în respectul normelor etice”. În același timp, statele suverane și semnatare vor proceda la privarea de subvenții, sponsorizări și alte susțineri materiale a tuturor mijloacelor de informare în masă care promovează intoleranța, xenofobia, rasismul și alte forme de discriminare a migranților. Pactul scrie, negru pe alb, că toate aceste penalități la adresa mijloacelor de informare în masă vor fi aplicate „în respectul deplin al libertății de exprimare: Să dozească domnul secretar general Antonio Guterres o revenire la trist-celebra cenzură?

9. În cazul statelor (între care și România)

care au susținut și au aderat la „Pactul global”, unele dintre prevederile documentului se află în contradicție cu spiritul și prevederile constituțiilor naționale. Constituția României, de pildă, stipulează (în Articolul II, alineatul 4) că „pe teritoriul statului român nu pot fi strămutate sau colonizate populații străine”.

10. Evocând principiul universal acceptat al respectării drepturilor și libertăților cetățenești și umane, documentul vorbește - nu fără o retorică de părtinire subânteală - despre aplicarea acestei axiome în cazul migranților și se referă, expeditiv, la problemele și impactul pe care migraționismul le va avea în ceea ce privește societățile și statele primitoare. Iar această neclaritate care a devenit parte integrantă a „textului de la Marrakesh”, este lăsată, spre lămurire și asumare, la latitudinea popoarelor. Dar câte din popoarele celor 193 de state membre ale Organizației Națiunilor Unite au fost informate și consultate înainte de adoptarea formei finale a acestui tratat?

11. Documentul internațional și statele care l-au acceptat au rămas datoare cu răspunsuri la mai multe întrebări în suspensie, din care ne referim doar la două: 1. Care vor fi costurile reale reclamate din partea statelor pentru implementarea tratatului? 2. Cine și cum va administra, în relațiile dintre statul primitor și ONU, procesul de integrare și inserție socială a imigranților? Forumul de dialog care ar urma să fie constituit și să se întrunească o dată la patru ani?

VI. În loc de concluzii. Dincolo de text

La summitul interguvernamental de la Marrakesh au fost prezente 148 de state, printre cei peste 40 de absenți numărându-se și o treime din statele membre ale Uniunii Europene. Pactul a fost adoptat formal, printr-o proclamație orală, urmată de tradiționala lovitură a ciocanului de lemn. A fost convenit ca ratificarea finală să aibe loc la 19 decembrie 2018, în cadul Adunării Generale a ONU, unde nu s-au produs schimbări semnificative în echilibrul balanței dintre opțiunile pro și contra, așa cum au fost acestea cristalizate la Marrakesh.

Fără voturi și fără semnături, summitul din Maroc a fost mai degrabă o „repetiție generală” pentru ceea ce unii observatori au numit „o foaie opțională de parcurs” în problema migrației globale, în care fiecare stat procedează cum vrea, și în măsura în care poate

*

Nimeni nu poate ignora sau nega realitatea că deplasarea persoanelor este un drept social și juridic al locuitorilor planetei. În același timp, nu poate fi ignorat nici faptul că fenomenul în discuție, departe de a avea un caracter temporar, are, dimpotrivă, tendința de evoluție, diversificare și amplificare până la niveluri cărora, în forma în care a fost adoptat, „Pactul Global al migrației” nu va garanta resursele necesare pentru o gestionare „sigură, ordonată și reglementată”. Și aceasta din simplul motiv că documentul a fost construit pe baza unor cadre juridice valabile într-un anumit context istoric, dar lipsite de perspectiva acțiunii pe termen mediu și lung.

Nimic din ceea ce este omenesc nu este perfect, se poate spune, dar, tentativa de la Marrakesh de creare a unei „administrații mondiale” a acestei libertăți permite mai degrabă afirmația că „pactul” crează, prin însăși baza conceptuală pe care a fost construit, impresia că autorii documentului au vorbit, fără a codifica textual, nu atât despre o migrație „sigură, ordonată și reglementată”, ci de gestionarea unei mișcări umane programată, controlată și acceptată în numele unor considerente speculative și al unor poziții care exced noțiunile fundamentale de identitate și suveranitate națională, de frontiere naționale și de ștergere a separației firești care există între ceea ce este legal și ceea ce trece în sfera clandestinității și a ilegalității.

Modul în care „inițiativa Marrakesh” s-a finalizat a confirmat îndoielile statelor, opiniei publice și ale acelor analiști care nu au ezitat să aprecieze, că „Pactul global pentru o migrație sigură, ordonată și reglementată” a fost, pur și simplu, un proiect lansat de elitele mondialiste și o tentativă de „monopolizare” de către ONU a unei probleme care are cele mai profunde consecințe și legături cu soarta națiunilor și cu viitorul iden-

titar și decizional al acestora. Dar, în același timp, acest episod are meritul de a fi atras atenția, la nivel planetar, asupra unui fenomen uman de amploare - migrația - și care, prin indiferență și ignorare, poate aduce neprevăzute prejudicii chiar ideii de construire a unei lumi mai unite, mai egale și mai conciliată cu sine însăși.

CULTURA CA ARMĂ ÎMPOTRIVA FLAGELULUI TERORIST

Ambasador prof. Dumitru CHICAN

Asemenea oricărei maladii cu dimensiuni și efecte pandemice, fenomenul jihadismului terorist al zilelor noastre a evoluat pe o traiectorie în care se identifică faza de germinare, ascensiunea militantă, punctul de vârf și panta spre epuizare și extincție sau în unele cazuri favorizante, de trecere într-o conservare latentă din care, fără măsuri profilactice adecvate, maladia poate să reapară. Din acest punct de vedere, nu este nici o exagerare în afirmația că, referindu-ne doar la fenomenul Statului Islamic și al „califatului” său proclamat în Siria și Irak, acesta se află, în prezent, într-un stadiu de agonie, după ce întreaga comunitate internațională și-a mobilizat potențialele ofensive într-unul din cele mai atipice, mai violente și mai ample războaie ale istoriei moderne și contemporane.

Astăzi se poate afirma că salafismul jihadist se află în faza finală a perioadei de decadentă, după ce, vreme de aproape un deceniu, grupările și structurile sale organizatorice au constituit una dintre cele mai nocive și virulente amenințări nu numai la adresa vieților omenești, ci și a valorilor fundamentale pe care, de-a lungul secolelor, a fost edificată civilizația și cultura universală. La

înfrângerile militare și la pierderile teritoriale înregistrate de structurile așa-numitului stat islamic, trebuie adăugată și lichidarea masivă a unui important potențial uman, format din combatanți puternic îndoctrinați, fanatizați și cu o serioasă experiență de front și capacitate de recrutare și îndoctrinare, pierderi pe lângă care trebuie amintite și conflictele, scindările și chiar confruntările armate între diferite grupări jihadiste, cea mai cunoscută și cu consecințele cele mai frapante regăsindu-se în clivajul intervenit între gruparea Statului Islamic condusă de „califul” irakian Abu Bakr Al-Baghdadi și Djabhat Al-Nussra, continuatoarea, ca filială siriană, a testamentului qaidist al lui Ossama Bin Laden. Și poate că un factor nu mai puțin important care și-a adus contribuția la această degringoladă a edificiului jihadist terorist s-a materializat în pierderea pe scară largă a susținerii și încrederii de care, jihadismul și temelia sa ideologică și doctrinară au beneficiat, din partea unor segmente sociale și tribale, în faza de ascensiune a fenomenului. La aceasta acolo unde jihadismul a reușit să își constituie și să administreze „emiratele” sale islamice, în medii sociale și religioase puternic pioase fără a fi radicalizate în același timp, practicile brutale, cruzimea atrocităților săvârșite în numele credinței islamice, nu au făcut decât să ofere paradigma unui islam periferic, bazat pe „gestionarea barbariei” în totală contradicție cu imaginea tradițională a Islamului ca religie a toleranței și păcii. Ființa umană însăși a fost tratată ca instrument și obiect al unor ritualuri și sloganuri fără nici o legătură cu spiritul scripturilor așa cum a fost acesta transmis din generație în generație.

Din enumerarea succintă a factorilor care au erodat entitatea jihadist-salafistă nu poate fi ignorat, faptul obiectiv al eșecului înregistrat de islamul politic, acolo unde acesta a beneficiat, fie și vremelnic de exercițiul puterii, grație schimbărilor aduse de „primăvara arabă”, un eșec manifestat, îndeosebi, în incapacitatea de identificare și implementare a unor măsuri de dezvoltare și armonizare socială, așa cum s-a întâmplat în Tunisia, Egipt, Libia, dar și în alte coordonate ale geografiei arabe a Orientului Mijlociu. Or nu trebuie să uităm că tocmai acest islam politic așa

cum a fost el teoretizat de ideologii săi precum Hassan Al-Banna, fondatorul Frățiilor Musulmane, Seyyd Qotb, Al-Mawdudi și alții a constituit sursa de influență și izvorul de inspirație a ideologiilor propovăduitoare ale jihadismului radical, începând cu wahhabismul din secolul al XVIII-lea până la teoriile elaborate de Ossama Bin Laden sau „califul” Abu Bakr Al-Baghdadi. În atari împrejurări, eșecul social și ideologic al Frățiilor Musulmane nu putea decât să se răsfrângă în consecința asupra credibilității și solidității ofertelor de practică a islamului și de administrare a comunității islamice.

II

Considerațiile mai sus prezentate, se referă, foarte succint, la două categorii de factori care au legătură atât cu favorizarea procesului de cristalizare și dezvoltare a fenomenului terorist islamist - și este vorba, îndeosebi, de mediul social, politic, statal care permite implementarea și ascensiunea acestui fenomen - cât și cu strategia și acțiunea de combatere și eradicare a fenomenului în discuție, iar în acest caz vom constata că reușitele ofensivei împotriva radicalismului extremist sunt datorate, într-un quantum covârșitor, recursului la soluțiile militare, și de forță, adică la segmente sectoriale care, de obicei, intervin ca reacție post-factum, după producerea actului terorist.

Nu sunt puține studiile care, în ultimele decenii, au vorbit despre existența unei „culturi” a extremismului terorist considerată, însă, în semnificațiile sale ca ideologie, mentalitate și coordonată atitudinală și comportamentală a unor indivizi sau a unor grupuri de indivizi care au în comun propensiunea pentru radicalism și violență ca mijloace de rezolvare a unor probleme conflictuale între aceștia și ambientul național, social, cultural și juridic. S-a vorbit, însă, mai puțin despre faptul că acestei ideologii a violenței iraționale i-a fost victimă directă sau indirectă însăși cultura în accepția sa ca expresie și sursă a valorilor care dau valoarea intrinsecă a identității și civilizației omenești. Încă și mai puțin, conjunctural și elitist s-a discutat despre posibilitatea găsirii unui răspuns, urmat de programe de

acțiune, la întrebarea privind măsura în care cultura este capabilă să treacă de la statutul de victimă a brutalității la cel de armă de luptă împotriva acesteia.

Or tocmai pornind de la realitatea unanim recunoscută potrivit căreia nici o cultură - fie ea globală, regională, națională sau comunitară nu este o construcție clasificabilă drept teroristă, se impune înțelegerea faptului că, prin valorile și virtuțile sale, factorul cultural are un puternic și încă insuficient exploatat potențial de dezvoltare a unei mentalități și a unui sistem colectiv de valori opuse gândirii și practicii violente, adică de influențare în sens preventiv și descurajant a radicalismului și atitudinilor marginale prin însuși esența lor anti-socială și disprețuitoare a unei întregi istorii umaniste a lumii.

III

Este adevărat că procesul mondializării, dezvoltarea unor societăți tot mai tehnologizate și conectate la circulația globală a valorilor și produselor materiale și intelectuale, oferă comunității umane posibilități fără precedent de interacțiune și relaționare între popoare, colectivități, culturi, idei și credințe, dar tot atât de adevărat este că tocmai această realitate, prin unele din aspectele ei, poate favoriza apariția și proliferarea terorismului, astfel:

- Perpetuarea și adâncirea clivajului între țările bogate și cele sărace, încurajează in justiția, opresiunea, despotismul, ignorarea cronică a drepturilor umane și, în ultimă instanță, instabilitatea și anarhia internă ca factor de încurajare și facilitare a fenomenului radical violent;

- Dominația cu dimensiuni planetare a unei anumite paradigme occidentale a culturii comerciale bazată pe violență, pe ideea îmbogățirii rapide și ilegale și violente;

- „Satul Global” (Global Village) imaginat și desenat de mijloacele moderne de socializare și prin intermediul internetului oferă spiri-

tului și orientărilor radical-teroriste o rampă de publicitate de care prea puține activități umane au beneficiat înainte;

- Raportul tot mai tiranic al dependenței de avantajele informaticii a făcut posibilă apariția așa-numitului ciberterorism care, progresiv, a devenit o amenințare tot mai caustică la adresa funcționalității de care are nevoie societatea modernă. Iar aceasta se realizează, tot mai ușor, prin exploatarea manipulatorie a sistemelor informatice.

În aceste condiții nu trebuie trecut cu vederea faptul că flagelul violent-terorist a căpătat dimensiunile și eficiența unui fenomen social. Profund ancorat în intimitatea lumii contemporane, terorismul a cunoscut o radicală reconfigurare a naturii și a obiectivelor sale, devenind exponent al celor mai nocive probleme și crize ale societății și mobilizând o vastă panoplie de arme folosite împotriva acesteia. În plus, terorismul contemporan a căpătat două noi trăsături care îl caracterizează: el se manifestă ca un fenomen a-teritorial și a-cultural, chiar dacă, la nivel retoric, își revendică apartenențe geografice și culturale ușor identificabile.

Din acest punct de vedere, extremismul radical – ca fenomen social - este, în ultimă analiză, o mișcare ideologică, politică și pragmatică animată de forțe sociale sau individuale care folosesc recursul la mijloace ilegale de violență pentru atingerea unor obiective fundamentale comunitare și anti-sociale.

IV

În acest context în care comunitatea socială și, în interiorul său, instituțiile de forță și securitare sunt angrenate într-o febrilă și continuă căutare de noi abordări și tehnici de barare a drumului terorist și de eradicare a violenței radical-extremiste, se pune o întrebare al cărei răspuns nu a fost încă dat, sau la care s-a răspuns mai degrabă la nivel academic, teoretizant, fără urmări deosebite în registrul pragmatic: *poate cultura să fie folosită ca armă de prevenire, contracarare și stopare a terorismului care umbrește evoluția lumii contemporane?*

Un răspuns tehnicist la această interogație este dificil de elaborat și, mai ales, de pus în practică atâta vreme cât conceptul însuși de cultură este, înainte de toate, unul puternic dependent de abordările teoretice și de abstractizarea unor realități pentru care cultura însăși este, nu de puține ori, o țintă și o victimă a celeilalte „culturi” - a brutalității ca revers al actului cultural. Din această perspectivă, abordarea culturii ca instrument de prevenire și îndiguire a radicalismului violent trebuie să fie circumscrisă unei politici publice coerente și coordonate care nu este străină de ceea ce înțelegem prin dialogul intercultural ca mijloc de prevenire a conflictelor, așa cum, de altfel, acesta a fost inclus în spiritul și litera Convenției Europene pentru Cultură, adoptată la 22 octombrie 2003.

Atâta vreme cât se conștientizează realitatea că rădăcinile fenomenului terorist se regăsesc și în stratul germinativ cultural al unei comunități, se va putea conveni, în mod benefic, asupra faptului că mecanismele, instituțiile, strategiile și tacticile militare și securitare de combatere a flagelului extremist - violent trebuie să fie completate și susținute prin metode și mijloace de acțiune culturală antiteroristă.

Dezvoltarea formelor moderne ale vieții politice și a relațiilor internaționale, mondializarea relațiilor sociale, afirmarea și promovarea valorilor umanitare universale, încurajarea pluralismului în domeniul relațiilor spirituale și religioase, ameliorarea raporturilor interetnice, dezvoltarea și diversificarea civilizată a societății oferă

tot atâtea șanse și avantaje în confruntarea cu fenomenul violent considerat ca factor de înveninare a relațiilor sociale și de aprofundare a problemelor sociale pe care ideologia și doctrinele conservatoare extremiste nu le pot soluționa, dimpotrivă

Factorul cultural are potențialul de a contribui - pe plan intern și internațional și cu cooperarea instituțiilor statale și interstatale - la diseminarea și consolidarea educației și informării antiteroriste și la afirmarea societății civile și cetățenești

Fiind o caracteristică a societății moderne, toleranța, în toate segmentele sale de manifestare, este un beneficiu, cu condiția ca ea să nu fie aplicabilă unidirecțional doar asupra membrilor societății, ci să cuprindă și toleranța statului ca entitate de drept, protector și garant al respectării drepturilor și practicii democratice de participare la elaborarea deciziilor care țin de propriul destin al statului și societății.

Umanizarea educației și învățământului constituie, la rândul său, o condiție indispensabilă și esențială pentru crearea și menținerea unor raporturi civilizate și non-violente între generații, între națiunile și popoarele lumii contemporane.

Se înțelege că asimilarea discursivă a actului cultural cu o armă de luptă împotriva radicalizării și iraționalismului violent nu înseamnă învestirea domeniului cultural cu funcția de armă în sensul comun al cuvântului. Dar prin crearea unui mediu cultural, formativ și informativ, educativ și competent, prin concursul și implicarea conjugată a instituțiilor, statelor, formatorilor de opinie, sociologii, educatorii au capacitatea ca, împreună, să creeze o societate mai conștientă de propriile sale valori, mai decisă să le apere și mai informată cât privește realizarea acestui climat protector.

Libertate, datorie suverană, contabilitate generațională și alte mituri

Dr. Lu WEI

“Cum să delimitați recenta și încă nesoluționată criză a UE/euro de povestea de succes a Asiei? S-ar putea să fie mai simplu decât pare: nici Europa și nici Asia nu au alternative. Diferența este că Europa știe foarte bine că nu există alternativă și, prin urmare, este multilaterală. Asia crede că are o alternativă și este surprinzător de bilaterală, plasându-se cu încăpățănare într-un cerc de egoisme. Nu este de mirare că Europa este/va fi capabilă să-și gestioneze declinul în timp ce Asia este (încă) incapabilă să-și valorifice succesele. Cu certitudine, Asia nu mai acceptă avansul Europei postindustriale și postcreștine însă nu este pregătită pentru lumea postoccidentală” – este diagnosticul pus de profesorul Anis H. Bajrektarevic în elevatul său document politic “Nu va Exista un Secol Asiatic”. Falia sino-indiană nu este nouă. Ea îmbracă doar forme noi în Asia care, în absența unui multilateralism autentic, este cantonată în competiție confrunțională și în antagonisme care se amplifică. Rândurile de mai jos fac trimitere la o astfel de falie.

La finele lui 2017, Brahma Chellaney, profesor la Centrul pentru Studii Politice cu sediul la New Delhi a scris un articol intitulat “Imperialismul Creditor al Chinei” în care acuza China pentru că ar fi creat o “capcană a datoriei” din Argentina până în Namibia și Laos, menționând achiziționarea sau investițiile pe care aceasta le face în ultimii ani în construcția mai multor platforme portuare, inclusiv Hambantota în Sri Lanka, Pirou în Grecia, Djibouti și Mombasa în Kenia.

Aceste țări sunt obligate, pentru a evita intrarea în încetare de plăți, să recurgă la opțiunea dureroasă prin care permit Chinei să preia controlul resurselor lor abandonându-și, astfel, suveranitatea. Articolul descrie China ca fiind un “nou gigant imperial” cu o mânășă de catifea care ascunde pumni de oțel cu care presează țările mici. Inițiativa privind Centura și Șoseaua (Belt

and Road Initiative), concluziona el, este în principiu un plan ambițios de realizare a “imperialismului chinez”. Articolul a fost ulterior intens citat de ziare, site-uri web și grupuri de reflecție din toată lumea.

În momentul în care Secretarul de Stat de atunci al Statelor Unite Rex Tillerson a vizitat Africa în martie, el a declarat, la rândul său că, deși investițiile chineze pot ajuta la îmbunătățirea infrastructurii Africii, ele ar putea conduce la creșterea datoriei continentului fără a crea multe locuri de muncă.

Nu este o coincidență că această idee a teoriei imperialismului creditor al Chinei își are originile în India. New Delhi s-a opus deschis inițiativei chineze Belt and Road și, cu deosebire, Coridorului Economic China-Pakistan având în vedere că acesta traversează Kașmirul administrat de Pakistan, considerat de India ca fiind parte integrantă a teritoriului său. India este de asemenea preocupată de faptul că realizarea de către China a Căii Maritime a Mătăsii (Maritime Silk Road) va constitui o provocare la adresa dominației sale în Asia de Sud și în Oceanul Indian. În baza unui astfel de raționament, guvernul indian a elaborat inițiative proprii de cooperare regională cum ar fi declarația privind cooperarea cu Vietnamul în domeniul explorării țițeiului în Marea Chinei de Sud și programul de investiții pentru renovarea portului Chabahar din Iran, drept contramăsuri față de inițiativa chineză.

Începând cu luna ianuarie, India, Statele Unite, Japonia și Australia au constituit un “sistem de quasi alianță” pentru o “ordine liberă și deschisă

indo-pacifică" drept alternativă la inițiativa Belt and Road. În aprilie, un înalt responsabil indian care a participat la cel de al cincilea Dialog Economic Strategic China-India a reiterat refuzul guvernului indian de a lua parte la inițiativă.

Aberația "imperialismului creditor" este de fapt o tentativă deliberată a Indiei și a țărilor occidentale de a denigra inițiativa Belt and Road care scoate în evidență invidia acestora față de primele rezultate ale proiectului. Este exact ceea ce au făcut țările occidentale în frunte cu SUA când au pus interesele lor politice și strategice în cadrul relațiilor dintre datorie și țările debitoare forțându-le pe cele din urmă să semneze tratate inechitabile. Inițiativa chineză Belt and Road este propusă și pusă în practică în contextul egalității naționale, a globalizării și a aprofundării interdependenței internaționale și se bazează pe participarea voluntară a țărilor relevante, spre deosebire de relațiile obligatorii impuse de colonialismul occidental debitorilor.

Este o importantă "experiență chineză" de utilizare a datoriilor externe pentru soluționarea blocajelor din transporturi și energie care-i restricționau dezvoltarea economică și socială într-o perioadă de industrializare și urbanizare accelerată. China a construit cu credite externe mii de proiecte mari și mijlocii care au atenuat blocajele din transporturi și energie ce au afectat vreme îndelungată dezvoltarea sa economică și socială. O astfel de experiență constituie o referință semnificativă pentru alte țări în curs de dezvoltare aflate în etapele lor inițiale de industrializare și urbanizare situate de-a lungul rutelor Belt and Road.

În etapa de debut a reformei și deschiderii Chinei, datoria sa externă denominată în dolari SUA reprezenta aproape 50% din datoria externă totală iar cea în yeni japonezi circa 30%. De ce nu au considerat atunci țările occidentale că SUA și Japonia au impus Chinei "imperialismul lor creditor"?

O parte a media străine au menționat în mod repetat că Sri Lanka este prinsă într-o "capcană a datoriilor" ca urmare a împrumuturilor excesive din China. Realitatea este că există motive multiple pentru gradul înalt de îndatorare a Sri Lanka

iar această situație delicată nu îi este imputabilă Chinei. După 1985, în majoritatea anilor datoria externă s-a situat la peste 70% din PIB ca urmare a deficitelor fiscale persistente provocate de veniturile fiscale reduse și a cheltuielilor sociale masive. În 2017, Sri Lanka datora Chinei \$2,87 miliarde reprezentând numai 10% din datoria sa externă totală comparativ cu \$3,44 miliarde datorate Japoniei, respectiv 12% din datoria sa externă totală. Începând cu 2006, Japonia a fost cel mai mare creditor, și, cu toate acestea, de ce media străine nu au difuzat idea "imperialismului creditor al Japoniei"?

Ca răspuns la acuzațiile Indiei și a unor țări occidentale referitoare la imperialismul creditor pe care l-ar practica China, chiar fostul președinte sri-lankez Mahinda Rajapaksa a publicat în iulie un articol conținând date care infirmă acest lucru.

De cele mai multe ori, proiectele de infrastructură de anvergură din străinătate legate de inițiativa Belt and Road sunt realizate de guvernul chinez și de întreprinderile chineze la solicitarea guvernelor țărilor beneficiare situate pe rutele Belt and Road sau de întreprinderile chineze care au câștigat licitațiile aferente.

Se anticipează că odată finalizate, proiectele de infrastructură de anvergură și parcurile industriale aferente inițiativei chineze vor asigura țărilor gazdă o capacitate în continua creștere de autodezvoltare și de rambursare a datoriei, iar nonsensul imperialismului creditor al Chinei va dispărea.

Dr. Lu Wei este cercetător asociat la Academia de Studii Macroeconomice aparținând Comisiei privind Dezvoltarea Națională și Reforma din China.

Cauți analize geopolitice?

Te interesează evoluțiile din Orientul Mijlociu?

Cele din zona extinsă a Mării Negre?

Dar problemele actuale de securitate și serviciile de informații în secolul XXI?

Te interesează tehnica militară de ultimă generație?

Vrei să știi care sunt cele mai importante și noi apariții în geopolitică?

Cauți elemente actuale ale evoluției economiei?

Abonează-te la Pulsul Geostrategic

Un an - 12 numere (numeroase Suplimente, Comentarii, Semnale) apariție lunară

On line: plată securizată pe www.ingepo.ro

Transfer bancar: în contul SC INGEPO Consulting SRL RO76BRDEO80SV35412140800 deschis la BRD sucursala Brasov; SWIFT - BRDEROBU, România

Ramburs: (la primirea primului număr, valabil numai pentru România)

Versiunea PDF prin e-mail: 1.198 RON

Versiunea tipărită: 1.255,20 RON

Pentru informații suplimentare sunați la +4 0268 470070; fax +4 0268 47 00 76 sau contactați-ne pe e-mail: office@ingepo.ro; ingepo.vc@gmail.com

PUNCTE DE VEDERE**2019 în Orientul Mijlociu - evoluții incerte și fără schimbări majore*****Corneliu PIVARIU***

Începutul anului 2019 și evoluțiile din 2018 nu par a marca evoluții importante în situația din Orientul Mijlociu, a cărei principală caracteristică este oricum impredictibilitatea și volatilitatea.

Elementele importante care credem că vor caracteriza zona MENA în 2019 vor fi: menținerea și creșterea influenței Federației Ruse; o politică externă americană care în continuare nu va duce la creșterea încrederii aliaților tradiționali ai SUA în felul în care Washingtonul se va implica în zonă; continuarea războiului civil din Siria cu o intensitate mai mică; menținerea situației de conflict din Yemen; Iranul va continua politica sa expansionistă cu grija de a nu provoca un conflict deschis cu Israelul; Turcia își va întări poziția în Orientul Mijlociu și Africa de Nord; problema palestiniană va rămâne în continuare nesoluționată.

Moscova va profita în continuare de problemele cu care se confruntă SUA, Uniunea Europeană și ale mari puteri, pentru a-și consolida poziția în Siria și alte țări din Orientul Mijlociu. În acest sens va continua să folosească oportun relațiile cu Ankara și Teheran, mizând pe interesele comune. Totuși, la sfârșitul lunii decembrie 2018 Kremlinul, Ankara și Teheranul au eșuat în încercarea de a constitui un grup de lucru pentru redactarea noii Constituții siriene. Sunt semne că Siria ar putea deveni o mare problemă pentru Federația Rusă, asemănătoare Afganistanului, dar nu în 2019.

Vizita președintelui Trump cu ocazia sărbătorilor Crăciunului 2018 în Irak, fără a se întâlni cu nici un oficial irakian, a consilierului pentru securitate națională John Bolton în Israel și Turcia (unde nu s-a întâlnit cu președintele Erdogan) la sfârșitul primei decade a lunii ianuarie 2019, precum și turneul de opt zile al secretarului Departamentului de Stat Michael Pompeo în țări din Orientul Mijlociu (Irak, Iordania, Bahrein, Emiratele Arabe Unite; Qatar, Arabia Saudită, Egipt, Oman și Kuweit -anulată în ultim moment din motive familiale), încheiată la 14 ianuarie, au fost tot atâtea ocazii insuficient exploatate pentru ca SUA să-și recapete pozițiile deținute în zonă înainte de declanșarea așa-zisei Primăveri Arabe. Notăm și declarația președintelui Trump privind retragerea celor 2.000 de militari americani din Siria, cu amendamentele ulterioare, retragere deja începută, ceea ce, conform analiștilor avizați reprezintă o greșeală. Astfel Washingtonul contribuie la slăbirea propriei poziții în zonă și își îndepărtează orizontul de timp în care își va recâștiga încrederea pierdută. Urmează să vedem ce se va întâmpla cu ideea de a constitui noi zone de securitate în nordul Siriei, discutată telefonic la 14 ianuarie de președinții Trump și Erdogan.

Turcia continuă urmărirea propriilor interese în Orientul Mijlociu și Africa de Nord. În decembrie 2018, pe o navă ancorată în aproape de Tripoli au fost descoperite 3.000 de pistoale de producție turcă și alte arme, precum și circa 2,5 milioane de cartușe, ambalate în lăzi etichetate ca transportând legume, iar pe o altă navă au mai fost descoperite peste 4 milioane de cartușe. Investigațiile sunt în curs, dar să nu uităm că înainte de căderea regimului Kadafi, Turcia avea relații economice foarte dezvoltate cu regimul libian.

Arabia Saudită nu va reuși să găsească o soluție pentru conflictul din Yemen, iar atât de mult trâmbițatele reforme interne din țară vor întârzia mai mult decât se crede în momentul de față.

Israelul nu dorește să provoace un conflict militar major în Orientul Mijlociu, dar asta nu l-a împiedicat ca, din 2013 și până în prezent să execute peste 130 de lovituri în Siria asupra unor livrări de arme pentru Hezbolah, iar din 2017 a început să lovească și baze iraniene din Siria. Pericolul unui conflict major nu este exclus însă, ultimele două confruntări majore arabo-israeliene, Liban 2006 și Gaza 2014 s-au declanșat în urma unor escaladări insuficient controlate.

În aceste condiții credem că 2019 va fi un an cu evoluții incerte și fără soluții majore pentru Orientul Mijlociu și Africa de Nord.

Principalele elemente ale situației din Orientul Mijlociu

Rusia: intermediar de forță în Orientul Mijlociu?

Dr. Andrei KORTUNOV

Din punct de vedere istoric, Orientul Mijlociu nu a fost niciodată o prioritate strategică a Rusiei comparabilă cu Europa, Pacificul de Nord-Est sau chiar Asia Centrală. Spre deosebire de alte multe puteri europene majore, Rusia nu a avut ambiții coloniale în regiune; nu a considerat niciodată Orientul Mijlociu ca fiind "sfera sa de influență" sau un coridor de tranzit geostrategic sau economic extrem de important. Până foarte recent, Rusia nu a avut o experiență în utilizarea directă a forței sale militare în regiune și, cu atât mai puțin, pretenția de a deveni un intermediar de forță esențial în Orientul Mijlociu.

După prăbușirea Uniunii Sovietice, mulți au susținut, la Moscova sau în Occident, că influența rusă reziduală în lumea arabă moștenită din vremurile bune ale expansiunii imperiale sovietice globale era sortită unui declin continuu și urma să transforme Kremlinul într-un actor marginal evident în politica regională. În mod cert, interesul și atenția Rusiei în zonă s-au limitat în principal la trei state nearabe de la periferia lumii arabe. Primul a fost Turcia, un partener extrem de controversat dar important în zona Mării Negre, a Caucazului de Nord și a Caucazului de Sud, în domeniile comerțului și investițiilor, energiei și turismului. Al doilea a fost Iranul, un alt aliat dificil, care a jucat un rol activ în multe chestiuni internaționale foarte importante pentru Moscova—de la războaiele civile din Tadjikistan și Afganistan la chestiunea delimitării Mării Caspice. Al treilea a fost Israelul, cu o mare diasporă rusă și rusofonă și cu o textură strânsă a relațiilor politice, economice, sociale, culturale și umane dintre cele două țări. Începutul secolului XXI a însemnat efortul încununat de succes pentru constituirea unei coaliții ruso-germano-franceze care s-a opus coaliției internaționale conduse de SUA ce a invadat Irakul în primăvara anului

2003. Cu toate acestea, nici chiar eforturile conjugate ale Moscovei, Berlinului și Parisului nu au împiedicat războiul din Irak. La fel, nici colaborarea trilaterală punctuală nu a evoluat într-un parteneriat strategic multilateral cu privire la o gamă mai extinsă a problemelor Orientului Mijlociu. Statele Unite, cu toate erorile și gafele politicilor sale privind Orientul Mijlociu, a rămas hegemonul extern indiscutabil al lumii arabe. Rusiei nu-i mai rămăsese decât să spere la un progres nesemnificativ în a face afaceri cu o serie de țări arabe cum ar fi Egiptul, Algeria, Arabia Saudită și Siria.

Stabilitatea relativă a regiunii a început să se năruie ca urmare a Primăverii arabe. Această evoluție a pus în fața Moscovei atât noi provocări cât și noi oportunități. Pe de o parte, Kremlinul avea motive de îngrijorare legate de efectul de contagiune al Primăverii arabe, în special în Asia Centrală post-sovietică dar și în Caucazul de Nord și în alte regiuni cu populație musulmană din Federația Rusă. Politicienii și veteranii politici de la Moscova au privit Primăvara arabă prin prisma precedentelor "revoluții colorate" din Ucraina, Georgia și Kârgâzstan, care au fost considerate o amenințare directă la adresa intereselor de securitate ale Rusiei și a sistemului politic al lui Putin.

Pe de altă parte, Primăvara arabă și disponibilitatea vizibilă a majorității țărilor occidentale de a adopta cu entuziasm schimbările în curs din lumea arabă au oferit Kremlinului șansa de a demonstra că Rusia este altfel. Moscova a rămas solidară cu partenerii ei strategici din Orientul Mijlociu, a formulat îngrijorări cu privire la posibilele efecte colaterale negative ale transformărilor politice și sociale rapide și necontrolate din regiune și a avertizat în legătură cu susținerea din exterior a forțelor antiguvernamentale și antiregim instalate pe valul Primăverii arabe.

Vladimir Putin s-a folosit de frustrările și dezamăgirile provocate de mișcările populiste din

Orientul Mijlociu, atât în interiorul cât și în afara regiunii, pentru a prezenta propria sa versiune privind politica mondială contemporană. Versiunea tradițională occidentală definea principala linie de separare din lume ca fiind cea la nivel global dintre democrație și autoritarism. Orice element care servea cauza democrației trebuia încurajat și susținut; orice element care contribuia la cauza autoritarismului trebuia denunțat și combătut.

Noua versiune a Rusiei, formulată după începerea Primăverii arabe, susținea că o astfel de juxtapunere nu mai este relevantă în lumea postmodernă. Linia reală de separare nu mai era între democrație și autoritarism ci între "ordine" și "haos". Cu toate lipsurile și deficiențele regimurilor autoritare, acestea erau o opțiune preferată față de o mișcare necontrolată și haotică spre democrație. Oricine, voit sau nu, explicit sau implicit, susține haosul se poziționează pe "baricada rea a istoriei"; oricine susține ordinea și nu haosul, este pe "partea bună a baricadei". Această interpretare a liniei de separație poate fi considerată părtinitoare, simplistă și egocentrică dar ea a atras, în mod evident, o multime de adepți în Orientul Mijlociu din rândurile regimurilor politice conservatoare preocupate de un eventual nou val al Primăverii arabe.

În acest context, etapa inițială a operațiunii militare ruse în Siria lansate în septembrie 2015 trebuie privită cu precădere ca fiind o acțiune "pedagogică". Scopul operațiunii nu era diminuarea pozițiilor SUA în Orientul Mijlociu și, cu atât mai puțin alungarea SUA din regiune. Era clar de

la bun început că Moscova nu avea nicio șansă de a înlocui Washingtonul în lumea arabă în calitate de furnizor primordial de securitate: nu dispune, pur și simplu, de resursele economice, politice și militare pentru a face acest lucru. Dacă Statele Unite, din motive ce-i aparțin, a decis să se retragă din regiune, vidul lăsat nu va fi umplut de Rusia ci de radicalii islamiști — o perspectivă deloc îmbucurătoare pentru Moscova. Prin urmare, scopul nu era alungarea SUA ci schimbarea politicii americane în Siria și, cu puțin noroc, în regiune, în general, propunându-se o "abordare adecvată" pentru gestionarea crizelor regionale. Ceea ce era extrem de important, având în vedere conflictul din și din jurul Ucrainei, era preocuparea Kremlinului legată de implicațiile acestuia pentru relațiile sale cu Occidentul și dorința de a demonstra că o implicare rusească nu este în mod necesar parte a problemei ci o parte majoră a soluției.

Această etapa a implicării militare rusești în Siria a durat aproximativ un an; în toată această perioadă, Moscova a încercat în mod sistematic să angajeze Washingtonul. Demersurile s-au finalizat în septembrie 2016 când Serghei Lavrov, ministrul rus de Externe și John Kerry, Secretarul de Stat al SUA au semnat un acord de încetare a focului în Siria și au convenit declanșarea unei campanii aeriene comune americano-ruse care să vizeze Stat Islamic și alte grupări extremiste urmată de o nouă rundă de negocieri referitoare la viitorul politic al acestei țări.

Cu toate acestea, acordul s-a dovedit a fi trecător. Ambele părți au reproșat celeilalte că nu a

reușit să transpună în practică angajamentele asumate reciproc; concluzia la care s-a ajuns la Moscova a fost aceea că, în loc să încerce să angajeze Occidentul în Siria și nu numai, Rusia trebuia să se concentreze pe constituirea unei "coalitii a vointelor" cu actori regionali interesați să convină o încetare a focului în Siria.

În încercarea de a forma o alianță a actorilor regionali, Mos-

cova a luat în calcul avantajul comparativ major care conferea Rusiei atuuri, spre deosebire de alte puteri importante din afara regiunii implicate în crizele din Orientul Mijlociu — avea relații bune cu practic toți actorii locali, suniți și šiiti, Iran și statele arabe din Golf, israelieni și palestinieni, turci și kurzi etc. Demersul regional rusesc a fost încurajat în mod neintenționat de Administrația Trump, indecisă în privința atât a abordării de urmat în Siria cât și în regiune, în general. Lansarea procesului Astana chiar la finele anului 2016 s-a dovedit a fi o victorie politică semnificativă a Moscovei. În cursul întregului an 2017, Rusia a încercat în mod constant să valorifice acest succes inițial prin lărgirea gamei participanților la procesul Astana și extinderea negocierilor dincolo de escaladarea tactică și mecanismele de încetare a focului în direcția unei reglementări mai sustenabile.

A doua etapă a angajării directe a Rusiei în regiune s-a dovedit a fi avut mai mult succes decât prima. Cu toate acestea, a demonstrat și o serie de limite. Iranul și Turcia nu au fost în măsură sau nu au vrut să controleze multe grupări nestatale care luptă în Siria. Succesul militar impresionant din teren a scăzut apetitul Damascului de a discuta o reglementare politică la Geneva și l-a determinat pe Bashar Al-Assad să fie mai încrezător în sine și mai arogant. Prin încercarea de a angaja Turcia, Moscova i-a alienat pe kurzii sirieni care s-au îndreptat spre SUA pentru susținere și protecție. Și, în fine, Donald Trump s-a dovedit a fi imprevizibil în regiune, înclinat mai mult spre folosirea forței militare americane împotriva regimului de la Damasc decât predecesorul său, fără a se angaja serios în direcția unei reglementări politice și a reconstrucției Siriei post conflict. Așa numitul Congres al Popoarelor din Siria întrunit, la începutul anului 2018, din inițiativa Rusiei, la Soci, nu a reușit în mod evident să producă o breșă în privința situației din teren; mai mult, nu a indicat un progres sesizabil în direcția conceptualizării transformării politice a Siriei în direcția unui stat mai pluralist, mai reprezentativ și mai puțin centralizat.

Pentru a-și menține poziția actuală de intermediar de forță esențial în Siria dar și în contextul mai larg al Orientului Mijlociu, Kremlinul trebuie

să identifice modalitățile de a face față evoluțiilor recente care reclamă modificări semnificative ale strategiei rusești.

În primul rând, înfrângerea ISIS, care este în mod cert o evoluție pozitivă pentru toate părțile angajate în Siria și în țările învecinate, are un dezavantaj important. Vechile rivalități, animozități, temeri și conflicte regionale care au fost lăsate de o parte pentru a combate inamicul comun au revenit în prim-plan. S-ar putea ca pentru Rusia să fie din ce în ce mai dificil să formeze măcar alianțe tactice în regiune, fără a mai vorbi de coaliții strategice.

În al doilea rând, prezenta falie Israel-Iran și SUA-Iran complică în mod considerabil rolul Rusiei de "intermediar onest" în regiune. Nici Israelul și nici Iranul nu sunt complet satisfăcute de politica rusă de echilibrare a relațiilor cu cele două state; fiecare încearcă să atragă Moscova de partea sa în conflict. Riscurile de a înstrăina fie Teheranul, fie Ierusalimul sau ambele sunt în creștere.

Și, în final, în cazul în care Damascul obține până la urmă o victorie militară completă și reia controlul asupra celei mai mari părți a teritoriului sirian, dependența sa actuală de Moscova se va diminua în mod inevitabil. Rusia și partenerii săi pot fără îndoială câștiga războiul dar nu pot dobândi pacea în sensul că nu dispun de resursele necesare lansării procesului de reconstrucție post conflict a țării. Indiferent cine va fi la putere la Damasc la sfârșitul războiului, conducerea Siriei va trebui să caute alți parteneri și aliați cu buzunare mult mai consistente decât cele ale Moscovei, Teheranului sau Ankarei.

Publicat inițial în Raportul ISPI Privind Construcția Încrederii: Provocarea Păcii și Stabilității în Mediterana.

ISRAEL- ARABIA SAUDITA: DISCRETA REÎNTOARCERE LA PROIECTUL NORMALIZĂRII RELAȚIILOR

Lamia FOUAD, Beirut

1

În primăvara anului trecut, nou-investitul fiu regal saudit, Mohammed Bin Salman (cunoscut, în discursul comun, sub acronimul MBS) în demnitatea de moștenitor al tronului saudit, făcea senzație prin declarațiile sale privitoare la greu imaginabile până atunci megaproiecte de reformă multilaterală a regatului din umbra “celor două sfinte moschei”. Dacă intențiile acestuia, adunate sub denominativul de “Saudiya, viziunea 30” de supermodernizare a societății, statului, economiei, turismului și a regatului în ansamblu au stârnit, la vremea respectivă euforie din partea cercurilor financiare și investiționale chemate să participe la hiperproiectul “Neom” (de la “Noul Orient Mijlociu”), pe care unii, mai sceptici, l-au comparat cu visele futuriste ale unor pământeni plecați să colonizeze Planeta Omuleților verzi. O euforie și mai nuanțată, dar nedespărțită de tonalitatea prudenței, a a stârnit-o noua temă de meditație pe care ambițiosul reformator al monarhiei wahabite o propunea *urbi et orbi* și, punctual, inițierea unui proces de normalizare a relațiilor cu Statului Israel. Cultivator al relațiilor cu cercurile mediatice, prințul MBS – și nu monarhul - decidea, în numele regatului că Statul Israel “are dreptul la existență”.

A fost dificil să se cunatifice, la momentul respectiv, ce proporții de convingere, diplomatie sau pragmatism erau încorporate în declarația emirului. S-a spus, atunci, că este vorba de o mână pe care unul dintre cele mai puternice state ale lumii arabe și musulmane o întinde “dușmanului sionist” - etichetarea arabă tradițională pentru statul Israel încă de la apariția acestuia pe harta politică a Orientului Mijlociu, în urmă cu 7 decenii. Puseul “reformist” și “modernist” pe care îl punea în lumină prințul

saudit era cu atât mai dificil de interpretat și de înțeles cu cât, în toate deceniile trecute, Israelul s-a aflat, pentru monarhia wahhabită de la Ryad, în fruntea listei de inamici ireductibili ai arabilor, ai arabismului, și ai altor -isme din discursul tradițional inaugurat și codificat de naționalismul unionist al lui Gamal Abdel Nasser.

Apelul lui Muhammad Bin Salman nu este, deocamdată, convingător și, mai ales, nu este nou. Meritul lui, pe care trebuie să îl recunoaștem este acela de a face o “ieșire din pluton”, în măsura în care Arabia Saudită este depășită de limitările energetice ale petrolului și caută - este dreptul oricărui stat - să se manifeste după unitățile sale de măsură, atâta vreme cât deciziile sale nu contravin unităților de măsură ale altor concepții și interese.. Inițiativa lui Monamed Ibn Salman este o încercare de ducere mai departe a unor precedente istorice.

2. Un racursiu istoric

Israelul s-a născut în 1948, după ce constituirea statului saudit parcursese o lungă istorie de la primul stat din 1774, trecând prin “al doilea stat” din 1824, până la al treilea stat din 1926, recunoscut în 1927 și oficializat ca atare la 23 septembrie 1932. În toată această perioadă relațiile saudito-israeliene au fost cvasi-inexistente, fără a ajunge nici la contacte sau acțiuni vădite în direcția unei apropieri reciproce și nici la crize deschise, politico-militare, în condițiile în care monarhia de la Ryad nu a recunoscut niciodată existența statului Israel și nici nu a avut vreun rol demn de menționat în lunga serie de conflicte armate care au marcat istoria Orientului Mijlociu. În schimb, societatea saudită, puternic influențată de propaganda oficială, a dezvoltat și a menținut un puternic sentiment anti-sionist și anti-israelian care se menține și astăzi.

Într-un asemenea context, primele contacte între saudiți și israelieni au fost înregistrate în anii

'60, pe fondul războiului dintre nordul monarhist și sudul republican prosovietic al Yemenului. Dar în această conjunctură, contactele au fost, mai degrabă, accidente, punctuale, generate de convergența de poziții ale monarhiei wahhabite și ale statului evreu de susținere a taberei monarhiste a acestui război împotriva celei socialiste de tip sovietic și naționaliste panarabe inspirată și animată de regimul fostului lider egiptean Gamal Abdel Nasser.

Un prim avans mai substanțial în direcția unei posibile apropieri între cele două țări a fost făcut în anul 1981, când, în calitate de prinț moștenitor și viitor rege, Fahd Bin Abdul Aziz a lansat un plan de soluționare a conflictului arabo-israelian, pornind, potrivit propunerilor saudite, de la retragerea Israelului din teritoriile arabe ocupate, încetarea politicii evreiești de colonizare și desființarea așezărilor deja implantate în teritoriile locuite de palestinieni, recunoașterea dreptului refugiaților palestinieni de reîntoarce-re la căminele și la proprietățile lor, garantarea libertății de practică religioasă pentru toate cultele prezente în locurile sfinte din Palestina istorică și crearea unui stat palestinian durabil și independent. În schimb, planul Fahd oferea "recunoașterea dreptului de a coexista în pace pentru toate statele regionale", formule care sugera, în esență, disponibilitatea comunității arabe de recunoaștere a statului Israel și de promovare cu acesta a unor relații de normalitate politico-diplomatică și în alte domenii. Chiar dacă oferta saudită nu a avut urmări concrete și a stârnit numeroase controverse în mediile politice arabe, se poate afirma că planul în discuție a marcat un punct de cotitură și un moment de referință pentru evoluția ulterioară a relaționării saudito-israeliene.

A trebuit să mai treacă două decenii până la o nouă tentativă de dinamizare a demersurilor discrete și indirecte pentru o posibilă reconsiderare a relațiilor bilaterale între monarhia de la Ryad și, implicit, ansamblul comunității arabe, pe de o parte, și statul Israel, pe de altă parte. As-

tfel, la 28 martie 2002, Conferința Arabă La Nivel Înalt a Ligii Arabe, desfășurată în capitala libaneză Beirut, adopta Rezoluția cu numărul 221 prin care aproba o nouă inițiativă de pace prezentată de prințul-moștenitor saudit Abdallah al II-lea și viitor monarh al regatului, cunoscută sub titlul de "Inițiativa Arabă De Pace", în care, reiterând și nuanțând condițiile formulate cu 21 de ani mai devreme, Arabia Saudită garanta, cu girul Ligii Arabe, recunoașterea explicită a Statului Israel și normalizarea deplină a relațiilor cu statul evreu. Precondițiile stabilite în schimbul recunoașterii, al păcii și al coexistenței cereau, între altele, soluționarea problemei palestinienilor prin crearea unui stat palestinian cu capitala la Ierusalim și mărginit de frontierele existente înainte de războiul arabo-israelian de la 5 iunie 1967. Nici această ofertă nu a fost acceptată și nu a avut un ecou deosebit la nivelul comunității internaționale.

Declanșarea, în 2011, a "primăverii arabe" și schimbările considerabile pe care aceasta le-a provocat la nivelul raporturilor și echilibrelor regionale, precum și îngrijorarea față de o ascensiune regională greu controlabilă a islamului politic dominat de mișcarea "Fraților Musulmani", precum și a expansionismului šiit iranian a determinat, din partea guvernanților israelieni, o mișcare de apropiere față de unele state monarhice de pe malul vestic al Golfului Persic, aflate pe orbita regională a regimului wahhabit saudit, fără ca aceasta să se materializeze și într-o ameliorare a raporturilor bilaterale între statul evreu și monarhia saudită însăși.

3. Epoca Trump și “filiera MBS- Jared Kouchner”

Venirea la Casa Albă a lui Donald Trump, impulsul puternic pe care noul președinte l-a dat relațiilor privilegiate cu Israelul și cu guvernul condus de Benjamin Netanyahu, și numirea într-un post - cheie a ginerelui prezidențial, Jared Kouchner, evreu afiliat unui iudaism ortodox modernist, pe de o parte, conjugate, la extremitatea arabă orientală, cu ascensiunea impetuoasă a ambițiosului fiu regal Mohammed Bin Salman în demnitatea de moștenitor al tronului saudit, preocuparea obsesivă a acestuia de a se impune drept viitor interlocutor saudit și arab al Americii în regiunea Orientului Mijlociu, inclusiv prin cultivarea unei strânse și profitabile prietenii cu Jared Kouchner, dar și preocuparea socrului prezidențial Donald Trump pentru exploatarea benefică a potențialului energetic și financiar - economic și comercial al regatului saudit, pe de altă parte, au fost tot atâția factori care au contribuit substanțial la readucerea în luminile rampei a demersurilor pentru normalizarea relațiilor dintre monarhia saudită și statul israelian, preocupări din care atât prințul moștenitor, cât și ginerele-sfetnic prezidențial au făcut un punct înscris în partea de sus a agendei lor de demnitari și prieteni. Afirmarea dreptului la existență a statului Israel a fost una dintre primele declarații publice ale lui Muhamab Bin Salman, însoțită fiind și de aprecierea potrivit căreia “palestinienii ar trebui să nu se mai jeluiască și să vină la masa tratativelor de pace cu Israelul”. Dinamizarea legăturilor economice și seria de întâlniri oficioase între demnitari saudiți și israelieni au devenit, deja, o practică relaționară, chiar dacă menținută într-un mai mult sau mai puțin vâl de discreție și de confidențialitate.

Regatul Bahrein și Federația Emiratelor Arabe Unite - petromonarhiile arabe aflate pe orbita cea mai apropiată de Ryad - nu au rămas indiferente la exemplul oferit de regimul regelui Salman Bin Abdul Aziz Al-Saud. Suveranul bahreini-an încuraja renunțarea la poziția de ostilitate a lumii arabe față de Israel, iar decidenții de la Abu Dhabi salutau deschiderea, pe teritoriul emira-

tez, a unei prime reprezentanțe israeliene. De partea sa, premierul Netanyahu declara, public : “Coordonarea productivă pe care o avem cu statele arabe este, în general, confidențială, dar avem convingerea că relațiile noastre cu ei (cu arabii, n.n.) vor continua să se maturizeze și să dea roade”. Iar printre roadele așteptate de la această evoluție se regăsește dorința comună a Arabiei Saudite, Israelului și Statelor Unite de constituire a unui “arc anti-șiit” care să se contrapună ambițiilor regionale ale regimului teocratic din Teheran. Pentru monarhia saudită, “încercuirea” cu orice mijloace a influenței și proiectelor iranene are un grad de prioritate situat cu mult deasupra preocupării anterioare pentru soluționarea problemei palestinene, iar această prioritate este împărtășită, în aceeași măsură, la Tel-Aviv și la Washington.

Se poate spune că apropierea din ce în ce mai puțin “discretă” între saudiți și israelieni capătă tot mai multă substanță și greutate.

Rămâne de văzut dacă proclamata implicare auctorială a prințului MBS în scandalul internaționalizat, declanșat de asasinarea jurnalistului saudit Jamal Khashoggi va impiața în vreun fel aceste evoluții relaționale bilaterale.

În definitiv, se poate aprecia, că, în măsura în care o deschidere reciprocă, arabă și israeliană către normalizarea anormalului este una gândită pe termen lung și nu clădită pe considerente conjuncturale de ostilitate împotriva regimului teocratic iranian, aceasta nu va avea decât rezultate benefice pentru cei direct implicați, în primul rând, dar și pentru o salutară eliminare din lexicul politic a sintagmei “conflictului arabo-israelian” și, de ce nu ? - a eliminării, prin soluționare reciproc acceptabilă, a contenciosului dintre palestinieni și evrei.

DE LA „AFACEREA SECOLULUI” LA MARELE STAT PALESTINIAN DIN GAZA

Dumitru CHICAN

Dacă actualul teritoriu autonom palestinian Gaza a constituit, în perioadele dublei sale ocupații de către armata israeliană (între 1956 și 1957, în contextul triplei agresiuni anglo-franco-israeliene împotriva Egiptului, ca ripostă la naționalizarea, de către Gamal Abdel Nasser, a Canalului Suez și între 1967, anul „războiului de șase zile”, și 2005, când fostul premier israelian Ariel Sharon a ordonat dezafectarea și evacuarea tuturor așezărilor coloniilor evreiești din acest teritoriu), Gaza a fost considerată, de toate guvernele israeliene, drept o povară demografică și o bombă cu efect întârziat. După anul 1987, când șeicul Ahmad Yassin a transformat filiala palestiniană a organizației islamiste a „Frăților Musulmani” în *Haraqat Al-Muqawama Al-Islamiya* – Mișcarea de Rezistență Islamică, cu acronimul Hamas - „fâșia” sau „sectorul” Gaza a devenit, pentru statul evreu, o bombă reală și cu efect imediat, asigurat de „lupta” islamiștilor palestinieni pentru

instaurarea unui stat islamic pe întregul teritoriu al Palestinei istorice.

O succintă cronologie 1956 – 2018

1956: Intervenția militară tripartită Israel – Franța - Marea Britanie îmotriva Egiptului, ca ripostă la decizia lui Gamal Abdel Nasser de naționalizare a Canalului Suez. Teritoriul Gaza, aflat sub administrație egipteană, este ocupat de armata israeliană care, în urma protestelor și presiunilor internaționale, încetează în luna martie 1957.

1967, iunie: „războiul de șase zile”. Pe lângă alte teritorii arabe, Israelul ocupă, pentru a doua oară, și Fâșia Gaza. Ocupația de facto încetează în 2005, când guvernul israelian condus de Ariel Sharon decide dezafectarea tuturor coloniilor evreiești din Gaza. Doi ani mai târziu, ocupația și politica implantărilor evreiești va fi înlocuită cu un puternic și aspru embargou impus acestui teritoriu, situație menținută și în prezent.

1987: Pe fondul primei *Intifada* palestinienilor (1987-1991), șeicul Ahmad Yassin, transformă filiala palestiniană a mișcării Frăților Musulmani în *Harakat Al-Muqawama Al-Islamiya* (Mișcarea de Rezistență Islamică, cu acronimul Hamas).

1993, septembrie: În prezența președintelui american Bill Clinton sunt semnate „Agrementele de la Oslo” care, între altele, stipulează înființarea Autorității Naționale Palestiniene, cu sediul în Gaza și crearea, în decurs de cinci ani, a unui stat palestinian.

2000 Izbucnește cea de-a doua *Intifada* Palestiniană. Negocierile de pace sunt puternic afectate.

2006 26 iunie: Alegerile legislative palestinienilor sunt adjudecate de mișcarea islamistă Hamas. Ca urmare

rea de alegeri legislative anticipate (cu un an mai devreme față de termenul legal din noiembrie 2019).

Un drum cu prea multe necunoscute

La acest început de an 2019, nici Hamas nu știe cu exactitate calea pe care poate să meargă, nici guvernării israelieni nu știu ce vor face, în cele din urmă, cu acest dificil nod gordian numit Gaza. Această Gaza care, aflată de aproape 12 ani sub controlul militar și religios islamist al mișcării Hamas, și-a

a răpirii de către militanții Hamas a soldatului evreu Gilad Shalit, armata israeliană declanșează în Gaza operațiunea de represalii „Ploaia de vară”, soldată cu mari distrugerii, 400 morți palestinieni și 7 morți israelieni. Prizonierul Shalit va fi eliberat abia în 2011, la schimb cu 1030 militanți palestinieni.

2007: Puternice confruntări armate între detașamentele Hamas și Fatah. Teritoriul Gaza intră sub controlul Hamas, iar conducerea și efectivele Fatah și ale Autorității Naționale Palestiniene sunt transferate la Ramallah, în Cisiordania. Din acest an și până în prezent au survenit mai multe acorduri de reconciliere, majoritatea mediate de Egipt. Nici unul din acestea nu a fost respectat.

2008-2018: Ca urmare a tirurilor de rachete și a altor acte de violență executate de Hamas (sau de facțiunea *Jihadul Islamic Palestinian*), armata israeliană a întreprins mai multe intervenții militare de represiune, soldate cu moartea a mai multor mii de combatanți și civili palestinieni („Plumbul topit”, decembrie 2009 - ianuarie 2010, „Stâlpul de apărare”, noiembrie 2012, „Bordura de protecție”, iulie 2014, acțiuni de reprimare împotriva demonstrațiilor palestinieni la frontiera dintre Gaza și Israel, iunie și noiembrie 2018). În urma intervenției din noiembrie 2018, ministrul israelian al Apărării, Avigdor Lieberman, și-a depus demisia, cerând organiza-

tră apelativele de „Gazastan” și „Hamastan”, fără a avea vreunul din atributele care ar putea susține ideea de stat pe care retorica guvernărilor islamiste și-o revendică pentru cei 360 kilometri patrați ai acestei fâșii pe care se îngheșuie o populație contabilizată, în 2014, la două milioane de oameni. Gaza nu are nici sedii prezidențiale, nici ministere sectoriale, nici economie, nici monedă națională și nici resurse. Gaza oferă, mai degrabă, sugestia unei fantome aflată nicăieri și pretutindeni, în același timp - în fiecare locuitor, în fiecare casă, în fiecare fundătură dar și în adăposturile și tunelurile subpământene folosite în egală măsură pentru contrabanda cu material militar și cu pâine. Hamasul stăpânitor peste Gaza este, în contextul conflictului general regional, o ecuație pe care, după repetate războaie mai mari sau mai mici, după asasinate - fie ale liderilor, fie ale cetățenilor inocenți - cea mai puternică armată a Orientului Mijlociu nu a reușit s-o descifreze sau s-o înfrângă.

În cei peste 30 de ani de la crearea Hamasului (cu acceptul implicit al guvernărilor israelieni care vedeau în prezența acestuia un instrument de fragmentare a rezistenței palestinienilor și de sabotare a lui Yasser Arafat), israelienii au făcut cu Gaza tot ce le-a stat în putință: au lăsat-o sub guvernarea Egiptului (deși chiar în 1948, Ben Gurion cerea ocuparea acestui teritoriu), apoi au ocupat-o, au eliberat-o, au ocupat-o din nou, apoi

au transmis-o lui Yasser Arafat și urmașului său, Mahmud Abbas (Abu Mazen) aflați succesiv la conducerea Autorității Naționale Palestiniene, s-au retras, apoi, unilateral din acest teritoriu-problemă, prin cunoscutul „plan de dezangajare unilaterală” al premierului Ariel Sharon, neezitând să o supună unor repetate și distrugătoare operațiuni încredințate spre executare Tzahalului, fără a fi reușit, cu adevărat, să se elibereze de această acută migrenă numită Gaza și care a continuat să-și merite cognomenul care i-a fost dat de media israeliană - acela de „oală sub presiune” care aduce neconținut în atenție o întrebare la nesfârșit repetată: ce va fi mâine, război sau pace?

La o asemenea întrebare nimeni - nici liderii Hamas, nici politicienii israelieni - nu-și asumă responsabilitatea unui răspuns categoric.

Cea mai recentă izbucnire de violență de la jumătatea lunii noiembrie și care a durat numai două zile, a fost considerată de unii observatori drept o repetiție generală înainte de bătălia finală. Potrivit oficialilor militari israelieni, operațiile militare au vizat și au distrus 150 de „obiective” strategice ale mișcării islamiste. În replică, aceasta din urmă și-a adjudecat „victoria” prin cele cca 400 de rachete lansate împotriva teritoriului israelian. Repetiție generală? Schimb de mesaje scrise cu artileria, avioanele și rachetele? Acțiune de exhibare a mușchilor?

„Inter arma silent musae”, Când vorbesc armele, muzele (sau legile) tac, spune vechiul aforism moștenit de la Cicero, care, în cazul „dosarului Gaza” și, în general, al conflictului israeliano-palestinian își dovedește încă o dată, actualitatea. Acum „muzele” - ale păcii, ale negocierilor, ale soluționărilor pozitive și ale rațiunii, înainte de toate, sunt mute și aceasta nu numai din cauza armelor. Dar nu au amuțit întrutotul., contrazicându-l pe „omul universal” din Arpino. O dovedește, în acest sens, inedita și controversata „afacere a secolului” lansată, cu multă verbiozitate și cu puține detalii, de președintele Donald Trump. Liderul de la Casa Albă are, acum, alte preocupări mai presante - „împrejmuirea” politico-economică a Iranului, căutarea unei soluții de a menține „alianța strategică” cu Arabia Sau-

dită și de a depăși consecințele tenebroasei afaceri a asasinatului lui Jamal Khashoggi fără incriminarea aliatului regional care este prințul moștenitor Mohamed Bin Salman, contracara tuturor polarismelor și multilateralismelor care ar ar putea să împiedice ca America să devină „greater again”, și lista unor asemenea coșmaruri care tulbură visul american nu se încheie aici. De cealaltă parte, Benjamin Netanyahu, rămas într-un echilibru foarte stabil al reprezentării în Knesset, speră într-o salvare a coaliției sale guvernamentale și, pe de altă parte, continuând campania de deschidere a ușilor către lumea arabă și crearea unor capete de pod pentru normalizarea relațiilor cu Orientul arabofon...

Numai că, în această regiune veșnic conflictuală, muzele au căpătat deprinderea de a ocoli sentimentele filosofilor și de a mai vorbi chiar astupând vocile cu mulți decibeli ale armelor. Aplicată la Gaza și la „marea afacere” care poartă semănătura lui Donald Trump, această constatare aduce, între două campanii belicoase și demonstrații protestatare și revendicative, aspecte noi pe care este de presupus că nici președintele Trump nu le-a avut în vedere.

Marele stat Palestinian Gaza

Cel puțin din informațiile care au răzbătut către spațiul mediatic, formulele imaginate până în momentul de față pentru o dezlegare a nodului gordian Gaza nu au fost decât un lung șir de eșecuri:

- Continuarea tratatelor generale palestiniano - palestiniene se lovește de opoziția Autorității Naționale Palestiniene și a lui Mahmud Abbas care, mândru pentru „ipocrizia” americană a unui Trump dovedită de recunoașterea Ierusalimului drept capitală unificată a Israelului și de mutarea în acest oraș a ambasadei americane, refuză orice implicare și calitate de mediator a Americii în procesul de pace cu Israelul;

- Readucerea în discuție, de către partea israeliană, a vechii formule de federalizare a „statului palestinian” cu Regatul Hashemit al Iordaniei, susținută de atractive avantaje financiar-economice pentru monarhia hashemită, a fost

respinsă cu vehemență de regele Abdullah al II-lea;

- La fel de puțin fezabilă s-a dovedit a fi, cel puțin până în momentul de față, și „filiera egipteană”, concepută ca un soi de colonizare a palestinienilor din Gaza în deșertul Sinaiului, la schimb cu o suprafață echivalentă în pustiul Neghev care ar fi, și aceasta, însoțită de compensații financiare ispititoare. Compensații care nu au reușit, însă, să îl atragă pe mareșalul Abdel Fattah El-Sissi. Cel puțin, nu acum;

- Readucerea Fâșiei Gaza sub controlul și administrația Autorității Naționale Palestiniene cu care să se deschidă o „nouă eră” a negocierilor pentru pace. Și aceasta s-a dovedit o idee falimentară, respinsă, de altfel, înaintea altora, chiar de Autoritatea Națională și de Hamas. O revenire la starea politică de dinaintea alegerilor din 2006 ar presupune, în primul rând, o solidă reconciliere între autoritățile din Fatahland și din Hamasland”, perspectivă care, pe lângă că nu are o dimensiune previzibilă de realizare, ar însemna, pentru lideii celor două „landuri” palestiniene, negarea fundamentelor însele prin care fiecare să-și justifice existența, prestigiul și... privilegiile.

Față cu asemenea abundență de alternative a căror realizare s-a împotmolit în mixtura de disperare și de lipsă a voinței reale de a se găsi o soluție viabilă care să dea satisfacție, cu obsesiile securitare ale Israelului, dar și cu drepturile

umanitare ale palestinienilor care trăiesc într-un bantustan rupt de lume și supus unei blocade inflexibile, nu mai poate surprinde că recursul la realism și maturitate politică este, nu de puține ori, înlocuit cu construcții imaginare și, implicit, fanteziste.

Din această perspectivă nu surprinde ideea, cu pasiune susținută de parlamentarul și ministrul israelian Yisrael Katz care propune nici mai mult nici mai puțin decât crearea unei insule artificiale la cca. 5 kilometri în largul mediteranean al Sectorului Gaza, construcție cu o suprafață de 534 hectare (5,34 kilometri pătrați), legat de țărm cu un pod care se poate ridica (nu se precizează cine va gestiona coborârea și ridicare lui) și cu costuri de realizare a proiectului evaluate la 5 miliarde dolari. Și nu este vorba nici de insula cu elice care dă titlul unui roman al celebrului Jules Verne și care, prin forțe proprii ar urma să străbată în deplină libertate mările și oceanele lumii, după cum nu este vorba nici de Insula Palmierilor creată în largul emiratului Dubai cu banii excentricilor miliardari ai familiei Al-Maktum și destinată a fi o super-zonă rezidențială pentru cei la fel de super-înstăriți. Insula visată de politicianul Yisrael Katz ar urma să adăpostească, pe lângă rezidenții veniți din Gaza, lucrări de infrastructură de care populația de pe uscat duce lipsă acută: un port și un aeroport, un complex de desalinizare a apei de mare și o centrală electrică - toate menite să ușureze viața locuitorilor de pe uscat ai Gazei, fără a se mai pune, astfel

chestiunea unei revizuirii semnificative a blocadei impusă de peste un deceniu acestor oameni. În plus, dacă, pe lângă cei 5 kilometri pătrați se va reuși o eventuală lărgire a suprafeței totale a Gazei prin varianta unui schimb teritorial cu Egiptul - în Sinai versus Neghev - „cei din Gaza” nu vor mai constitui o povară securitară, întrucât se întrevede realizarea unui armistițiu de lungă durată care ar putea să constituie viitorul stat palestinian, Gaza însăși având o suprafață crescută, fie și cu câțiva kilometri în plus. Astfel, pacea finală va deveni

„Insula Gaza” - machetă

o realitate. Marele Stat Palestinian Gaza!

Din nefericire, fanteziile nu țin loc de soluții politice. Iar întrebarea care preocupă se focalizează în jurul câtorva, puține, cuvinte cu rezonanță deosebită: pâine, supraviețuire, securitate și pace.

Post scriptum

La 10 decembrie trecut, într-o declarație pentru canalul Fox News, rugat să comenteze succint în legătură cu stadiul și perspectivele planului american de pace între palestinieni și israelieni, cunoscut și drept „afacerea secolului”, Jared Kushner socrul președintelui Trump și consilier principal al acestuia, a dat următorul răspuns: „Sperăm ca, în câteva luni, să fie elaborată și inițiativa noastră care, repet încă o dată, nu va da satisfacție tuturor părților. Dar ea oferă numeroase alte motive suficiente pentru ca părțile s-o accepte și pentru a face pași înainte. Planul va oferi poporului israelian securitate și un trai mai bun, iar poporului palestinian un motiv real de a spera că va avea o viață cu mult mai bună”.

După cum se știe, „toate părțile” de care vorbea Jared Kushner sunt doar două: israelienii și palestinienii. Planul american oferă israelienilor securitate (care, în discursul politicienilor israelieni înseamnă renunțarea la ideea unui stat palestinian viabil și suveran) și un viitor mai bun. Palestinienii vor avea și ei, prilejul.... de a spera într-o viață „cu mult mai bună”. Întrebare: care dintre „părți” nu va avea satisfacție din toată această afacere, fie ea și a secolului?

DOSARUL PALESTINIAN:

ÎNCĂ UN AN ZADARNIC DE “REVOLUȚIE PÂNĂ LA VICTORIE”

Munir SALAMEH, Ramallah

În urmă cu un an, de la tribuna Adunării Generale a ONU, președintele palestinian Mahmud Abbas (Abu Mazen), amenința, într-o alocuțiune incendiară, cu dizolvarea Autorității Naționale Palestiniene, ca unică alternativă posibilă de reacție la lipsa oricărui progres sesizabil și acceptabil pe calea către soluționarea vechiului și încărcatului dosar palestinian. În acest caz, mai spunea vorbitorul, „Israelul, ca stat ocupant, va trebui să își asume întreaga responsabilitate cât privește consecințele ocupației și efectele acesteia asupra populației palestinienilor. În regim de ocupație, Autoritatea Națională Palestiniană nu mai are o rațiune de a exista”.

În urmă cu două luni, în noiembrie 2018, după ce, cu puțină vreme mai înainte, președintele palestinian făcea o vizită în capitala sultanatului Oman, Masqat, unde sultanul Qabus îi promitea întreaga susținere, inclusiv pe lângă autoritățile israeliene, pentru o deblocare a procesului negocierilor de pace. O vizită care, la doar câteva zile, a fost urmată de o vizită oficială în sultanat a premierului Benjamin Netanyahu, singurul punct pe agenda discuțiilor cu venerabilul monarh omanez fiind acaparat de necesitatea de acțiune comună pentru o ieseire din impasul în care, de două decenii, se află procesul de pace între palestinieni și israelieni. În ripostă la acest dialog, același Mahmud Abbas, cerea purtătorilor săi de cuvânt și consilierilor apropiați, să întrerupă orice referiri la sultanatul Oman care, primindu-l pe șeful guvernului israelian, săvârșea un act „neloial” față de cauza palestiniană! Dând

o asemenea dispoziție, liderul palestinian uita că, în actualul context, Omanul este, cu excepția Egiptului și Iordaniei, unul dintre puținele și cele mai credibile state arabe care mai acordă o reală atenție și susținere aspirațiilor naționale palestinienilor, ghidându-se după vechea axiomă potrivit căreia drumul cel mai scurt dintre două puncte este linia dreaptă, ceea ce, în discursul politic al bătrânului sultan omanez, înseamnă negocieri directe între Israel și Autoritatea Națională Palestiniană.

Avertismente, amenințări și declarații similare au fost repetate constant în ultima perioadă de timp și, cu deosebire, după decizia Administrației Trump de recunoaștere a Ierusalimului drept capitală indivizibilă a statului Israel și de mutare a ambasadei americane de la Tel Aviv în „orașul celor trei religii”. Președintele Trump a lansat balonul de încercare numit „afacerea secolului” – un balon care, cel puțin până la intrarea în noul an 2019, nu și-a dezvăluit nici culoarea, nici traiectoria, nici conținutul nacelei. La declarațiile fulminante de mai înainte, președintele Mahmud Abbas a mai adăugat încă una, la fel de categorică, prin care forurile decizionale ale Organizației de Eliberare a Palestinei renunță la recunoașterea Statelor Unite ca mediator și sponsor al negocierilor de pace cu Israelul.

Timpul a trecut, adăugându-se vidului care a urmat celor 25 de ani de la semnarea istoricelor acorduri israeliano-palestiniene cunoscute sub denumirea comprimată de „Acordurile de la Oslo”, iar palestinienii au fost tot mai mult confrunțați cu acuitatea unei întrebări tot mai mult conștientizate: ce s-a întâmplat și ce urmări practice au deciziile adoptate, ca instrumente de presiune, de către Autoritatea Națională Palestiniană? Și pentru că nici Autoritatea Națională, nici forurile de conducere ale Organizației de Eliberare a Palestinei, nici cele din fruntea Mișcării Fatah nu au oferit un răspuns, palestinienii și-au dat singuri răspunsul, sintetizat într-un singur cuvânt:

nimic! Nu s-a întâmplat nimic, cu excepția unor zvonuri care au circulat în ultima jumătate a anului trecut, afirmând ideea că autoritatea de la Ramallah pregătește convocarea, în sesiune plenară, a Consiliului Central Palestinian ca organism permanent de legătură între Comitetul Executiv al OEP și Consiliul Național Palestinian (parlamentul) cu misiunea de a adopta decizii „istorice” și „cruciale” (*masiriya*) privitoare la relațiile cu mișcarea palestiniană islamistă Hamas din Gaza și la relaționarea de viitor cu statul evreu. Consiliul s-a întrunit, într-adevăr, la Ramallah, la sfârșitul lunii octombrie, sub conducerea președintelui Mahmud Abbas, și, după îndelungate și aprinse dezbateri, s-a încheiat, în buna tradiție a practicii politice arabe și palestinienilor, cu producerea unei „declarații finale”. Ce spunea un asemenea document „crucial”? Punctul forte al acestuia stipula „încetarea tuturor angajamentelor Organizației de Eliberare a Palestinei și ale Autorității Naționale Palestiniene, decurgând din toate acordurile și aranjamentele convenite cu „autoritatea de ocupație” (Israelul) și, îndeosebi, „suspendarea recunoașterii statului Israel de către partea palestiniană, până când Israelul va recunoaște statul Palestina în cadrul frontierelor existente la 4 iunie 1967 și cu capitala în Ierusalimul de Est”. Același document mai prevedea „încetarea coordonării de securitate și economice cu statul Israel” și, mai mult, cerea tuturor statelor arabe să activeze deciziile adoptate, în 1980, de Conferința la Nivel Înalt a Consiliului Ligii Arabe care obliga toate statele semna-

cel care va câștiga ceva din această „afacere” - dacă trebuie să vorbim în termeni de câștiguri și pierderi, nu va fi în nici un caz Israelul, ci întregul popor palestinian.

Autoritatea Națională Palestiniană este un rezultat al unor acorduri încheiate cu Israelul, sub auspiciul internațional. În virtutea aceluiași acorduri, Autoritatea primește din partea statului evreu cca.

100 milioane dolari lunar, rezultate din taxele și impozitele vamale aplicate asupra importurilor destinate Autorității Naționale. Este evident, nimeni nu poate garanta că autoritățile israeliene nu manifestă incorectitudini și că livrează cu regularitate palestinienilor drepturile care se cuvin acestora prin acordurile semnate. Dimpotrivă, starea de embargou sever pe care Tel-Aviv-ul o impune asupra teritoriilor palestinene Gaza și Cisiordania, perpetuarea de către guvernul israelian de dreapta a politicii de colonizare evreiască în teritoriile autonome palestinene, reprimarea brutală și condamnată de comunitatea internațională a manifestațiilor revendicative palestinene, aplicarea asupra populației palestinene a unei taxonomii israeliene potrivit căreia palestinienii sunt etichetați și tratați drept oameni „de mână a doua”, tentativele de impunere a unui „big deal” care să elimine în totalitate principalele revendicări ale palestinienilor referitoare la însăși configurația unui stat, din perspectiva frontierelor și a capitalei, excluderea, prin artificiositate și neviabile procedee, a problemei refugiaților palestinieni și alte argumente oricum defavorabile palestinienilor sunt tot atâtea factori care circumscriu dosarul palestinian unui cerc închis, din care, în cele din urmă, palestinienii, vor alege să iasă atâta vreme cât nu mai au nimic de pierdut.

De pierdut vor avea însă poporul palestinian, Israelul, America, Orientul Mijlociu și principiile unui drept internațional care este foarte serios amenințat de mumificare.

tare la întreruperea relațiilor lot diplomatice cu toate statele care recunosc Ierusalimul drept capitală a Israelului și procedează la transferul în acest oraș al misiunilor lor diplomatice în Israel. Statele Unite ale Americii au recunoscut Ierusalimul drept capitală indivizibilă și eternă a Israelului și au procedat la mutarea ambasadei americane în „orașul sfânt”. Dar a existat vreo singură țară membră a Ligii Statelor Arabe care să rupă relațiile diplomatice cu America, așa cum cerea Consiliul Palestinian și președintele Mahmud Abbas? Firește că nu. !

Cât de eficientă este o decizie palestiniană de retragere a recunoașterii statului Israel? Nu trebuie uitat că recunoașterea reciprocă între Organizația de Eliberare a Palestinei și Israel a avut loc în perioada premergătoare „procesului Madrid” încheiat în septembrie 1993, cu semnarea Acordurilor de la Oslo prin care, între altele, era constituită și Autoritatea Națională Palestiniană al cărei președinte este Abu Mazem cu începere din anul 2005, după dispariția biologică a liderului palestinian istoric Yasser Arafat. Or în conformitate cu cele mai simple prevederi ale principiului reciprocității așa cum este acesta codificat în canoanele dreptului internațional, o retragere de către partea palestiniană a recunoașterii statului Israel, va însemna, același lucru cât privește recunoașterea de către statul evreu a Organizației de Eliberare a Palestinei și a tuturor acordurilor și acordurilor convenite între părțile beligerante până în momentul de față- Iar

De pierdut vor avea însă poporul palestinian, Israelul, America, Orientul Mijlociu și principiile unui drept internațional care este foarte serios amenințat de mumificare.

De pierdut vor avea însă poporul palestinian, Israelul, America, Orientul Mijlociu și principiile unui drept internațional care este foarte serios amenințat de mumificare.

ÎNCEPUTUL SFÂRȘITULUI PENTRU RĂZBOIUL DIN YEMEN?

Reza SHAHRESTANI

La 13 decembrie, în prezența secretarului general al ONU, Antonio Guterres și a mediatorului internațional Martin Griffiths, ministrul de Externe al guvernului yemenit, Khaled Al-Yamani și „omologul” său din partea rebelilor Houthi, Mohammed Abdelsalam, își dădeau acolada „frățească” prin care, după mai multe luni de negocieri contorsionate desfășurate la Geneva și apoi în Suedia, o făclie de speranță se aprindea în întunericul unui Yemen erodat de patru ani de război pustiitor care a lăsat în urmă peste 16.000 de morți între care 10.000 de civili, câteva zeci de mii de victime ale holerei și foametei, 20 milioane de yemeniți-practic întreaga demografie a țării - deveniți victime ale subnutriției într-o țară transformată în ruine.

Denumite, cu prudență, „consultări”, negocierile s-au încheiat printr-un armistițiu care stabilește o soluție interimară pentru două din cele șase dosare aflate pe ordinea generală a contactelor. Și este vorba de retragerea tuturor efectivelor guvernamentale și a milițiilor houthite la sud și la nord de orașul-port Hodeida, la Marea Roșie, ceea ce va permite deschiderea porților yemenite către lumea exterioară și afluirea ajutoarelor

umanitare externe, singura sursă de care depinde supraviețuirea yemeniților care au supraviețuit până în acest moment, apoi ridicarea, de către rebelii Houthi, a severului asediu impus orașului strategic Taiz, din nord-vestul țării, nu departe de orașul Mokha. Rămân în suspensie alte patru dosare, nu mai puțin importante, care se referă la reconstruirea și repunerea în funcțiune a aeroportului internațional din Sanaa, abordarea incipientă a gravelor probleme economice cu care Yemenul se confruntă, crearea condițiilor pentru readucerea în stare de funcționare a principalelor instituții vitale ale statului yemenit, negocierea retragerii finale de pe poziții a tuturor efectivelor combatante și crearea condițiilor de restabilire a unui cadru de relaționare ulterioară între guvernul yemenit susținut de Arabia Saudită și rebelii islamisti și ai clanului Houthi, susținuți de către guvernul iranian. Pentru abordarea acestor subiecte a fost convenit ca, la sfârșitul lunii ianuarie, părțile beligerante să reia consultările sub același patronaj internațional al ONU și al mediatorului britanic Martin Griffiths, urmând ca în această a doua fază de negocieri să fie abordate și convenite căile și mecanismele de realizare a unei soluții politice și de reconstruire a edificiului economic și social al țării.

Aceste prime rezultate ale negocierilor desfășurate în Suedia reprezintă, fără îndoială, o victorie a Națiunilor Unite în cazul unuia dintre conflictele majore din lumea arabă, o victorie care, pentru analiștii arabofoni, reprezintă doar un început salutar, dar modest al celei mai cumplite drame umanitare pe care o cunoaște regiunea Orientului Mijlociu

Secretarul american de Stat Mike Pompeo a salutat acordul realizat în Suedia, pe care l-a descris drept „un pas crucial” către „pacea posibilă”.

Yemeniții ovaționează victoria

Prin glasul emirului Khalid Bin Salman, frate al prințului moștenitor Mohammed Bin Salman și ambasador al Arabiei Saudite la Washington, monarhia de la Ryad și-a exprimat „susținerea totală” pentru acordul realizat, o reacție similară venind și din partea Iranului care a salutat progresele „promițătoare” și și-a exprimat speranța că viitoarele runde de negocieri vor conduce la un „acord final și „cuprinzător”.

Este lesne de înțeles că armistițiul yemenit realizat nu ar fi fost posibil de realizat (într-un interval de numai trei zile al ultimei runde) fără ca în contextul regional să fi apărut elemente încurajatoare în acest sens și este vorba de pozițiile principalilor actori regionali care se războiesc prin interpuși pe pământul fostei „Arabia Felix”, respectiv Arabia Saudită și Republica Islamică a Iranului.

Cu doar o zi înainte de anunțarea acordului, Senatul de la Washington a adoptat două rezoluții nu lipsite de importanță, privitoare la încetarea tuturor livrărilor de material militar american pentru monarhia saudită și „coalitia arabă” formată, în principal, din Emiratele Arabe Unite și Egipt și același for legislativ american a votat o a doua rezoluție prin care prințul moștenitor saudit, Mohammed Bin Salman este incriminat pentru asasinarea jurnalistului dizident Jamal Khashoggi. La aceasta trebuie adăugat curentul ascendent de critici virulente pe care o parte a opiniei publice și a elitelor politice americane le adresează regimului wahhabit pentru „crimele de război și împotriva umanității” comise în Yemen. În

plus, cei patru ani de război au trecut fără a readuce yemeniților „speranța promisă”, dar creând neprevăzute poveri economice și financiare pentru regat și pentru societatea acestuia. De partea cealaltă, Iranul reușește cu greu să mențină o aparență de orgoliu și energie în fața presiunilor și sancțiunilor la care este supus de tirul politicii promovate de Administrația Donald Trump.

O încetare totală și o soluție generală a haosului și a dramei yemenite se află în fața unui examen dur și ea ar putea fi îngreunată sau tergiversată nu numai de beligeranții yemeniți înșiși, ci chiar de cei doi inamici ireductibili care sunt iranienii și saudiții. Rămâne de văzut în ce măsură noul an va fi unul al păcii și al „fericirii” cu atâta generozitate promisă de actorii spectatori de pe margini.

**Ambasador prof. Dumitru
CHICAN**

În multitudinea abordărilor care, în ultimele decenii, au discutat despre procesul radicalizării religioase în lumea arabo-islamică, nu sunt puține tezele și teoriile care conferă acestui proces caracterul de “revivalism islamic”, de fruct al confruntării dintre contemporaneitate și rigorile identitare codificate religios, radicalismul jihadist fiind prezentat, din această perspectivă și nu de puțin ori, drept un epifenomen al modernismului și chiar ca o manifestare caracteristică răsturnărilor conceptuale și comportamentale ale “erei postmoderniste”. Ca și în cazul altor forme de manifestare a omului și a evoluției sale, nici religia și nici manifestările pe care aceasta le generează la nivel comportamental individul și comunitar, nici fenomenul radicalismului islamist nu poate, fi, însă, analizat în sine, rupt și izolat de societatea în sânul căruia a acesta a apărut și evoluează, îndreptat fiind, de cele mai multe ori, chiar împotriva acestei comunități sociale. Rezultă, că pentru a afirma că fenomenul în discuție este “modern”, “postmodern” sau, dimpotrivă, “anti-modernist” și “non-modern”, se impune a lămuri dacă societatea arabo-islamică însăși, care a oferit terenul fertil pentru apariția și dezvoltarea fundamentalismului radicalizat este ea însăși “modernă” sau “postmodernă” în sensul obișnuit al acestor concepte care exprimă o ruptură a momentului curent de momentele cronologice care l-au precedat, o frondă față de sistemul valoric și epistemologic al perioadei istorice anterioare, pentru ca acesta să fie înlocuit cu un alt sistem, mai evoluat, mai eliberat de rigorile sociale, cutumiare și comportamentale care s-au dovedit a fi fost o piedică în calea evoluției și a adaptării dinamice și funcționale ale contemporaneității.

Referindu-ne la lumea arabă și islamică, între-

LUMEA ISLAMICĂ ÎN TRE RADICALIZARE ȘI TENTATIA MODERNISMULUI

barea la care încercăm a da un răspuns sintetic poate fi formulată în termenii următoare: este aceasta o lume și o societate modernă și întoarsă spre viitor, sau, dimpotrivă, este una paseistă, conservatoare și întoarsă către trecut ca sursă de poziționare identitară?

În ultimul timp s-a vorbit cu insistență, îndeosebi în Irak, despre un așa-numit “zid al Baghdadului”, cu o lungime de peste 100 kilometri și cu care autoritățile centrale ale acestei țări ar intenționa să înconjoare capitala irakiană, ca măsură de protecție împotriva infiltrărilor și atacurilor cu mașini-capcană sau jihadiști sinucigași executate de militanții entității salafist-jihadiste Statul Islamic. Măsura în sine înseamnă, practic, o reîntoarcere la soluții experimentate în perioadele istorice pre-medievale și medievale, ea avându-și, deja, precedente și în proiectul “zidului de separație” între Israel și teritoriile palestiniene autonome sau proiectul similar pe care noua Administrație americană îl are, eventual, în vedere a fi realizat la frontiera sudică dintre teritoriul american și cel mexican. Dacă, în aceste din urmă două cazuri, este vorba de un zid care separă, fie între teritoriul a două state, fie între un stat și un teritoriu extern care nu aparține statului respectiv, în cazul “zidului din Bagdad” ne aflăm în fața unei situații cu mult mai marcată de încălcarea sa istorică paseistă, căci proiectul este menit să izoleze un oraș de restul teritoriului național înconjurător. Este o paradigmă de gândire și o mentalitate care nu privește numai Irakul și capitala sa, ci este aplicabilă întregii comunități arabo-islamice, iar o asemenea constatare ne conduce la o altă întrebare privitoare la măsura în care lumea arabă a preluat și dus mai departe vremelnica perioadă de renaștere națională și culturală (*al-nahda*) de la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX sau a fost vorba de o simplă și efemeră oază de reformă pe care comunitatea arabo-islamică a traversat-o pentru a se întoarce către același trecut, indiferentă și impermeabilă la lumea din jur aflată într-o vie efervescență nova-

toare și creatoare.

Se înțelege că vorbind de paseismul arab și islamic, nu avem în vedere ideea că acest areal trăiește, de facto într-un trecut din ale cărui chingi nu poate și nu vrea să se elibereze. Această lumea trăiește în modernitatea contemporană de ale cărei progrese tehnologice, industriale și culturale beneficiază din plin, ca, de altfel, toate celelalte națiuni ale lumii, dar, în același timp, ea privește la această modernitate prin lentila trecutului care, în conștiința arabă se identifică cu religia căreia îi datorează însăși existența sa ca "națiune islamică" (*al-umma*) Altfel spus, este vorba de o existență temporală în contemporaneitate, dar atemporală prin situarea concepției existențiale în universul extra-temporal al vremurilor profetice de la care sunt preluate, tale-quale, toate coordonatele antropologice ale omului musulman. Profetismul, pildele și zisele companionilor lui Muhammad (*al-sahaba*) și tradiția (*sunna*) celor 62 ani de viață ai acestuia (570 – 632) sunt, pe lângă Coran, pilonii care guvernează, neschimbați, viața lui *homo islamicus* în toate dimensiunile sale individuale, de familie, comunitare, spirituale, materiale și sociale. Această ancorare într-un trecut aureolat de legendă și care s-a desfășurat de-a lungul a peste 8 secole, până la destrămarea califatului islamic din Peninsula Iberică este ceea care impune concepția de astăzi a musulmanului despre alteritate, despre relaționarea cu "celălalt", fie că este vorba de un coreligionar sau de un non-musulman, fără deosebire de religie, rasă sau identitate spirituală, culturală și confesională. Aceleași mentalități împregnate de cultul trecutului i se datorează și resemnarea cu care omul musulman își acceptă liderul învingător care, indiferent dacă se manifestă ca un tiran, sau dacă are sau nu calitățile necesare pentru a guverna, este văzut ca un "*pater familiaris*" omnipotent și omniscient, nesocotirea puterii lui fiind considerată drept pricină de discordie (*ʿitna*) și de destrămarea comunității

În 1991, filosoful, antropologul și sociologul francez Bruno Latour își publica cunoscuta sa

carte "Nu am fost niciodată moderni" (*Nous n'avons jamais été modernes*, republicată în 1993, în varianta engleză sub titlul *We have never been modern*, Harvard University Press), în care, prezentând modernismul nu ca pe o rupere decisivă cu paradigmele trecutului, ci ca pe o treaptă a trecerii continui a omului dinspre trecut către viitor, susținea ideea că, în pofida acestei continuități, modernismul are meritul de a fi transferat gândirea și epistemologia dintr-un cadru vetust într-un alt cadru căruia nu îi poate fi negată capacitatea reformistă și novatoare manifestată, îndeosebi, prin tripla deschidere către om, către fapte și către concepte.

Dar, în același timp, afirmația pe care Bruno Latour o formulează încă în titlul lucrării sale, se aplică în întreaga ei semnificație asupra lumii arabo-islamice din zilele noastre, cel puțin în măsura în care, de la începutul secolului trecut, toate tentativele moderniștilor arabi de reformă și deschidere către circulația universală a valorilor lumii contemporane au fost cu acribie, sufocate de conservatorismul paseist teocratic, îndeosebi, ceea ce explică, în bună măsură, cel puțin două lucruri: faptul că practicile înnoitoare în acest areal nu s-au putut manifesta, limitat, decât în domenii pe care "ghizii spirituali" le-au considerat inofensive pentru integritatea religiei, precum literatura, artele plastice și cinematografia, pe de o parte și, climatul propice pe care mediul arabo-islamic l-a oferit pentru apariția, ascensiunea și expansiunea celor mai radicale viziuni paseiste ale jurisprudenței islamice în-

truchipate de curentele jihadiste și salafiste de astăzi. Dacă, din 2011, grupări extremiste religioase precum Statul Islamic sau Djabhat Al-Nussra au putut să-și aplice nestingerite propriile abordări retrograde ale "purității" trecutului" aceasta s-a datorat și susținerii de care entitățile respective au beneficiat din partea unei populații de credincioși crescută în spiritul respectului pentru "protector", pentru "șeful de clan" așa cum au fost și mai continuă să fie receptate personaje precum Abu Bakr Al-Baghdadi sau Abu Muhammad Al-Joulani.

Într-un asemenea context se dovedește, o dată în plus, adevărul că sfârșitul terorismului de inspirație religioasă islamică nu va fi posibil decât odată cu reformarea mediului social și cultural care favorizează radicalismul religios. Dar o asemenea perspectivă rămâne, încă, în perspectiva unui viitor pe cât de nebulos, pe atât de îndepărtat.

WAHHABISMUL, CĂTRE POST-WAHHABISM?

Ambasador prof. Dumitru CHICAN

1. Rezumat

Ritmul de desfășurare și amploarea proiectelor reformiste ale eșichierului intern al Regatului Saudit, au cunoscut o accelerare considerabilă odată cu investirea fiului regal, în demnitatea de prinț moștenitor al tronului și, ipso facto, de succesor la tronul regatului - emirul Mohammed Ibn Salman Ibn Abdul Aziz Al-Saud. Este cunoscut îndeajuns faptul că, pentru a-și pava drumul către puterea absolută în stat, a înlătura orice barieră care i-ar putea incomoda ascensiunea către acest obiectiv și, mai ales, pentru a se impune în ochii propriilor concetățeni și ai comunității internaționale drept purtător al unei concepții moderne, reformiste și dinamice, pretendentul la sceptrul regal saudit a lansat un pachet de super-proiecte ambițioase vizând, potrivit declarațiilor făcute de însuși inițiator, schimbarea radicală a ideii de guvernare monarhică, a ieșirii economiei naționale de sub dependența petrolului ca principală sursă de formare a venitului național (cca. 90%), deschiderea societății

saudite către modernitate și globalizare și, nu în ultimul rând, „întoarcerea Arabiei Saudite la un islam moderat” după ce, în toată istoria modernă, monarhia a fost acuzată de a fi promotoare și protectoare a unuia dintre cele mai conservatoare și rigorige curente dogmatice ale Islamului și inspiratoare a ideologiilor care au animat și continuă să inspire radicalismul religios islamic - wahhabismul. Mai ales în ceea ce privește perspectivele unei distanțări de acest curent religios căruia Arabia Saudită îi datorează însăși apariția și existența statală și care constituie religia oficială a monarhiei, intențiile anunțate de Mohammed Bin Salman au stârnit numeroase dezbateri interne și la nivelul orientalisticii occidentale, majoritatea acestora având ca punct de convergență ideea că o desprindere de wahhabism sau o tentativă de reformă a acestuia țin mai degrabă de domeniul imposibilului sau, în cel mai inofensiv caz, de instrumentarul propagandei neurmă de fapte.

Se cuvine precizat că, începând cu anii '90, în societatea și în mediile clericale din Arabia Saudită însăși s-a cristalizat și a devenit activă o orientare teoretică a noilor „intelectuali teologi” care s-au impus ca purtători de cuvânt sui-generis ai unei opoziții ideologice saudite susținătoare a unui liberalism religios și a ideii de reformă democratică a discursului wahhabist dominant. Acestui curent și a specificităților și perspectivelor sale de ascensiune îi sunt dedicate rândurile de față, care își propun o abordare critică a curentelor care se confruntă pe eșichierul reformei religioase în cadrul regatului saudit.

Vorbind de existența și manifestările a ceea ce am numit „islamismul liberal” emergent, trebuie făcută o a doua precizare nu lipsită de importanță și ea se referă la faptul că noul curent îi adună, sub această denumire, pe clericii islamici aflați pe diverse trepte ale ierarhiei teologice funcționale, sunniți și šiiti, în egală măsură, dar având în comun ideea de reformă a discursului wahhabist și de reconsiderare a locului privilegiat și autoritar de care acesta beneficiază în structurile sociale, instituționale și statale ale regatului. Pentru aceși „reformiști” - savanți, de altfel, în domeniul exegezei și interpretării religioase - abordarea critică a rigidității, intransi-

genței și conservatorismului specific dogmei și gândirii wahhabiste se impune tot mai mult ca o necesitate, inclusiv pentru sfera politicului, pentru ieșirea regatului din anacronism, deschiderea acestuia către lume și acceptarea coexistenței cu imperativele contemporaneității. Atâta vreme cât debaterile se mențin în limitele discursului teologic-dogmatic, fără a pune în cauză chestiuni fundamentale politice sau referitoare la sistemul de guvernământ și la familia domnitoare, curentul în discuție este tolerat, cu atât mai mult cu cât, nefiind un fenomen eminamente nou și cât reproblematicizarea wahabismului are precedente istorice care nu au schimbat esențial statu-quo-ul instituit în regat încă de la constituirea acestuia, la 1740, prin pactul dintre predicatorul Muhammad Ibn Al-Wahhab și emirul provinciei Daraza din Nejd, în Peninsula Arabică, Muhammad Ibn Saud.

2. A defini wahhabismul

Deși, de-a lungul istoriei, termenul de „wahhabism” a fost asimilat, nu de puține ori, cu un instrument de anatema politică, fiind frecvent abordat ca obiect ținând de domeniul științelor sociale, credem că, în lumina experienței acumulate chiar în mediile teologice și academice saudite, acest curent poate fi considerat astăzi ca denominativ pentru tradiția religioasă dezvoltată, de la jumătatea secolului al XVIII-lea, de ulemalele descendente, deologic și canonic, din învățăturile predicatorului Muhammad Ibn Al-Wahhab, descendență care și-a asumat, în același timp, și protecția și diseminarea a ceea ce avea să devină wahhabismul ca școală și doc-

trină religioasă purtătoare a numelui întemeietorului său.

Departe de a fi rezultat al unei „invenții” coloniale” – anglo-saxone cu deosebire- termenul a fost, în perioada incipientă a circulației sale publice, respins de teologii saudiți din veacul al XIX-lea care au preferat, cel puțin din perspectivă lexicală, termenul de „salafism”, derivat din cuvântul arab *salaf*, cu sensul de înaintaș, premergător, înainte-mergător, strămoș, care conduce către evidențierea propensiunii pentru o lectură literală a tradițiilor coranice, pentru o aplicare rigoristă, conservatoare, puritanistă și imuabilă a scripturilor, a faptelor și sentințelor moștenite de la întâi - mergătorii islamului, cu respingerea ireductibilă a valorilor occidentale sau non-musulmane, „impure”, în favoarea tradiției islamice genuine și absolute. Pentru Ibn Al-Wahhab și emulii săi, adepții școlilor anterioare de jurisprudență islamică sunnită (hanefiții, malekiții, shafeiții, hanbaliții) ca și școlile de teologie šiită (jaafariții sau duodecimanii, ismaeliții sau septimanii, zeidiții și ibadiții) păcătuiesc prin abateri impardonabile de la canoanele impuse de izvoarele credinței, ceea ce impune, în opinia lui Mohammed Ibn Al-Wahhab, excluderea acestora din edificiul religios islamic, sancțiune care va genera practica *takfirismului*, a excomunicării și diabolizării „eretice” (*Kafir*, pl. *Kuffar*), intens utilizată, în zilele noastre, de militanții lui Osama Bin Laden sau, chiar mai brutal și frecvent, de supușii „califului” Abu Bakr Al-Baghdadi, proclamat al fanatismului întruchipat de „Statul Islamic”.

3. Abordarea critică liberală a wahhabismului

Ceea ce, în condițiile tradiționalismului conservator saudit, este considerat a reprezenta orientarea liberală și reformatoare, identifică acel segment al intelectualității care, fără a se aventura într-o riscantă și neproductivă punere în discuție a supremației dreptului canonic islamic – *sharia* – ca punct de plecare al unui discurs programatic asupra regândirii societății. Este vorba, mai degrabă,

Muhammad Ibn Al-Wahhab (1703-1792)

de o *intelligentia* în care se regăsesc adversari ideologici ai teoriilor materialiste și comuniste, ai naționalismului arab așa cum a fost proiectat acesta de Gamal Abdel Nasser, dar și susținători ai unei modernizări sociale apropiată de paradigma occidentală. Cu toate aceste limitări doctrinare, ideea de reproblematică și regândire a wahhabismului însuși nu lipsește din retorica „liberală” saudită, manifestată cu deosebire sub impulsul celui de-al doilea război din Golf, din 2003 (invadarea de către Irak a Kuwaitului și eliberarea acestui emirat de către o coaliție multinațională condusă de Statele Unite), și a însemnat mai înseamnă și astăzi - denunțarea, în numele unuia din principii ținând nu atât de islam, cât de un umanism universalist, a manifestărilor sociale ale wahhabismului în sensul abuzurilor și imixtiunilor religiei în viața individuală și colectivă, precum acțiunile „poliției de moravuri”, sau „poliția religioasă” și interdicțiile aplicate femeilor, inclusiv aceea de a conduce automobilele sau de a se manifesta în spațiul social, unele din acestea intrând, astăzi sub incidența „reformatoare” a programului „modernist” anunțat de prințul moștenitor Mohammed Bin Salman. Or asemenea critici „liberale” timide nu au decât o tangență sporadică cu regândirea și reproblematică deschisă al puternicei tradiții religios-wahhabiste a regatului wahhabit.

4. O critică a wahhabismului din perspectivă islamică

În ultimii ani, spațiul public saudit și, cu precă-

dere, mijloacele de informare în masă și rețelele electronice de socializare, au fost martore la apariția a ceea ce poate fi etichetat drept o „critică islamică” a wahhabismului, bazată pe teoretizarea opoziției existente între această sectă religioasă, pe de o parte, și așa-numitul „islam moderat”, pe de altă parte. În avangarda acestui nou curent s-a aflat un grup de tineri intelectuali susținători ai schimbării și înnoirii (de unde și denominativul arab de *mutahawwilun* (transformiști) cu care aceștia sunt cunoscuți în discursul curent.

De data aceasta, critica adusă wahhabismului nu mai este construită pe criterii și principii umaniste generalizatoare, ci se sprijină pe criteriile și unități de măsură oferite de religia și dogma islamică însăși. Unul dintre cei mai activi exponenți ai acestui curent, jurnalistul Mansur Al-Nuqaydan, s-a impus prin recursul avizat și convingător la argumentele scripturii islamice pentru a vesteji abuzurile și nonconcordanța dintre dogma oficială pusă în practică de abordările wahhabiste și mesajul Islamului ca a treia mare religie universală. O altă voce, de această dată, a unei femei din Medina, susținea cu surprinzătoare îndrăzneală că „dacă Islamul a îngăduit conceptul de interpretare a textelor fondatoare (*ijtihad*) pentru adaptare la circumstanțele locului și epocilor, o mână de ulemale se încapățânează să născocescă interdicții impuse femeilor, și fac aceasta pentru că privesc la această ființă cu ochii politeștilor păgâni din perioada premergătoare Islamului”.

Fără a avea o audiență și o influență notabile, discursul critic pentru care wahhabismul saudit oferă subiectul predilect, faptul însuși de a fi declanșat și a-și fi asigurat vizibilitate, conferă atitudinilor reformiste din Arabia Saudită meritul de a fi adus în spațiul public o chestiune care, în întreaga istorie a regatului, a avut o poziție devenită tabu și impermeabilă la abordările critice. Faptul că reprezentanții „liberalismului” au putut să-și dezvolte retorica se datorează nu atât unei audiențe deosebite pe care gândirea lor ar fi avut-o la nivelul societății cât, în primul rând, atitudinii de toleranță manifestată de autorita-

tea regimului monarhic care a ales să adopte o relativă neutralitate, preferând să lase soluționarea disputelor la latitudinea reformiștilor și a clasei clericale. Ceea ce nu înseamnă că toleranța autorității politice a fost permanentă și nelimitată. Atunci când unii dintre „reformiștii” religioși au depășit anumite „linii roșii”, extinzându-și reverberațiile critice în direcția regimului însuși, acesta a intervenit, de conivență cu cercurile teologice, și nu au fost puține cazurile de excomunicare, încarcerare și alte penalități dure aplicate opozanților de opinie. Mai mult, având un caracter „saudito-saudit”, reformismul în discuție nu reușit să-și construiască și o dimensiune externă, în mediile islamiste și wahhabite - destul de puternice- existente în alte regiuni ale lumii arabo-islamice, precum în Egipt, Sudan, Qatar etc.

În aceste condiții se pune întrebarea dacă saudiții sunt pregătiți și au capacitatea de a se distanța de atotputernica autoritate a wahhabismului pentru a se orienta înspre acel „islam moderat”, de care vorbea prințul moștenitor Mohammed Bin Salman adresându-se unei societăți saudite wahhabite, aflată într-un acerb conflict pentru influență și supremație nu numai cu șiiismul iranian, ci și cu alte state regionale sunnite care aspiră la un rol de lider al lumii islamice, Turcia situându-se, din acest punct de vedere, pe un loc foarte înaintat.

Este, astfel, prematur să se vorbească, cel puțin în ce privește cazul individual al monarhiei saudite, de perspectiva apropierei de o eră a „post-wahhabismului”. Nu trebuie ignorată realitatea istorică a faptului că pactului încheiat, în urmă cu două secole, între doctrinarul Ibn A l-Wahhab și casa Al-Saud a constituit temelia pe care s-a ridicat un stat autocratic în care monarhia saudită deține puterea politică, în vreme ce clerul wahhabit deține controlul asupra sferelor religioasă, juridică și socială, iar acest dualism a asigurat reziliența națională a statului saudit, fiind, în consecință, puțin probabil ca emirul Mohammed Bin Salman să aibe suflul și capacitatea de a rupe cu puterea religioasă a unui wahhabism care și-a demonstrat nu o dată energia și capacitatea de adaptare la perturbațiile socio-istorice. Ducerea la reușită a unui asemenea proiect promovat de

ambitiosul aspirant la tronul wahhabit presupune existența unui proiect social alternativ bine încheiat și credibil, după cum mai presupune o problematică susținere din partea elitelor și a populației, dar și o fundamentare economică solidă și un context regional și internațional favorabil.

Condiții pe care, într-un viitor previzibil, prințul MBS nu le îndeplinește.

A DOUA PRIMĂVARĂ ARABĂ?

Ambasador prof Dumitru CHICAN

Se împlinesc opt ani de când, în lumea arabă a Orientului Mijlociu și Nordului African, milioane de oameni au coborât în spațiul public, într-o uriașă revărsare protestatară și revendicativă care, denumită, metaforic, „primăvara arabă” își propunea să înlăture vechea și osificata ordine arabă a totalitarismelor, pentru a construi, în locul acesteia, o nouă ordine a libertății, democrației și a valorilor fundamentale așa cum au fost acestea consfințite în Declarația Universală a Drepturilor Omului și în care ultimul și supremul cuvânt să-l aibă legea, egalitatea și demnitatea, împreună cu toate urmările benefice rezultând din respectarea și aplicarea acestora. Vremelnice, prăbușirea regimurilor dictatoriale din Tunisia, Egipt și Libia a creat speranța euforică în apropiatul sfârșit al sistemului arab existent și începutul drumului către o lume mai bună. După opt ani de așteptări, se poate constata că o schimbare fundamentală în sensul pozitiv al așteptărilor și speranțelor nu a avut loc.

Este adevărat că revoltele „primăverii arabe” au produs o schimbare, dar nu în conformitate cu perspectivele așteptate - cele ale unei democrații reușite și funcționale - iar prefacerile care au încorporat aceste schimbări au avut și continuă să aibă și astăzi un caracter mai degrabă conflictual, atât pe plan intern, statal, cât și în segmentul relațiilor dintre statele și societățile Orientului Mijlociu, dar și între acestea și contextul general internațional. Cele cinci state arabe care un cunoscut înlăturarea fostelor regimuri totalitare,

cu excepția vremelnică a Tunisiei, au lunecat pe panta războaielor civile interne a căror finalitate este incertă și astăzi, putându-se spune că unele dintre acestea - Siria, Libia, Yemenul, de exemplu, au devenit state falimentare, în vreme ce ascensiunea fenomenului fundamentalist terorist islamic a împiedicat, în alte țări arabe, menținerea stabilității, a securității interne și a unui proces de dezvoltare pe măsura rezervelor și resurselor economice de care acestea dispun în mod natural. Iar, în vreme ce statele bogate și conservatoare au reușit ca, fie prin măsuri represive, fie prin intervenția grăbită pentru satisfacerea unor revendicări materiale punctuale ale protestatarilor, să evite efectele directe ale ridicărilor populare, alte țări, mai puțin favorizate, au urmat o traiectorie descendentă care a oferit porți de presiune și ingerințe externe, cu toate consecințele cunoscute. Războaie civile, războaie prin procură, militantismul terorist islamist care este departe de a fi fost eliminat, așa cum susține retorica declarațiilor și comunicatelor oficiale, disoluția instituțiilor statale, scindarea sau ruperea brutală a edificiilor sociale și a coeziunii acestora, lipsa unor progrese concrete în ceea ce privește nivelul de trai și dezvoltarea economico-socială și culturală sunt doar câteva din trăsăturile pe care „primăvara” le-a adăugat sistemului tradițional al Orientului Mijlociu arab.

Nu este dificil de constatat, pe de altă parte, că în aproape toate statele arabe de astăzi, politica externă este fie condusă, fie puternic dirijată de interese și influențe străine și în ritmul confruntării pentru putere și influență dintre acestea, situație care, în mod inevitabil, conduce la o stare de indecizie, tulburare și anarhie care sumarizează fizionomia generală a arealului arab al Orientului Mijlociu.

Războiul civil sirian a atins dimensiunile celei mai mari și mai dramatice catastrofe umanitare ale istoriei moder-

ne și contemporane, soldată cu o jumătate de milion de morți, peste zece milioane de civili deplasați și transformarea în ruine a țării la nivel național. Succesele raportate împotriva flagelului numit Staul Islamic în Irak sunt incontestabile, dar prețul plătit a fost și continuă să fie uriaș în primul rând pentru societate dar și pentru lipsa capacității de funcționare instituțională a statului și a sectoarelor fundamentale între care, nu în ultimul rând, se regăsesc sectorul sănătății, educației, al infrastructurii etc.

Haosul din Libia pare a fi scăpat de sub orice control, în vreme ce în Yemen acerba confruntare confesională și politică între doi inamici ireconciliabili – sunnismul wahhabit saudit și șiiismul iranian - pune în discuție nu numai dispariția social-statală a acestui stat, ci și perspectivele pe termen lung de revenire a întregii lumi arabe la o stare de minimă normalitate.

*

Eroarea fundamentală a revoluționarilor din 2011, dar și a celor care, de pe marginea eșichierului, au permis să se cristalizeze și să se impună plasarea acestui act revendicativ nu în logica unei succesiuni de ordine și de regimuri politice, ci, mai degrabă, în cea a unui demers temporal menit ca, într-o perioadă limitată de timp - eventual pe durata unui anotimp calendaristic - lucrurile să se încheie printr-un festin panarab al democrației, libertății și buneii stări. A fost vorba de o eroare căci, înainte de a fi determina-

tă de rațiuni politice și de o viziune articulată a viitorului, revolta arabă a fost eminamente una cu determinanți de natură socială și economică. Orientul Mijlociu arab este, de multă vreme, regiunea care deține recorduri de neînviat în domenii precum șomajul, corupția și capitalismul aflat în stare de germen. Iar „primăvara arabă” nu a adus nici o schimbare notabilă în acest peisaj.

Pe de altă parte, nu trebuie ignorat faptul că, dacă achizițiile democratice au putut să supra-viețuiască până astăzi în Tunisia, chiar dacă, în ultima vreme aceste realizări sunt puse sub semnul întrebării, aceasta nu se datorează, așa cum s-a spus, faptului că tunisienii ar fi mai puțin musulmani și, deci, mai permeabili la valorile culturii occidentale, ci realității că Tunisia este singura țară din lumea arabă care a dispus de un sistem sindical dinamic și puternic, care a avut un rol de netăgăduit în rapida plecare de la putere a dictatorului Ben Ali. Iar dacă, la celălalt pol, în Siria, asistăm de opt ani la o uriașă tragedie, aceasta trebuie explicată, chiar dacă parțial, și prin faptul că, spre deosebire de alte țări ale „primăverii arabe”, în acest caz, comunitatea occidentală care, în Egipt, a flirtat de la bun început cu islamismul Fraților Musulmani, a lăsat „chestiunea siriană” la dispoziția monarhiilor conservatoare din Golf care, oricum, sunt departe de a accepta ca o revoluție cu aspirații liberale, să se dezvolte la porțile acestor regimuri.

Ceea ce se petrece în lumea arabă de după momentul 2011, trebuie înțeles ca un proces reformator anevoios și de lungă durată, mai ales având în vedere că, departe de a se fi debarasat decisiv de sechelele și de mentalitățile de dinaintea „anotimpului primăvărat”, lumea arabă parcurge, dimpotrivă, o perioadă haotică care ar putea să dureze mai mulți ani, dacă nu chiar mai multe decenii. Iar remanența unei asemenea situații constituie solul fertil pe care se pot dezvolta germenii unor noi izbucniri sociale, care, de data aceasta, vor fi susținute și de dezamăgirile și sacrificiile provocate de cea dintâi „primăvară arabă”. Iar această perspectivă va mai avea, după toate probabilitățile, reverberații mai acute nu numai pentru lumea arabă însăși și pentru regiunea Orientului Mijlociu, ci și pentru vecinătatea

proximă – a Europei, îndeosebi.

„MESA”. UN NOU SISTEM DE SECURITATE REGIONALĂ: REALITĂȚI ȘI POSIBILITĂȚI

Dinu COSTESCU

1. Rezumat

După o perioadă de tăcere mediatică de câteva luni, la începutul lunii noiembrie anul trecut, presa de peste Ocean și, în egală măsură, mass-media de limbă arabă au readus în discuție mai vechea idee a constituirii unui „NATO” arab, discutată în contextul primei vizite pe care, după investitura prezidențială, președintele Donald Trump a efectuat-o în Arabia Saudită. Această readucere în luminile rampei a ceea ce a primit o nouă denumire provizorie, respectiv „Alianța Strategică pentru Orientul Mijlociu” (MESA) a coincis aproximativ cu trecerea de către Administrația Trump la aplicarea unui nou și masiv pachet de sancțiuni economice și financiare împotriva Iranului, dar și cu complexul și răsunătorul scandal al asasinării brutale a jurnalistului saudit Jamal Khashoggi, și într-o succintă descriere, a fost caracterizată drept o nouă alianță strategică militară condusă de Statele Unite și având drept obiectiv fundamental apărarea securității regionale împotriva amenințărilor posibile din partea Republicii Islamice a Iranului și, potrivit retoricii occidentale, stoparea tendințelor expansioniste și agresive ale regimului teocratic din Teheran. Ce șanse reale există pentru ca acest proiect să devină realitate și cât de netedă este calea către atingerea unui asemenea obiectiv?

2. Orientul Mijlociu, un spațiu al alianțelor pentru vremuri tulburi

Dacă există un element definitoriu pentru climatul geopolitic și geostrategic al Orientului Mijlociu răscolit de fenomenul „primăverii arabe” și de campania multinațională împotriva islamismului jihadist terorist, acesta poate fi identificat în caracterul complex, plurimorf și conflictual precum și ritmul alert și imprevizibil al transfor-

mărilor și evoluțiilor pe care acest areal le înregistrează într-un flux permanent.

Pe acest fundal de instabilitate și insecuritate, politicile interne și externe ale statelor regionale au ca obiectiv permanent și prioritar prevenirea sau eliminarea provocărilor și amenințărilor – reale sau presupuse – de apărare și securitate, într-o manieră în care, de cele mai multe ori, se produce o suprapunere sau o confuzie, voită sau nu, între siguranța național-statală și securitatea și remanența regimurilor politice. În același timp, concepte fundamentale precum suveranitatea națională și integritatea teritorială sunt, la fel de frecvent, folosite drept pretexte justificative pentru conflicte și competiții expansioniste, control și influență regională, așa cum se întâmplă în cazul războiului de franciză din regiunea Golfului Persic și din sudul yemenit al Peninsulei Arabice. Într-o abordare realistă, trebuie spus că atunci când statele regionale se simt confruntate cu o amenințare serioasă, acestea acționează pentru menținerea echilibrului iar una din modalitățile la care se recurge în acest sens este aceea a creării de alianțe sau a adeziunii la alianțe deja existente iar actorii statali se străduiesc să facă acest lucru într-o manieră care să evite ca sursa amenințării să se simtă, la rândul său, amenințată și să reacționeze în conformitate cu interesele proprii. Pentru regimurile din regiunea Orientului Mijlociu, prin tradiție a existat, în atari conjuncturi o dilemă deloc neglijabilă, respectiv aceea de a opta între dezvoltarea propriului potențial defensiv și securitar sau de a delega unor mari puteri prietene atribuțiile acestei apărări și securități.

De-a lungul anilor, țările Orientului Mijlociu au fost implicate în diferite forme de alianțe, cel puțin în aceeași măsură în care au făcut și obiect al unei game largi de amenințări și de conflicte care fie s-au produs efectiv, fie au rămas într-o stare latentă și generatoare de incertitudine și insecuritate reală. Or în ultimii 15 ani, această stare de lucruri a

resimțit impactul apăsător al cel puțin trei factori - evenimente . Este vorba, în primul rând, de invadarea Irakului, în primăvara anului 2003, care a reconfigurat profund echilibrele și ecuațiile securitare regionale. Este vorba, în al doilea rând, de așa - numita „deșteptare” a lumii arabe a Orientului Mijlociu și a nordului african, intrată în cronică istoriei contemporane sub denumirea metaforică de „primăvara arabă”. Și este vorba, în al treilea rând, de poziționarea politicilor externe ale marilor puteri strategice și a intereselor lor conflictuale și concurențiale față de această regiune a lumii. Iar în momentul de față, asistăm la cristalizarea unui al patrulea element de impact, constând în politica externă și noua strategie de securitate regională și globală a Administrației Donald Trump.

Nu este dificil de constatat, în acest context, că regiunea Orientului Mijlociu a devenit un eșichier pe care se manifestă și se întretaie dinamic multiple forme de instabilitate, evoluții și orientări cu puternic caracter de confruntare care afectează zona de la nord la sud și de la est la vest. Războiul civil din Siria, imposibila conciliere internă a Irakului cu sine însuși, criza identitară pe care o parcurge Egiptul, războaiele și conflictele interne și prin interpuși din Libia și Yemen, rivalitățile acerbe între monarhiile arabe care mai alcătuiesc doar o umbră a ceea ce a fost Consiliul de Cooperare al Golfului, polarizarea confesională și politică în relaționarea cu šiismul iranian, menținerea unor indici de dezvoltare economico-socială descurajanți, contradicțiile și convulsiile generate de evoluțiile sau, mai curând, de involuția procesului de soluționare a

conflictului palestiniano-israelian sunt doar câteva repere care dau dimensiunea și complexitatea peisajului general al Orientului Mijlociu din zilele noastre.

Printr-o abordare devenită tradiție, conflictele care macină în prezent arealul regional au fost și mai sunt deseori prezentate ca rezultat al unei confruntări sectare confesionale între cele două mari ramuri ale Islamului, respectiv sunnismul majoritar și šiismul minoritar în morfologia generală a lumii islamice. Fără a nega realitatea că factorul religios este foarte prezent și dinamic în discursul ideologilor și teoreticienilor doctrinari ai diferitelor curente și grupări fundamentate religios, trebuie să constatăm că, departe de a fi, în exclusivitate, rezultat al acestui clivaj inter-confesional, starea conflictuală caracteristică regiunii este, în realitatea sa intimă, expresie a unei lupte feroce pentru influență și control regional între statele sau grupurile de state regionale. Iar acest climat oferă atracția orientării către blocuri și alianțe adiacente unuia sau altuia dintre marii actori globali. Acestui context i se circumscrie și ideea lansată de suveranul saudit și îmbrățișată de președintele Donald Trump de constituire a „Alianței pentru Securitatea Orientului Mijlociu”, în mod comun pusă în raport de similitudine cu un NATO arab.

3. De la METO la MESA

În 2019 de împlinesc 64 de ani de când, în 1955, Marea Britanie, Statele Unite (pentru segmentul militar) și încă patru state asiatice - Iran, Irak, Pakistan și Turcia- inaugurară crearea „Tratatului Organizației Orientului Mijlociu” (Middle East Treaty Organization - METO, cunoscut și sub denumirile de „Central Treaty Organization - CENTO și „Pactul de la Baghdad”) ca unul dintre primele tratate securitare multinaționale antisovietice ale perioadei Războiului Rece, având drept obiectiv bararea expansiunii comunismului sovietic către Europa și în ariile de interes și

influență anglo-americană în Asia și Orientul Mijlociu.

La finele lunii octombrie 2018, mijloacele de informare în masă anunțau intenția președintelui american Donald Trump de a organiza la Washington, la jumătatea lunii octombrie, un summit cu liderii monarhiilor arabe din Golf, pentru analiza posibilităților de dinamizare a cooperării dintre Statele Unite și respectivele țări, în domeniul securității și apărării. Cu același prilej, șefii de state prezenți la reuniune ar fi urmat să adopte decizia de creare a unui cadru juridic și instituțional pentru această cooperare, cadru care a primit numele de Alianța Strategică pentru Orientul Mijlociu – MESA. De fapt, ideea unei asemenea inițiative își avea originile în vizita „istorică” pe care, la 22-24 mai 2017, președintele Trump o efectuase în Arabia Saudită. Reuniunea programată pentru luna octombrie 2018 nu a mai avut loc, iar o liniște aparentă s-a așternut peste proiectul „alianței strategice”, un intermezzo care s-a încheiat odată cu readucerea ei în actualitate prin știrile de presă care anunțau pentru prima lună a anului 2019, o întâlnire la nivelul cel mai înalt, pentru convenirea și stabilirea unui proiect de tratat care să stabilească denumirea finală a propusei alianțe, lista definitivă a statelor membre și alte chestiuni legate de probleme de înarmare, logistice și financiare. Pe lângă Statele Unite, din Alianță ar urma să facă parte, Arabia Saudită, Emiratele Arabe Unite, Qatar, Bahrein, Kuwait, sultanatul Oman, Egiptul și Regatul Hashemit al Iordaniei.

Tergiversarea acestui proiect este, explicabilă

Arealul geografic al Pactului CENTO

prin cauze care țin atât de Administrația americană, cât și de partenerii orientali care ar urma să fie parteneri ai Americii în noul NATO anti-iranian.

Până la finele anului 2018 nici politicienii nici planificatorii americani nu au ajuns la un punct de vedere comun asupra rolului, rostului și misiunilor alianței, iar aceasta exprimă, în esență sa, inexistența unei strategii încheiate și concrete pe care Washingtonul ar trebui să o aplice „noului Orient Mijlociu” aliat, în general și în relațiile cu partenerii arabi de pe malul apusean al Golfului Persic. De partea viitorilor aliați, se înregistrează o dublă problemă care ar trebui soluționată anticipat pentru a asigura coeziunea și eficiența Alianței Strategice. Este vorba, mai întâi de starea de scindare și de disensiunile existente între monarhiile arabe satelitare ale Arabiei Saudite, pe de o parte, și emiratul Qatar, pe de altă parte, chestiune în legătură cu care se înregistrează o acerbă concurență pentru atragerea de partea propriilor interese a simpatiei și susținerii lui Donald Trump. Îndeosebi Arabia Saudită și Emiratele Arabe Unite încearcă să-și adjuce parțialitatea Americii în defavoarea micului emirat qatarez, folosind, în acest sens, atrăgătorul instrument al ofertelor financiare și comerciale. Deja, numai Ryadul a oferit părții ame-

ricane investiții financiare cifrate la 380 miliarde dolari (323 miliarde euro) din care numai contractele pentru achiziții de armament american reprezintă un volum financiar de 100 miliarde dolari (85 miliarde euro). Analistii cred că dorința de creștere a avantajelor financiare prin mai multe afaceri premergătoare explică în bună măsură politica de temporizare promovată de Donald Trump înainte de a se trece la punerea în practică a Declarației de la Ryad privitoare la constituirea Alianței Strategice, document care, între altele, afirmă „hotărârea participanților de a lupta împotriva extremismului și tuturor formelor de terorism și de a asigura, în acest sens, resursele financiare trebuincioase”. Cât de elastice sunt aceste sume „trebuincioase”, nici unul din partenerii arabi nu s-a pronunțat până în momentul de față. O altă chestiune care grevează adoptarea unei decizii se referă la discrepanța largă – economică, financiară, militară etc. - între petromonarhiile arabe din Golf, pe de o parte, și virtualii parteneri din Iordania și Egipt, pe de altă parte. Din acest punct de vedere va trebui să se ajungă la un consens asupra unor chestiuni nu mai puțin spinoase: după ce criterii va fi stabilită cota de participare a aliaților arabi la finanțarea, dotarea, echiparea și funcționarea alianței strategice anti-iraniene? Cum va reacțio-

na sultanatul Oman, țară prin tradiție cunoscută pentru politicile sale de nealinie în alianțele și conflictele regionale? Ce structură de comandă va avea alianța și care va fi ponderea fiecărui „aliat” în constituirea și funcționarea acesteia? Ce răspuns vor da partenerii arabi la insistențele lui Donald Trump ca, într-un viitor cât mai apropiat, în „Alianța Strategică a Orientului Mijlociu” să fie cooptat și statul evreu? Cum va funcționa alianța în condițiile în care mai toate monarhiile din Golf, în frunte cu Arabia Saudită și Emiratele Arabe Unite se declară deschise și au încheiat documente de „cooperare strategică” cu Federația Rusă, inclusiv în domeniul militar? Și întrebările nu se opresc aici.

Față de insistența cu care îndeosebi Ryadul și Abu Dhabi insistă pentru crearea acestui bloc militar destinat încheierii conturilor lor cu Iranul, există, mai ales la iordanieni, egipteni și o parte a petromonarhiilor candidate la alianță temerea că apariția unei asemenea noi entități

militare va pune sub semnul îndoielii necesitatea de continuare a celorlalte forme și structuri arabe comune de securitate și apărare, între care, nu pe ultimul loc, trebuie să fie amintite Tratatul de Apărare Comună încheiat în 1950

între toate statele membre ale Ligii Arabe, apoi așa - numitul „Scut al Peninsulei”, denumire pentru forțele armate comune ale Consiliului de Cooperare al Golfului, mai vechea și cvasi-inexistentă „Alianță Militară Islamică”, aceste din urmă două alianțe fiind inițiate și finanțate de regimurile monarhice arabe din zona Golfului. Și ce se va întâmpla cu „alianța arabă” condusă de Arabia Saudită pentru „reinstaurarea legalității” în Yemen”? Și, în final, cât de dispus va fi Donald Trump să se plieze în fața revendicărilor și condiționărilor arabe legate de constituirea și funcționarea acestei noi alianțe care, deși numită, artificios, cu sintagma „NATO arab”, este de parte, din multe puncte de vedere, de scopul, interesele, și utilitatea efectivă care sunt înscrise pe cartea de identitate a Alianței Atlantice.

Începutul acestui nou an, va aduce, cu siguranță, răspunsuri, fie și provizorii, la toate aceste interogații și neclarități.

Cauți analize geopolitice?

Te interesează evoluțiile din Orientul Mijlociu?

Cele din zona extinsă a Mării Negre?

Dar problemele actuale de securitate și serviciile de informații în secolul XXI?

Te interesează tehnica militară de ultimă generație?

Vrei să știi care sunt cele mai importante și noi apariții în geopolitică?

Cauți elemente actuale ale evoluției economiei?

Abonează-te la Pulsul Geostrategic

Un an - 12 numere (numeroase Suplimente, Comentarii, Semnale) apariție lunară

On line: plată securizată pe www.ingepo.ro

Transfer bancar: în contul SC INGEPO Consulting SRL RO76BRDEO80SV35412140800 deschis la BRD sucursala Brasov; SWIFT - BRDEROBU, România

Ramburs: (la primirea primului număr, valabil numai pentru România)

Versiunea PDF prin e-mail: 1.198 RON

Versiunea tipărită: 1.255,20 RON

Pentru informații suplimentare sunați la +4 0268 470070; fax +4 0268 47 00 76 sau contactați-ne pe e-mail: office@ingepo.ro; ingepo.vc@gmail.com

Orizont Economic

Pentru o "suveranitate sporită a UE" sunt necesare schimbări serioase

Dr. Daniel DAIANU¹

În aprilie 2018, președintele francez Emmanuel Macron a stârnit vâlvă când a solicitat Parlamentului European ceea ce el a numit "suveranitate europeană". Fără îndoială că această chestiune trebuie plasată într-un context mai larg, având în vedere tendințele care s-au amplificat în ultimul deceniu.

Conceptul de "suveranitate europeană" duce automat la ideea că Uniunea Europeană are nevoie de mai mult spațiu de manevră în chestiunile mondiale, mai ales în domeniul economic. Cum poate fi însă interpretat un astfel de obiectiv într-o lume în care lanțurile globale de distribuție au creat interdependențe puternice? Oare înseamnă că Europa trebuie să depună eforturi pentru a fi mai puțin dependentă și mai autosuficientă economic?

Pentru a fi mai bine auzită, pentru a avea mai mulți aliați globali și putere, Europa are nevoie de reforme serioase și îndrăznețe.

Se poate argumenta că un astfel de obiectiv nu este lipsit de bun simț în momentul în care multilateralismul este serios pus la îndoială de Statele Unite. Sau că motivații economice și securitare s-ar afla în spatele sindromului de interiorizare care apare în momentul în care europenii abordează provocările imigrației, protecția frontierelor, combaterea terorismului, amenințările cibernetice etc. Toate aceste provocări ar sugera că indiferent cât de mult este ceva atras de deschidere economică și de o lume fără frontiere, realitatea ne impune opțiuni dure și o mișcare inexorabilă către o UE epitomizată.

În urmă cu mai multe decenii, Richard Cooper a publicat cartea *Economia Interdependenței* în care a arătat fundamentele comunității economice

și politice transatlantice. Războiul Rece a fost o perioadă în care legăturile în domeniile economic și militar dintre Europa și SUA s-au consolidat. În pofida rivalităților economice inevitabile, legăturile economice tot mai strânse au constituit puternicul pivot de îndiguire a blocului sovietic și pentru promovarea intereselor democrațiilor occidentale în lume.

Lumea de azi pare că s-a răsturnat. În timp ce economiile emergente au fost susținătoare tradiționale ale comerțului echitabil, o serie de economii avansate în frunte cu SUA susțin acum că comerțul global nu este un teren neutru pentru competiție și că practicile inechitabile favorizează puterile emergente și China în special. În plus, aranjamentele multilaterale promovate odinioară de SUA sunt puse serios la îndoială iar bilateralismul și plurilateralismul proliferază. China este văzută dincolo de Atlantic drept un uriaș rival geopolitic a cărei ascensiune trebuie frânată sau chiar prevenită prin orice mijloc, inclusiv prin restricționarea comerțului și investițiilor. Europeanii, la rândul lor, monitorizează investițiile și transferurile chineze de know-how în sectoare strategice, mai mult sau mai puțin legate de preocupările privind securitatea.

Europa detestă, de asemenea, tacticile și metodele Washingtonului care în ultima perioadă și-a încordat în mod neconvențional mușchii diplomați și militari și încearcă să stabilească aranjamente comerciale bilaterale. Această schimbare majoră a modului în care diplomația americană este articulată și pusă în practică și divergențele strategice între pozițiile SUA și EU (vezi cazul Iranului) au determinat Europa să caute mai mult spațiu de manevră care ar putea fi numit suveranitatea politicii sau spațiu politic.

Are, însă, sau poate avea Europa spațiul politic de care dispune SUA? Se pare că Europa este puternic dezavantajată în această privință având în vedere că nu este un stat federal iar mecanisme-

1. Membru în CA al BNR, fost ministru român al Finanțelor, administrator Friends of Europe, membru al Academiei Române.

le sale de adoptare a deciziilor sunt mult mai complicate și mai laborioase decât în cazul SUA. Când este vorba de euro, moneda unică nu este un rival autentic al dolarului american atunci când este vorba de rezervele și plățile globale și continuă să fie handicapată de deficiențe de concepție și de aranjamente politice neadecvate. Chiar dacă Europa este cel mai mare bloc comercial al lumii, ea continuă să se confrunte cu fragmentarea, cu divizarea în creștere dintre Nord și Sud, dintre Vest și Est pe chestiuni cum ar fi migrația și "statul de drept".

Pentru ca Europa să fie mai bine auzită, să aibă mai mulți aliați globali și putere are nevoie de o reformă autentică și îndrăzneță a zonei euro cu o combinație adecvată de aranjamente privind reducerea riscului și de partajare a riscului și o reformă a Pieței Unice care să facă modelul social european mai incluziv. Ea trebuie, de asemenea, să promoveze schimbarea modului în care instituțiile financiare internaționale funcționează și să accepte că aranjamentele regionale vor deveni, cel mai probabil, inevitabile.

Și asta nu este tot. Dacă UE vrea să-și mențină puterea de persuasiune și să fie auzită în lume, ea trebuie să aloce fonduri sporite susținerii proiectelor noilor tehnologii și inteligenței artificiale; să elaboreze un buget UE mai robust pentru finanțarea binelui public cum ar fi controlul frontierelor și să stabilească un echilibru între preocupările umanitare și faptul că continentul nu poate deveni adăpost pentru toți cei ce părăsesc țările aflate în suferință.

Dacă UE avansează în direcțiile sugerate, poate dobândi atât mai mult spațiu politic cât și suveranitate.

AFRICA. NOUL VIITOR

**Dr. Emilian M.
DOBRESCU**

Africa deține 10% din totalul rezervelor mondiale de petrol, circa 7% fiind concentrate

pe coasta de vest a continentului, în zona Golfului Guineei, zonă care începe în Coasta de Fildeș și se termină în Angola.

"Council on Foreign Relation"(CFR) - una din cele trei mari organizații ale "Noii Ordini Mondiale" - a acuzat de mai multe ori administrațiile SUA de lipsa unui plan de acțiune pe termen lung în Africa. CFR a solicitat mult mai mult dinamism și pragmatism în relațiile cu statele africane, deschiderea mai multor misiuni în orașe africane, mai ales în statele producătoare de petrol, schimbarea periodică a ambadorului american la Uniunea Africană, precum și sporirea capacităților serviciilor secrete americane în Africa. CFR fixează interesele SUA în Africa pe următoarele coordonate: petrol și gaze naturale; contracararea Chinei; războiul împotriva terorismului african; pandemiile de HIV/AIDS; democrația și drepturilor omului; dezvoltarea Africii pe termen lung¹.

Lideri din cele opt state cele mai puternice ale planetei s-au reunit în zilele de 25-26 iunie 2002 la Kananaskis, în Munții Stâncoși ai Canadei, în cadrul unui summit G8 consacrat economiei mondiale, luptei împotriva terorismului și Africii². Gazda reuniunii, Canada, a dorit să lase în urma fastul acestui tip de reuniuni, oferind un cadru restrâns, cu delegații reduse ca număr și renunțând la protocol în favoarea discuțiilor informale, mult mai productive. Ziua de 27 iunie 2002 a fost consacrată integral Africii și președinții celor mai importante opt state industrializate ale planetei au primit patru șefi de stat africani, pentru a concepe și realiza împreună un

1. după Vladimir Alexe – Ofensiva Chinei în Africa, în Ziua, 25 noiembrie 2006, Dosare ultrasecrete

2. Anne-Cécile Robert, *Un enjeu mondial*, în Manière de voir, Indispensable Afrique, novembre 2009

Plan de acțiune de ajutorare a continentului cel mai sărac al planetei.

Răspunsul Africii nu s-a lăsat prea mult așteptat: din cele 7 miliarde de locuitori ai planetei, 4 miliarde trăiesc în Africa, iar multe țări africane au devenit tot mai instabile politic, economic și social în ultimii ani, la fel ca și cele din Orientul Apropiat...

O nouă țară pe harta Africii

După referendumul de la începutul anului 2011, locuitorii regiunii de Sud a Sudanului au o nouă patrie³. La 9 iulie 2011, Sudanul de Sud, cu o suprafață de 619,745 km pătrați, a devenit oficial stat independent. Capitala a fost stabilită la Juba, cu o populație estimată în 2008 la 250.000 locuitori. În 2008, populația regiunii a fost estimată la 8.260.490 locuitori, dar locuitorii Sudanului de Sud pretind că populația se ridică la 11-13 milioane locuitori.

Moneda națională este lira sudaneză. Noul stat se învecinează cu Etiopia la est, cu Kenya, Uganda și Republica Democrată Congo la sud, iar la vest cu Republica Centrafricană. Sudanul este cea mai mare țară din Africa și ocupă a zecea poziție după suprafață în lume. La începutul anului 2011, a fost organizat un referendum pentru a decide separarea regiunii de Sud de restul țării, iar 98,83% din electorat a votat pentru independența Sudanului de Sud.

Pericolele din industria minieră

Mzoxolo Magidiwana este un tânăr sud-african de 24 de ani⁴. Cunoscuții îi spun "mortul viu" pentru că nu-și va reveni niciodată după traumele fizice suferite când poliția a deschis focul asupra lui și a colegilor săi în 2012; gloanțele i-au sfâșiat abdomenul, iar în brațul drept nu mai are nici o putere și nici nu mai poate merge bine. A fost operat, dar găurile prin care au ieșit gloanțele sunt încă vizibile.

Pașaport unic pentru cetățenii celor 54 de state africane

Din iulie 2016, Uniunea Africană a introdus un pașaport unic pentru cetățenii celor 54 de state membre, care are drept scop facilitarea liberei circulații în interiorul continentului african. Acest tip de pașaport permite cetățenilor celor 54 de state membre ale Uniunii Africane să călătorească fără alt tip de vize în interiorul continentului. Conform The Africa Report, „Uniunea Africană a lansat pașaportul comun pentru țările africane la Kigali, capitala Rwandei în cadrul unei ceremonii, la care au fost prezenți 40 de șefi de stat”.

După modelul Uniunii Europene, Uniunea Africană încearcă să aprofundeze integrarea statelor membre prin facilitarea liberei circulații pentru cetățenii continentului african. Potrivit, Nkosazana Dlamini Zuma, aflată la conducerea Comisiei Uniunii Africane „primii beneficiari ai pașaportului african vor fi președinții, miniștrii de externe și ambasadorii țărilor africane”.

Prin adoptarea acestui tip de pașaport unic, Uniunea Africană intenționează să stimuleze cooperarea în rândul statelor africane și să accelereze procesul de integrare și creștere socio-economică. Ideea introducerii unui astfel de pașaport pentru continentul african a fost lansată încă din 2014 și vizează facilitarea liberei circulații a persoanelor, bunurilor și serviciilor.

Introducerea acestui tip de pașaport nu reprezintă o noutate absolută pentru continentul african, întrucât organizațiile sub-regionale: ECO-WAS (Economic Community of West African States) și EAC (East African Community) aveau deja introduse pașapoarte ce permiteau libera circulație a cetățenilor statelor membre. Adoptarea liberei circulații în interiorul Africii aduce cu sine o serie de îngrijorări privind gestionarea amenințărilor transfrontaliere, precum crima organizată și grupările teroriste.

3. Moroșan, Georgiana, *O nouă țară pe hartă: Sudanul de Sud devine stat independent*, în Curentul, 8 iulie 2011

4. Bogdan Cojocaru, *Cele mai întunecate secrete ale industriei auto germane. Că i oameni mor*

5. Preluare de pe site-ul <https://gandeste.org/politica/uniunea-africana-introduce-pasaportul-unic-pentru-cetatenii-celor-54-de-state-membre/72202>, postat pe 21 iulie 2016, site vizitat pe 7 octombrie 2017, orele 13:01

Transformări importante

Africa de Sud

Pâna în 2017, Africa de Sud avea doar Johannesburg Stock Exchange. În luna februarie 2017 a mai fost lansată piața de acțiuni ZAR X, iar în septembrie - 4 Africa Exchange (4AX). La începutul lunii octombrie 2017, Africa de Sud și-a lansat a patra bursă de valori - A2X, menționând că pe această piață au avut loc trei listări secundare⁶. Cele trei companii care s-au listat pe noua piață sud-africană sunt din sectorul serviciilor financiare: African Rainbow Capital Investments (ARCI), Peregrine Holdings și Coronation Fund Managers.

Directorul executiv al A2X, Kevin Brady, a declarat că există un interes major din partea companiilor pentru lansarea de emisiuni de titluri pe noua bursă. Acesta a adăugat: "Lucrăm îndeaproape cu multe companii de brokeraj și vrem să încheiem contracte cu acestea înainte de finele anului 2017". A2X este rival direct al Johannesburg Stock Exchange (JSE) și furnizează o platformă alternativă pentru listarea secundară a companiilor, respectiv pentru tranzacționarea acțiunilor acestora.

Algeria

La jumătatea lunii septembrie 2017, premierul Algeriei Ahmed Ouyahia a prezentat un amplu plan de reducere a deficitului bugetar al țării, plan care include și împrumuturi de la banca centrală, în condițiile în care țara membră a OPEC încearcă să compenseze scăderea veniturilor din petrol fără să acceseze piețele internaționale de datorii⁷. Potrivit lui Ouyahia, finanțarea non-tradițională va ajuta Algeria să iasă din criză în decurs de cinci ani. Planul pe cinci ani ar urma să echilibreze bugetul țării până în 2022, acoperind un deficit care a crescut puternic pe fondul scăderii dramatice a prețurilor petrolului la nivel mondial, ceea ce a dus la aproape înjumătățirea rezervelor valutare ale țării: "Dacă am recurge la împrumuturi externe, după cum sugerează FMI, vom avea nevoie să împru-

mutăm 20 miliarde de dolari pe an pentru a acoperi deficitul, iar în patru ani vom fi incapabili să plătim datoriile. Din acest motiv a recurs guvernul la finanțare non-tradițională", a declarat premierul algerian.

În condițiile în care datoria internă a țării se situează la aproximativ 20% din PIB, Algeria se poate împrumuta suplimentar, a declarat FMI. La începutul lunii septembrie 2017, guvernul algerian a autorizat Banca Centrală să împrumute Trezoreria pentru reducerea deficitului. Companiile și importatorii au de câștigat de pe urma unei iniecții de lichiditate, însă analiștii spun că există riscuri. Dublată de actualele restricții asupra importurilor, finanțarea de către Banca Centrală a deficitului fiscal a alimentat creșterea inflației și a dus la deprecierea monedei locale, dinarul algerian, cu cca 30% în perioada 2015-2017.

Dacă prețurile petrolului nu-și revin, iar autoritățile nu sunt capabile să reducă importurile, Algeria și-ar putea epuiza rezervele valutare până în 2020 și ar putea fi nevoită să recurgă la ajutor din afară pentru finanțare.

Importuri de orez majorate

Exporturile de orez ale Chinei spre Africa au înregistrat în 2017 o creștere explozivă⁸: potrivit Administrației vamale chineze, în 2017 China a vândut o cantitate de 781.000 de tone către 40 de state africane, inclusiv Coasta de Fildeș și Senegal, în creștere față de aproximativ 74.000 de tone în 2016. În consecință, statele africane au fost responsabile pentru aproape 70% din exporturile chineze de orez, față de 19% în 2016. Datele oficiale mai arată că în 2017, Coasta de Fildeș a devansat Coreea de Sud devenind principala destinație de export pentru orezul chinez, cu achiziții totale de 309.200 tone.

Chen Xiaoshan, analist la firma de consultanță Zhuochuang a declarat: "China are stocuri foarte mari de orez. Statul chinez adoptă diferite măsuri pentru a reduce aceste stocuri. În plus, inițiativa strategică chineză Drumul Mătăsii a

6. Alina Vasiescu, *Africa de Sud are o nouă bursă de valori, A2X*, în Ziarul Bursa, 11 octombrie 2017

7. Cătălina Apostoiu, *Algeria vrea să "arunce cu bani din elicopter" pentru a depăși criza*, în Ziarul Financiar, 19 septembrie 2017

D.I., *China și-a majorat exporturile de orez către Africa*, în Ziarul Bursa, 27 ianuarie 2018

crescut șansele pentru exporturile de orez în statele africane”.

În 2017 China a anunțat că are stocuri de orez de aproximativ 94 milioane de tone, adică două treimi din stocurile mondiale și o cantitate suficientă pentru a hrăni India timp de un an. Aceste stocuri mari s-au acumulat timp de mai mulți ani în care Guvernul de la Beijing a cumpărat grâul de la fermieri la un preț minim de intervenție în momentele în care prețul de pe piață a coborât sub nivelul minim. Însă în 2017, autoritățile de la Beijing au decis să reducă prețul minim de intervenție, pentru prima dată în ultimii ani, decizie care a marcat începutul unui program de reformare a programului de subvenții. Analistii se așteaptă ca vânzările în creștere de orez chinez către statele africane să continue și în 2018, având în vedere că stocurile de orez ale Thailan-dei, un alt mare producător mondial, sunt aproape epuizate.

SUA – schimbare de macaz

Pe 26 ianuarie 2018, președintele american Donald Trump i-a cerut liderului rwandez, Paul Kagame, președintele Uniunii Africane (UA), să

transmită “sentimentele sale călduroase” șefilor de stat de pe continentul african, care și-au exprimat de-a lungul întregului an 2017 nemulțumirea în legătură cu afirmațiile “jignitoare” atribuite președintelui american.

Opinia liderului de la Casa Albă a fost comunicată statelor membre ale Uniunii Africane cu prilejul summit-ului UA desfășurat pe 28-29 ianuarie 2018 în capitala Etiopiei, Addis Abeba. Chiar și Etiopia a condamnat la mijlocul lui ianuarie 2018 afirmațiile jignitoare ale lui Donald Trump la adresa mai multor națiuni africane, calificate drept “țări de rahat”.

Donald Trump a vorbit despre o “excelentă discuție”, “absolut minunată” pe care a avut-o cu șeful acestui stat african și pe care a avut “marea onoare” să-l întâlnească la Davos. La rândul său, Kagame a estimat că întrevederea a fost una “bună”, precizând că ei doi au discutat despre economie și schimburi comerciale. Președintele american a refuzat să răspundă întrebărilor ce s-au pus la Conferința de presă care a urmat de către ziariștii care doreau să afle dacă cei doi au evocat afirmațiile acestuia despre “țările de rahat” din Africa.

UNIUNEA EUROPEANĂ, ÎN TRANZITIE SPRE REGĂSIREA PROPRIEI IDENTITĂȚI; REFLECȚII PRIVIND ARMATA EUROPEANĂ

Mihai MĂRGĂRIT

De la uniunea economică la uniunea politică

Obiectivele și principiile care au stat la baza constituirii, funcționării și dezvoltării UE, precum și politica economică promovată au dovedit că această Uniune a fost un proiect de succes, pe întregul parcurs al evoluției sale până la configurația actuală. Ea a întrunit toate condițiile pentru a fi percepută ca o putere economică și comercială majoră pe plan mondial. A fost atractivă pentru aderarea a noi state, în principiu, în beneficiul membrilor săi, așa cum au conceput-o părinții fondatori și ceilalți mari lideri politici care ulterior au dezvoltat-o.

Performanțele UE pe parcursul extinderii sale au fost produsul eforturilor statelor membre, pornind de la structura incipientă cu cele 6 state europene fondatoare, constituită în 1957. Această structură a făcut pași decisivi către extinderea globală, dezvoltându-se pe etape, mai întâi în Vestul și Centrul Europei, ulterior până la forma actuală extinsă spre Est care s-a coagulat după căderea Cortinei de Fier.

Prima extindere realizată prin aderarea statelor europene descătuse de comunism a început în 2004. Dorința acestora pentru a se integra într-o structură politico - economică occidentală autentic democratică a fost atât de mare, încât s-a impus un proces selectiv pentru o extindere în mai multe valuri de aderare. Evident, greu de acceptat dar, în opinia mea trebuie recunoscut faptul că **ele s-au conformat necondiționat și au aplicat în mod mecanic „Acquis-ului comunitar”**. Neexistând un model prealabil de trecere de la o economie centralizată de stat la o economie de piață liberală, **tranziția a sacrificat, fără rezerve și fără o logică plauzibilă, tot ceea ce un popor, cu fiecare cetățean al său, și-a**

construit cu trudă, umilință și renunțări la libertate și demnitate umană, pentru a suferi de atâtea atrocități și frustrări ale regimului totalitar comunist, pe care le-a suportat cu stoicism aproape o jumătate de secol. A fost un **boom** în beneficiul exclusiv al statelor aflate la pupitrul procesului de aderare la UE și mai puțin al celor care au constituit obiectul acestui proces.

Totodată, procesul de aderare a statelor europene foste comuniste a fost marcat și de politica dublului standard în dialogul inițiat de factorii de decizie ai UE. La adresa statelor candidate s-au vehiculat cu ușurință etichetări care făceau trimitere la **neocomunism, criptocomunism, odioasă securitate**. Acestea au fost folosite ca acuzații (întemeiate și mai puțin întemeiate) în interiorul statelor, începând chiar cu anul 1990, în ansamblul desfășurării luptei **putere - opoziție**, în procesul de reformă pentru edificarea democrației, în general și, în special, pentru a demonstra disponibilitatea și asumarea voluntară și conștientă a valorilor europene și euroatlantice.

În același context și într-o ultimă instanță, ar fi de așteptat și un răspuns la câteva întrebări din partea celor implicați direct în sprijinirea constituirii Grupului de la Vysegrad, cum ar fi: **Ce a însemnat pentru UE momentul înființării acestui Grup înainte de aderare și ce înseamnă el azi pentru coeziunea Uniunii ? Cine au fost adevărații beneficiari de atunci și cine perdantii de ieri și de azi ?** Nu este un secret faptul că membrii acestui Grup au fost preferații, pe față, în procesul selecției pentru aderarea în primul val, proliferându-se acuzații la adresa contracandidaților lor, Bulgaria și România, marginalizându-le, în concertul etichetărilor menționate mai sus. Iar pentru escamotarea adevăratei lor scopuri ale apariției acestui Grup s-au folosit, cu abilitate, considerente pur istorice, invocân-

du-se cu cinism că s-a urmărit doar reînnoirea unui acord din 1335 între regii Ioan al Boemiei², Cazimir al III-lea al Poloniei și Carol Robert de Anjou al Regatului Ungariei.

În ansamblul ultimelor schimbări intervenite în geopolitica internațională, azi constatăm că viitorul UE devine tot mai sumbru și imprevizibil. Orgoliile, prejudecățile mocnite ale unei istorii îndepărtate sau apropiate în relațiile bilaterale între unele state, precum și aducerea în prim plan a intereselor personale și de grup ale unor lideri politici naționali au erodat în timp spiritul de coeziune comunitar și au denaturat sensul competitivității loiale, specifică economiei libere de piață.

Iată că azi, arena concurențială normală în domeniul economic și comercial este translatată pe tărâmul unui **război economic și comercial UE - SUA care, în opinia mea, poartă amprenta laboratoarelor unor state membre aflate de mai multă vreme în custodia cancelarului german Angela Merkel**. Având în vedere extinderea ariei sale geografice pe mapamond și numărul mare al populației comunitare, UE poate avea PIB-ul mai mare în raport cu cel al SUA. Spre exemplu, în anul 2017 a rezultat că PIB-ul UE a fost de 15,3 mii de miliarde *Eeuro*. Și...? Asta ar putea constitui o premiză pentru a crea o stare de război ? Important este să știm ce s-a realizat cu el în folosul exclusiv al fiecărui cetățean comunitar, indiferent de apartenența sa statală ! Este unanim recunoscut că UE se află azi în mare suferință în lupta sa pentru supraviețuire, dar nu din cauza politicii externe și de securitate a SUA în raport cu Germania, chiar dacă relațiile personale ale cancelarului Angela Merkel cu președinții americani Obama și Trump, vizibile chiar și în spațiul public, nu au fost dintre cele mai bune. În opinia mea, adevărul este altul. Amplul proces de dezvoltare și extindere a schimbat percepția cu privire la gestionarea treburilor UE. Aplicarea standardelor duble încă din faza aderării unui nou stat a facilitat și apariția con-

ceptului dezvoltării cu mai multe viteze. **Este un concept cu care s-a operat de mai multă vreme dar a fost devoalat mai târziu. S-a omis cu bună știință aplicarea partajului beneficiului în favoarea tuturor statelor membre care să servească, în mod concret și cu prioritate, nevoilor fiecărui cetățean comunitar.**

Eforturile de supraviețuire a UE, multă vreme, au fost escamotate sub paravanul apariției unor evenimente produse pe plan internațional, care au impus implicarea directă sau implicită a puterilor occidentale, ca urmare a deciziilor luate numai în anumite cancelarii, fără un mandat acordat de majoritatea membrilor UE. Am în vedere, spre exemplu, criza economică și financiară din Grecia, agresiunea declanșată de Rusia asupra Ucrainei, invadarea și anexarea ilegală a peninsulei Crimeea. Sub presiunea unei diplomații speculative a gazului rusesc și a unor forme de amenințare în situații de genul celor din Siria și Turcia, UE a cancelarului Angela Merkel a fost conciliantă în negocierile inițiate cu Rusia și a evitat aplicarea consecventă a sancțiunilor economice impuse acesteia de către SUA. Asemenea atitudini au constituit pentru Vladimir Putin oportunități pentru a-și realiza obiectivele sale strategice - destabilizarea UE și a NATO. Toate acestea au provocat derută, divergențe și ambiguități în rândul statelor membre și partenerelor celor două Alianțe, la această dată Ungaria și respectiv Turcia fiind în relații economice avantajoase cu Rusia. Ele au erodat UE, determinând creșterea euroscepticismului, cu un prim produs final - Brexit-ul. De aceea, în Septembrie 2016, în discursul anual privind Starea Uniunii, Președintele Comisiei Europene Jean Claud Juncker, în

fața faptului deja împlinit, a fost obligat să deoaleze îngrijorarea sa, menționând că niciodată în istoria recentă a acesteia nu au mai existat atâtea poziții divergente între statele membre, divergențe care au culminat cu votul cetățenilor din Marea Britanie pentru părăsirea UE.

Totuși, în același context, trebuie reamintit și faptul că drumul Marii Britanii către UE este o întrea-

gă poveste, care începe imediat după Al Doilea Război Mondial. După cum știm, Marea Britanie nu a dorit să facă parte din această organizație chiar de la înființarea ei, deși Churchill a susținut crearea sa, așa cum declara de altfel în discursul său de la Zurich, din 1946. Acum, apariția Brexit-ului să fie oare o oportunitate a Marii Britanii de reitere a motivelor pentru care a refuzat să intre încă de la început în CE, fiind pusă azi într-o competiție neconfortabilă cu o Germanie „redivivus”, care și-a asumat singură rolul de lider informal al UE ?

Chiar dacă conservatorismul tradițional britanic și orgoliul de fost mare imperiu colonial și-au lăsat amprenta în relația cu Germania, am convingerea că adevăratele cauze ale situației actuale privind stabilitatea UE își găsesc originea îndeosebi în practica ultimilor aproximativ zece ani ai leadership-ului politic la vârf al UE, precum și în uriașa așa numită tehnocrație multinațională de la Bruxelles, capitonată cu mulți Euro.

Așadar, din perspectivă istorică, ceea ce a început ca o uniune pur economică a evoluat treptat, devenind o mare uniune politică economică. Cred că aceasta marchează momentul atingerii unui maxim de dezvoltare a UE, care cuprinde numeroase domenii, de la politic până la schimbări climatice, protecția mediului și sănătate, la relații externe, securitate, justiție, migrație ș.a. Dar, odată ce politicul domină, intervenind în toate domeniile de existență a societății umane, formularea scopului principal inițial pentru care s-a creat UE se rezumă acum doar la **beneficiul statelor membre**, dar numai al unora – Germania și statele care răspund comenzilor ei. Iar precizarea că trebuie **să servească, în mod concret și cu prioritate, nevoilor fiecărui cetățean**

comunitar s-a alterat, a devenit formală, fiind aruncată în caruselul declarațiilor politice și a propagandei de manipulat mulțimea comunitară electorală naivă. De fapt, la început, **beneficiul cetățeanului** constituia chintesența conceptuală și rațiunea pentru care s-a constituit UE. Pe parcurs, până la un moment dat, ea a fost atractivă și unica speranță pentru majoritatea statelor europene, ambalând motorul extinderii cu noi candidaturi la aderare .

Protestele vestelor galbene

Așadar, vorbim de beneficii. Da ! În UE, cetățenii călătoresc liber în Europa, locuiesc, trăiesc și muncesc oriunde doresc. Dar, din considerentul exclusiv al avantajului financiar, oferta adresată forței de muncă din Est a fost acceptată în orice condiții, chiar dacă exced pachetele de acte normative convenite cu toți membrii UE. Apoi, situația de mare suferință în lupta pentru supraviețuire a Ununii, contrar așteptărilor, a creat o stare de profundă nemulțumire și supărare, în principal, în rândul clasei de mijloc autohtone a fiecărei țări membre - întotdeauna afectate de crize. Acumulările în timp au determinat violență verbală și fizică generalizată. Indiferent de natura acestor crize - sociale, economice sau politice - , ele au născut proteste. În concret, protestele din 2018 au izbucnit având drept cauze creșterea șomajului, tăierea salariilor și a pensiilor, creșterea prețurilor, taxelor, impozitelor, inflației, deficitului bugetar ș.a. Guvernele și – au pierdut credibilitatea în raport cu promisiunile făcute electoratului iar acesta și-a pierdut răbdarea. Guvernării, arătându-și neputința și reaua credință pentru a-și acoperi propriile interese, au determinat ca dezamăgirea nemulțumiților să atingă limita suportabilității și au cerut în final schimbarea radicală.

În tipologia acestei grile prezentate mai sus se înscriu actualele proteste stradale, desfășurate simultan în mai multe localități din Franța, Germania, Ungaria, Italia, Belgia și, potrivit aprecierilor unor specialiști, ar urma să izbucnească și în alte țări membre UE care ar putea fi cuprinse de crize, precum Polonia, Croația ș.a. În totalitatea lor, mesajele protestatarilor par a fi **în afara**

unui interes legat de o anumită ideologie de partid. Nu au un lider și își coordonează acțiunile folosind rețelele de socializare. Ei se declară că sunt profund nemulțumiți de situația economică și socială a țării. După relatările mass media internațională, ele au fost și continuă să fie deosebit de violente, de mare intensitate și amploare, cu o durată mare în timp, explicite și radicale, **generând o stare gravă de insecuritate pe continentul european, aproape fără precedent.** Însă, ele au izbucnit având mize diferite de la o țară la alta, fie demisia președintelui ori căderea guvernelor și alegeri anticipate, fie ieșirea din UE și chiar din NATO, toleranță zero față de terorism în general, îndeosebi față de islamisti radicalizati, precum și o politică consecventă și fermă în raport cu fenomenul migrației ș.a.

În Franța, surprinzătoare pentru unii „specialiști și comentatori”, pierduți aiurea pe mapamond, pare a fi reacția autorităților față de aceste proteste. În opinia mea, organele franceze de ordine publică și siguranță a cetățeanului și-au făcut corect datoria, fiind mult mai determinate în confruntarea cu protestatarii stradali. Aceștia au folosit tot arsenalul specific din dotare - bastoane, jeturi de apă, gaze locrimogene, grenade fumigene și au operat masive arestări. Cu toate acestea, nimeni pe plan intern și din mediul extern - oficiali și media, **nu i-au acuzat că au acționat disproporționat** față de gradul de violență manifestată de protestatari. Chiar Președintele Macron a aprobat public modul de reacție a organelor de ordine și nu cred că ar fi fost în posesia vreunui „aparat minune” care să măsoare **proporționalitatea binomului „acțiune - reacțiune”,** într-o confruntare de contact direct corporal între două părți aflate în beligeranță violentă declarată. E jenant a susține că pentru îndeplinirea unei misiuni de luptă, militarul din structurile de forță ale unui stat democrat ar trebui ca, în dinamica alertă și imprevizibilă a acțiunilor de restaurare a ordinii publice, să aibă capacitatea de a anticipa, secundă cu secundă, pas cu pas, **proporționalitatea reacției lor la**

provocări violente ce-i pun în pericol integritatea corporală, inclusiv viața, fără a mai vorbi despre obstrucționarea îndeplinirii misiunii. Dreptul la opinie „**nu anulează comprehensiunea, competența, probitatea profesională, valoarea, autoritatea, într-un domeniu sau altul**”, menționa pe blogul său Ancelin Roseti. Acesta este un apreciat scriitor român contemporan, autor al multor volume de versuri, colaborează cu multe reviste literare de prestigiu din țară, în care publică cronicile literare, pamflete și poeme. Este membru al Uniunii Scriitorilor din România. Acesta mi-a reținut atenția că nu are inhibiții atunci când investighează cu profunzime manifestările cotidiene ale individului în societatea modernă, făcând trimitere la Umberto Eco care considera că „**Rețelele de socializare dau drept de cuvânt unor legiuni de imbecili care înainte vorbeau numai la bar, după un pahar de vin, fără a dăuna colectivității. Erau imediat puși sub tăcere, în timp ce acum au același drept la cuvânt ca și un premiat cu Nobel. Este invazia imbecililor**”. Doresc să fiu înțeles corect. Personal subscriu necondiționat la dreptul de a protesta al fiecărui cetățean care-și asumă în mod onest valorile democrației autentice. Dar, condamnam cu fermitate pe cei care confundă democrația cu haosul și violența și nu agreez oamenii politici ipocriți și aroganți care se erijează în fața oglinzii, în poziția de unic judecător și renunță ușor la demnitatea lor situându-se în afara legii atunci când sunt investiți cu responsabilități în ierarhia de putere a statului.

Nu intenționez să mai fac apologia personalității

ții actualului președinte francez Emmanuel Macron, având în vedere că, la începutul mandatului său, mi-am exprimat public încrederea în domnia sa. Acum însă, figura sa afișată în public, împietrită de surpriză și teamă pentru că i s-a cerut insistent demisia, precum și comportamentul său exagerat conciliant cu solicitările protestatarilor intră într-un contrast flagrant cu siguranța de sine la limita aroganței, manifestată anterior pe timpul campaniei electorale și a mai puțin de doi ani, dezastruoși, care au trecut de la accesul său la Palatul Elysee. La început, prin tinerețea sa și abilitatea cu care a creat și folosit partidul „*La République en marche !*”, părea omul providențial pentru țara sa, pentru Europa și nu numai, apt să-i înfrunte deopotrivă pe președintele american Donald Trump și pe Vladimir Putin, președintele Federației Ruse. În condițiile unei actuale lipse acute de lideri politici carismatici, puternici pe plan internațional, destinul îi oferise o mare șansă de a prezenta soluții marilor probleme cu care se confruntă UE și chiar NATO, pe fondul unei arhitecturi de securitate internațională instabilă, generată de un spectru larg și atipic de provocări, riscuri și amenințări în forme dintre cele mai neașteptate de manifestare.

Ca urmare, persistența crizei de lideri politici potenți, incapacitatea guvernanților europeni de a gestiona actualele crize, orgoliile, aroganța, interese obscure și duplicitatea unora, precum și neîncrederea crescândă în sistemele liberale sunt de părere că au împins societatea într-o fază periculoasă, generând premisele slăbirii aderenței la democrație a unor segmente tot mai largi ale populațiilor statelor comunitare. Cu siguranță că această afirmație va fi confirmată sau

nu de procentul de participare la alegerile din luna Mai, 2019 pentru Parlamentul European (PE) și de natura opțiunii majoritare a electoratului. Fiind considerate cele mai importante din 1979, an de când PE este ales prin vot universal, am convingerea că toți cetățenii comunitari onești vor da răspunsuri pertinente la multe întrebări edificatoare pentru viitorul lor, cum ar fi: **Europa, încotro? Partidele eurosceptice și-ar putea extinde reprezentarea în PE? „Continuăm această aventură europeană prin înfrângerea naționalismului sau vom ceda în fața acestuia?”** (radio France Info, comisar european pentru afaceri economice și financiare, Pierre Moscovici); **Va reuși prim vicepreședintele al Comisiei Europene Frans Timmermans să îi succedă în funcție actualului președinte Jean-Claude Juncker, fără a moșteni zestrea dezastruoasă a acestuia? Care va fi reacția electoratului la amenințările Președintelui Franței, Emmanuel Macron, potrivit căreia „va tăia fondurile europene celor care nu vor mai multă Europă” și care nu dau dovadă de „solidaritate”, făcând aluzie la țările est-europene care nu acceptă unele politici ale Bruxelles-ului, cum este cea privind migrația ?**

Fără discuție, campania electorală pentru PE deja a început cu candidatura lui **Timmermans**, În situația în care se află azi UE, este de așteptat să asistăm din partea candidaților și a susținătorilor lor la o avalanșă sufocantă de declarații propagandistice, de manipulare a electoratului încă naiv și credul. Este foarte posibil ca întreaga campanie să fie intoxicată cu „*fake news*” despre adversarii politici (personalități și state membre) cu foaie de parcurs până la un „*război mediatic*”. Acestea sunt arme aflate în patrimoniul unor servicii de informații care-și permit acest lux, acum „înprumutate” și devenite în ultimul timp singura speranță în momente de agonie a multor politicieni dislocați întâmplător pe harta lumii. În afară de aroganță și interese meschine, aceștia au demonstrat că nu sunt înzestrați să ofere soluții la problemele reale cu care se confruntă UE și țările lor natale.

Pe de altă parte, în interiorul partidelor naționale, mai mult ca sigur, va fi o luptă acerbă

pentru a fi trecuți pe un loc eligibil pe lista candidaților. În unele partide, primele semnale în acest sens deja au apărut. Ca rezultat al acestei bătălii, cu siguranță se vor produce mari frustrări personale și chiar posibile facțiuni ce pot destabiliza partidele respective. Și, în final, nu exclud chiar tentative de corupție și abuz pentru stabilirea favoriților principali la candidatură, având în vedere că toate drumurile care duc la Bruxelles sunt consolidate cu bancnote Euro. Evident că acestea sunt extrase din fondurile publice naționale ale statelor membre care, însumate dau bugetul UE, folosit pentru cheltuieli de întreținere, funcționare și îndeplinirea sarcinilor asumate prin fișa postului de înalt slujbaş internațional, eligibil sau penetrat pe căi oculte, în structurile UE.

Unele repere istorice la o temă controversată – securitatea UE

Problema securității europene nu este nouă. Ea este legată nemijlocit de ideea creării unei Europe unite, care datează de secole, însă abia după cel de Al Doilea Război Mondial s-au format premisele necesare demarării unui proces de integrare europeană. Astfel, în acord cu formularea titlului acestui subcapitol, am considerat necesar a reaminti faptul că în aprilie 1951 cele șase state fondatoare care au semnat Tratatul de la Paris au pus bazele primei organizații europene - **Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului (CECO)**. Iar în 1952 ele mai semnează un tratat prin care înființează **Comunitatea Europeană de Apărare (CEA)**. Această inițiativă eșuează ca urmare a **refuzului Parlamentului Franței de a ratifica tratatul – o primă controversă** a unui demers concret legat nemijlocit de o structură incipientă vizând o Europă unită. Desigur, acest eșec a afectat negativ procesul de integrare europeană. Dar nu voi insista asupra istoriei acestui proces mai mult decât am făcut - o în subcapitolele anterioare.

Oricum, odată declanșată perioada Războiului rece, problema securității europene a fost inclusă firesc în responsabilitățile NATO, unanim acceptată de lumea democrată occidentală încă de la înființarea sa, fiind singura organizație politi-

co militară capabilă să răspundă imperativelor de apărare în perioada în care URSS – ul, lider al TV , reprezenta o amenințare reală la adresa securității internaționale, implicit a statelor membre a UE.

Cred că trebuie să apelăm la memoria colectivă pentru a evalua corect ce a însemnat imensa contribuție materială, financiară și asigurarea cu resursă umană oferită de SUA la dispoziția NATO, pe întreaga perioadă a Războiului rece. Bazată pe un potențial militar solid de descurajare și pe o mare presiune diplomatică constantă și înțeleaptă exercitată de personalități politice occidentale de mare anvergură, NATO a reușit să mențină un echilibru politic și militar pe plan internațional care a evitat izbucnirea unui nou război catastrofal, la scară mondială, de această dată ideologic, mai mult ca probabil cu folosirea masivă a arsenalelor armamentelor de nimicire în masă ale ambelor părți.

În toată perioada Războiului rece, orice abordare a conceptului privind autonomia strategică față de suveranitatea europeană în domeniul apărării nu putea avea o finalitate concretă cu eficiență practică ci, cel mult, putea constitui o temă de largă dezbateră teoretică, academică cu piloni de susținere de natură strict filozofică și de prefigurare optimistă a viitorului la scară planetară. Totodată, nu trebuie uitat că sub protecția potențialului politic, militar și al resursei umane furnizate de Washington care a realizat și menținut performanțele NATO la parametrii cei mai înalți, impuși de spectrul amenințărilor la adresa valorilor europene occidentale și euroatlantice, UE s-a dezvoltat foarte puternic economic, realizându-se astfel și renașterea economică a Germaniei. Să nu se uite că, în ansamblul

relațiilor de confruntare permanentă între *TV vs. NATO*, respectiv *Consiliului de Ajutor Economic Reciproc (CAER) vs. economia de piață liberă occidentală*, a existat o escaladare a înarmării militare fără precedent și o concurență acerbă în domeniul economic. Ca urmare, în plus, în cadrul acestei concurențe, liderii părților au investit economic și financiar exagerat de mult în cele două foste republici germane – Federală, respectiv Democrată în raport cu celelalte țări membre. S-a urmărit ca cele două Germanii, aflate la frontiera între cele două sisteme politice și economice să constituie la concurență un medel de dezvoltare puternică, cu scopul de a demonstra superioritatea unui sistem politic economic în raport cu sistemul părții adverse. Cu toate acestea doar fosta Germanie Democrată și celelalte state din lagărul comunist nu a avut de câștigat, atâta vreme cât acest stat s-a creat artificial și în baza unei ideologii care, în final, s-a dovedit a fi falimentară pentru toate țările comuniste.

Încheierea Războiului rece, care a creat un nou cadru geopolitic și geoeconomic favorabil dezvoltării armonioase a tuturor țărilor europene aflate sub protecția americană, a realizat și reunificarea celor două Germanii, deși Franța și Marea Britanie nu au dorit-o. Potrivit "Financial Times", într-un număr din acel timp, relatează că aceste două țări au considerat că o Germanie reintregită ar putea **"dobândi mai mult teren decât Hitler"**.

Personal, apreciez că existența unei asemenea temeri indică un moment ce poate marca intrarea în grila controverselor cu privire la securitatea Europei. Evoluția Germaniei reunificate care începe să aibă un rol geopolitic major în Europa, precum și a politicii imperiale expansioniste ale Federației Ruse a lui Putin, cu siguranță că au redeșteptat temerile istorice. Știm că cei doi giganti continentali, pe parcursul istoriei, fie și-au ciuntit vecinii, fie au purtat lupte pe teritoriul lor. Așadar, după sfârșitul Războiului rece, țările plasate între ei au fost îngrozite de vidul de securitate ce urma să se creeze, de unde s-a născut intensă dorință de protecție americană – exprimată prin apartenența la NATO. Iar anii care au trecut au demonstrat că NATO s-a adaptat acestor solicitări. Azi, doar Europa Angelei Mer-

kel și a lui Emmanuel Macron transmit mesaje că nu mai simt nevoia de protecție americană.

În ce privesc Comunitățile Europene, după sfârșitul Războiului rece, au suferit și ele transformări. Astfel în 1992, s-a adoptat Tratatul de la Maastricht prin care denumirea de "Uniune Europeană" a devenit oficială și au fost stabilite noi obiective pentru statele membre și noi politici comune, în cuprinsul cărora se menționează forme de cooperare în domeniul Politicii Externe și de Securitate Comună (PESC) și al Justiției și Afacerilor Interne (JAI). În timp, PESC s-a dezvoltat ca și concept în baza unor serii de Tratamente dar practic s-a limitat la acțiuni bilaterale între state și nu în baza unei strategii unitare de coordonare la nivelul întregii comunități. Nici Strategia Globală pentru Politică Externă și Securitate a UE, adoptată la 28 iunie 2016, care constituie noul cadru director al acțiunii externe a Uniunii pe termen mediu și lung nu a depășit cadrul dezbaterilor, limitându-se la formularea și îmbunătățirea unor măsuri organizatorice și de coordonare. În prezent, are loc tot un dialog la nivelul instituțiilor europene și al statelor membre privind modalitățile de punere în practică a Strategiei, pe mai multe dimensiuni. În opinia mea, problema securității UE a fost abordată cu rețineră și a rămas nerezolvată, controversată, fără a reuși să ofere soluții fezabile, atâta vreme cât, conceptual, din cauza prejudecăților tradiționale ale puterilor Europei occidentale (Germania și Franța) s-a acționat pentru eliminarea așa zisei influențe politice a Washingtonului pe teritoriul bătrânului continent. Ca urmare, toate proiectele luate în discuție au fost elaborate eludând cu bună știință principiul complementarității cu capabilitățile operaționale ale NATO.

Controverse actuale cu privire la armata UE

Dezbaterile cu privire la autonomia strategică încă mai continuă și astăzi în Europa și nu cred că sunt șanse a se încheia așa curând. Pe de o parte, unele încearcă să convingă de necesitatea unei Armate a UE cu argumente selectate din noul context al geopoliticii internaționale, marcat de politica externă și de securitate promovată de președintele american Trump, de lansarea impetuoasă a președintelui francez Emmanuel Macron în problemele majore ale securității internaționale și, nu în ultimă instanță, de actualul cancelar german Angela Merkel, chiar dacă leadership-ul său se află într-o scădere importantă de credibilitate, de multă vreme previzibilă.

Pe de altă parte, se pun multe semne de întrebare din perspectiva euroscepticilor, al căror număr s-a mărit ca urmare a Brexit-ului, la care se adaugă succesele obținute de politica agresivă, expansionistă tradițional imperială a Rusiei lui Putin care, ne place sau nu, a reușit să pornească mașinăria de destabilizare a UE și NATO. Aceasta a realizat-o cu sprijinul permanent și neprecupețit al cancelarului Angela Merkel, în tandem cu Francoise Holland pe timpul când deținea mandatul de președinte. În acest sens, Vladimir Putin, liderul politic de la Kremlin a reușit să producă primele fisuri, având și sprijinul indirect al premierului Ungariei Victor Orban, președintelui Turciei Erdoğan, al lui Milos Zeman, președintele ceh pro-rus în funcție, care în 2018 a câștigat un nou mandat.

Creându-și un asemenea cadru, președintele Putin a readus Moscova, necondiționat și confortabil, la masa marilor decizii privind dinamica geopoliticii internaționale, în cadrul căreia și China se impune tot mai mult în poziția de „arbitru jucător (?)”.

Aceasta este platforma geopolitică internațională actuală pe care se desfășoară acum discuțiile pro și contra Armatei UE, în opinia mea într-o **perioadă total inoportună** pentru un proiect atât de vital pentru securitatea și apărarea europeană.

Opiniile s-au înmulțit și intensificat, continuând să provoace confuzie, alarmă, panică și situații tensionate între părțile aflate în confruntări de opinie. Mai grav este faptul că acestea depășesc modul de dezbateră teoretică a specialiștilor în workshop-uri, talk-show-uri, în mediul universitar și academic. Se pare că din cancelariile unor puteri occidentale europene se lansează îndemnuri, adresate politicianilor aserviți lor, având un conținut propagandistic și de manipulare. În condițiile actuale dominate de crize politice, economice și sociale profunde, în esență se sugerează idei și comportamente impardonabile cu realitățile timpului pe care-l trăim, cum ar fi: **Rusia să nu fie deranjată prea mult; Rusia să nu fie acuzată că amenință securitatea internațională, îndeosebi europeană; politica externă bazată pe parteneriate strategice cu SUA să fie etichetată antieuropeană – anti UE, antidemocratică.**

Ca urmare, președintelui Putin nu-i scapă nicio dată prilejul de a amenința explicit statele care găzduiesc elemente ale scutului antirachetă american. Iar președintele Macron se pronunță deschis pentru o „**Armată Europeană adevărată**” care să apere Europa de „**China, Rusia și chiar fața de Statele Unite ale Americii**”. Și controversele continuă în nota fake news-urilor care lansează impetuos și iresponsabil **manipularea Polexit** (Polonia) și **scenariul Roexit** (România).

Într-un asemenea cadru tensionat, apare o primă etapă de abordare mai pragmatică, în noiembrie 2017, când 25 de state membre ale UE au semnat acordul privind **„Cooperarea structurată permanentă”** în chestiuni militare (PESCO). Pare a fi o cooperare aprofundată pe proiecte comune de înarmare și o mai strânsă cooperare între armatele naționale. La nivelul specialiștilor, se apreciază că, potrivit voinței miniștrilor apărării din UE, PES-

CO ar putea pregăti înființarea unei armate europene. În paralel, și la nivel național al unor state comunitare pare să crească disponibilitatea pentru cooperare.

În cadrul acestui acord de cooperare se consideră că pe post de posibil nucleu al unei armate europene, cea mai potrivită ar putea fi Brigada de infanterie franco-germană, înființată deja din 1989, fiind până acum singura unitate binațională de amploare la nivel mondial. În opinia mea cred că în forma actuală, ea posedă totuși anumite caracteristici ce o include totuși în **grila controverselor** Armatei europene, care ar trebui armonizate într-o altă gândire și conducere strategică unitară. Cu un efectiv de aproximativ 6.000 de militari, are la dispoziție patru cazărmi în Germania și trei în Franța. Batalionul 291 de vânători al armatei germane din compunerea Brigăzii este staționat la Illkirch-Graffenstaden în Alsacia, fiind singura unitate de luptă a Bundeswehr-ului cu regim de staționare permanentă în afara Germaniei. Totuși, militarii celor două țări nu execută misiuni comune decât în batalionul de aprovizionare și în structurile de comandă. Toate celelalte unități sunt separate din punct de vedere național. Brigada, cu întreaga ei structură, efective și înzestrare, nu a executat în toată existența sa nicio misiune de luptă. Însă, există o trăsătură comună ce facilitează încheierea operațională a Brigăzii care este dată de înzestrarea cu același tip de armă de asalt. Dar tot restul dotării diferă și în ziua de azi.

În ce privește cooperarea Germaniei cu Olanda, în 1995 s-a înființat un Corp de Armată mixt, căruia îi sunt subordonate, în caz de necesitate, câte o divizie germană și olandeză cu un efectiv total de peste 40.000 de militari. Acest Corp mai are în subordine directă un batalion de transmisiuni și unul de sprijin, ambele fiind unități binaționale. Inițial, numai la nivelul comenzii Corpului, efectivele erau asigurate cu ofițeri din cele două țări, acum și eşalonul inferior este alcătuit din militari ai ambelor armate. De exemplu, Batalionul 414 de tancuri german face parte din Brigada 43 mecanizată a armatei olandeze. Totodată, din același batalion german face parte și o companie olandeză compusă din 100 de mili-

tari, care sunt instruiți să folosească blindatele germane. Se precizează că pentru prima dată sunt integrate trupe germane și olandeze, de la nivel de companie până la cel de divizie, în spiritul inițiativei europene din anii 1950.

O caracteristică interesantă a procesului de integrare germano-olandeză a fost convenit și în domeniul **Forțelor speciale olandeze**. Astfel, pe 1 ianuarie 2014, Brigada 11 olandeză de desant aerian, formată din aproximativ 2.000 de militari, a fost integrată Diviziei germane "Forte rapide", ceea ce înseamnă că s-a depășit cu mult stadiul de cooperare, toți militarii acționând unitar, fără o distincție în ce privește țara din care provin.

Am prezentat mai sus o sumară viziune de ansamblu dar suficient de semnificativă pentru evidențierea doar a unui singur procedeu de realizare a proiectului privind Armata UE, folosind inteligent, eficient și puțin costisitor existentul din perspectiva istoriei apropiate și recente a două state care au convenit să coopereze militar cu structuri combatante. Acest procedeu generalizat cred că s-ar încadra în mod fericit în noua viziune a lui Hans – Peter Bartels ¹⁾ privind construcția Armatei europene de jos în sus, renunțându-se la ideea înființării la început a unor structuri de comandă, coordonare și control la nivel strategic care induceau percepția, în opinia mea corectă, că se urmărea de fapt înmulțirea unor fotolii „bănoase” pentru oportuniști. Am convingerea că această cooperare la nivel tactic a avut în vedere, încă de la început, în mod concret, o integrare totală ulterioară, în baza strategiei de realizare a Armatei europene, elaborată poate chiar înainte de unificarea celor

două Germanii.

Totodată, într-o anumită conjunctură, nevoile militare pot solicita, din inițiativa lor, realizarea rapidă a cooperării militare pe plan european. Așa s-a întâmplat în cazul "Operation Serval" inițiată de armata franceză în Mali, în 2013. Atunci, conducerea militară de la Paris și-a dat seama că trupele expediționare nu pot elimina singure militanții islamici din nordul Mali, care începuseră deja să intre în centrul orașului Mali, și a apelat la ajutorul aliaților, chiar la începutul acestei operațiuni.

Aceste exemple pot să facă trimitere la toate structurile mixte deja existente, cărora li se pot aplica corecții puțin costisitoare, constituind o contracarare a celor care se opun conceptului Armatei europene numai din considerente ce privesc costurile.

Însă, tot atât de adevărat este și faptul că înființarea unei Armate Europene cu o forță comparabilă cu cea a SUA, Rusiei sau Chinei ar fi infinit mai scumpă pentru națiunile europene decât consolidarea financiară, politică și militară a deja existentei Alianței Nord-Atlantice.

Concluzii și mai mult decât atât

Fragmentarea UE este deja o reality in many aspects, and will remain so also in the area of defence. realitate, la început mai puțin așteptată, și fără indicii certe de redresare. Evident că

aceasta se reflectă, în aceeași măsură, și în domeniul apărării. Therefore, Prin urmare, îndeosebi în perioada de pregătire a alegerilor pentru Parlamentul European, atât cât poate influența decizia finală, dezbaterile intense pe marginea inițiativelor lansate de actualul leadership la vârful Uniunii subestimează și ele considerațiile naționale and common European interests are often difficult to fully align, however, muddling și interesele europene comune care sunt adesea dificil de aliniat pe deplin.

În context, constatăm că, indiferent de marile neîmpliniri înregistrate, cele două puteri ale UE, Germania și Franța, au fost cele mai interesate în a intensifica și a aprofunda eforturile europene de apărare. Însă, în motivațiile lor există diferențe semnificative care reflectă strategii diferite, culturi și interese naționale specifice.

Din perspectivă germană integrarea se adâncește, iar câștigarea legitimității și alte aspecte politice consideră că trebuie să rămână în centrul atenției analizei specialiștilor și al factorilor decizionali. Pentru Franța, în viziunea relativ a noului lider, prioritatea reprezintă eficiența și rezultatele militare concrete în ceea ce privesc capacitățile și misiunile ce revin UE. Din această perspectivă, Germania caută să adapteze noua inițiativă de apărare cât mai favorabilă incluziunii, în timp ce Parisul ar fi dispus să se descurce chiar și în acest moment cu un număr mai mic de state membre, pentru a face ca PSAC să fie revitalizată, ambițioasă și eficientă.

În opinia Franței, PSAC este un multiplicator potențial de forță, în primul rând pentru operațiuni militare expediționare în sfera geopolitică tradițională a sa, precum și pentru interesul față de Africa de Nord, regiunea Sahel, Africa subsahariană și partea de Est din Orientul Mijlociu.

În ce privește In Germania, s-a constatat că există noi circumstanțe geopolitice, cu implicarea unei mai mari dependențe europene de apărare. În ultimul timp, politica sa de securitate și apărare a devenit mai activă. Cu toate acestea, amploarea schimbării în percepțiile și acțiunile concrete în domeniul apărării, în special în ceea ce privește lipsa de consens în rândul elitei poli-

tice germane pe această temă, este încă discutabilă. Germania încă nu s-a pronunțat explicit asupra ridicării valorii de 1,2% din PIB-ul său alocat apărării pentru a atinge obiectivul de 2%. Iar atitudinile sale față de sprijinirea și participarea la operațiuni militare rămân încă în nota percepțiilor pacifiste.

Alți membri ai UE au o abordare aparent de aliniere la deciziile pe care și le asumă din reflex necondiționat, dar escamotează o rezervă precaută. Suedia, Finlanda, cele trei state baltice și România sprijină cu tărie capacitatea de dezvoltare a PSAC, dar urmăresc cu atenție problema autonomiei UE, a comandamentului militar și a oricăror alte inițiative care ar putea pune sub semnul întrebării proeminența NATO în apărarea europeană și care ar crea tensiuni cu SUA și Marea Britanie. Toate aceste țări ar prefera să evite o fragmentare suplimentară a UE, precum și părăsirea grupului de bază al acesteia, păstrându-și opțiunea pentru NATO în rolul de lider în Apărarea europeană.

Polonia se remarcă drept cel mai proeminent membru al UE care se opune oricărei suprapunerii sau decuplări de la structurile NATO în beneficiul UE. Polonia se teme că o Politică europeană de apărare autonomă condusă de Franța și Germania care probabil aparent ar reduce amenințările proferate de Rusia, care ar slăbi legătura transatlantică de securitate și NATO și ar înstrăina SUA și Marea Britanie. Polonia se teme, de asemenea, că nu ar fi inclusă într-un nucleu european de apărare și că nici nu ar avea acces privilegiat la fondurile Comisiei, care ar ancora proiectul european la o Europă cu mai multe viteze. În această situație, Polonia consideră că ar fi împinsă la periferia integrării europene.

Cu toate acestea, recunoscând necesitatea unei mai mari cooperări europene în domeniul apărării și dezvoltării capacităților, sprijină totuși unele dintre inițiativele promovate în UE.

Astfel, Polonia este de acord și impune stimulente financiare ale Comisiei Europene pentru a fi disponibilă tuturor membrilor și pentru alinierea planurilor de dezvoltare a

capacităților UE cu procesele similare ale NATO.

Ca o ultimă concluzie, subscriu aprecierilor tuturor celor care și-au exprimat convingerea potrivit căreia, dacă în cele din urmă Armata Europeană se va constitui, va crea țărilor mici mari dileme strategice, în momente importante, funcție de dinamica geopoliticii internaționale care, în ultimul timp, s-a dovedit a fi neașteptat de fluidă, flexibilă și deosebit de imprevizibilă.

Notă:

1) Hans – Peter Bartels -politician german al SPD care a fost membru al Bundestagului pentru Kiel . In 2015, he succeeded Hellmut Königshaus as Parliamentary Commissioner for the Armed Forces. În 2015, el a reușit pe Hellmut Königshaus să devină comisar parlamentar pentru forțele armate

Bibliografie

♦ Daniel Fiott, *Strategic autonomy: towards „European sovereignty” in defence* : EUISS, Noiembrie 2018;

♦ Hans – Peter Bartels, Ana Maria Kellner, Uwe Optenhogel, *Strategic Autonomy and the Defence of Europe – on the road to a European Army ?*, Part A; Part B, Country Studies, by Verlag H.W. Dietz Nachf GmbH, 2017;

♦ Grupul de la Vysegrad – Wikipedia;

♦ Viorica Marin, *Cum a ajuns Grupul de la Vysegrad să dea bătăi de cap UE, la 27 de ani de la înființare*, Adevărul.ro, 20 Feb. 2018;

♦ Economia – europa.eu.

Cauți analize geopolitice?

Te interesează evoluțiile din Orientul Mijlociu?

Cele din zona extinsă a Mării Negre?

Dar problemele actuale de securitate și serviciile de informații în secolul XXI?

Te interesează tehnica militară de ultimă generație?

Vrei să știi care sunt cele mai importante și noi apariții în geopolitică?

Cauți elemente actuale ale evoluției economiei?

Abonează-te la Pulsul Geostrategic

Un an - 12 numere (numeroase Suplimente, Comentarii, Semnale) apariție lunară

On line: plată securizată pe www.ingepo.ro

Transfer bancar: în contul SC INGEPO Consulting SRL RO76BRDEO80SV3541214080 deschis la BRD sucursala Brasov; SWIFT - BRDEROBU, România

Ramburs: (la primirea primului număr, valabil numai pentru România)

Versiunea PDF prin e-mail: 1.198 RON

Versiunea tipărită: 1.255,20 RON

Pentru informații suplimentare sunați la +4 0268 470070; fax +4 0268 47 00 76 sau contactați-ne pe e-mail: office@ingepo.ro; ingepo.vc@gmail.com

Tehnologii și echipamente cu întrebuințare militară, noi sisteme de arme

Elicopterul V-280 Valor

V-280 Valor este o aeronavă cu decolare verticală, cu rotor cu tilometru de a treia generație, prezentat pentru prima dată, de producătorul de aeronave american Bell Helicopter Textron, la Expoziția Profesională anuală a Asociației Aviației Armate a Americii (AAAA) din Fort Worth, SUA, în aprilie 2013. Aeronava este destinată misiunilor multiple de atac și de transport cu viteză sporită, la distanță mare, cu sarcină utilă mărită.

La 5 iunie 2013, proiectul a fost selectat de Armata SUA, pentru faza de demonstrație tehnologică (Multi-Role JMR), în cadrul programului Decolare Verticală Viitoare (FVL).

La 9 septembrie 2013, Bell a anunțat că va colabora cu Lockheed Martin pentru dezvoltarea proiectului V-280, la care vor mai participa încă opt firme partenere.

La 2 octombrie 2013, Armata SUA, a acordat contracte de investiții tehnologice, în cadrul programului Joint Multi-Role, la încă trei companii, pentru proiectarea preliminară, în termen de nouă luni, a tipului de aeronavă prevăzută în program, iar demonstrația în zbor să aibă loc în anul 2017, fiecare companie primind pentru prima fază a programului câte 6,6 milioane de dolari, faza a doua a programului se referă la siste-

mele de misiuni ce le vor avea aeronavele, întregul program FVL este în valoare de 100 de miliarde de dolari și se referă la înlocuirea a 2.000 până la 4.000 de elicoptere medii, în serviciul Armatei americane.

Elicopterul V-280 Valor are fuselajul compozit cu aripi din carbon celular, este conceput să transporte patru membri ai echipajului și 14 militari echipați pentru luptă, este prevăzut cu două uși laterale spațioase de 1,83 metri, care asigură îmbarcarea și debarcarea convenabilă a militarilor transportați, are un sistem de aterizare convențional retractabil, pentru un control mai bun a decolării și aterizării, sistem de control al zborului, triplu redundant, care-i asigură o precizie și o siguranță sporită.

Consumul de combustibil va fi mai mic (toate comparațiile sunt făcute în raport cu modelul V-22 Osprey), costurile de întreținere vor fi mai reduse, iar prețul de cost / unitate va fi mult mai mic (un V-22 Osprey costă în jur de 70 de milioane de dolari, iar prețul de fabricație a unui V-280 este calculat în jur de 30 de milioane de dolari pe unitate).

Aeronava va fi dotată cu două motoare cu turbocompresie, sunt fixe, amplasate în vârful ariilor, elicopterul poate funcționa și cu un singur motor, în cazul pirederii sau deteriorării celui-lalt motor.

Viteza maximă de croazieră este de 518 km/h, o rază de acțiune de 926-1.482 km, plafon maxim 1.800 m, greutatea gol este de 15.000 kg, iar încărcat de 57.320 kg, lungime de 20,0 m, aripa are o lungime de 26,0 m și o înălțime de 7,50 m.

Armamentul standard este compus din două mitraliere calibru 7,62 mm, sau calibru 12,7 mm, patru bombe ghidate convențional sau laser (transportate în interiorul fuselajului), 2x7 rachete ghidate laser la exterior și un tun fix calibru 20 mm.

Prezentat de Cornel VAIDA

Vehiculul de luptă al infanteriei Lynx (KF 41)

Am prezentat în numărul precedent, al Buletinului "Pulsul Geostrategic", vehiculul blindat Stryker Dragoon, catalogat ca fiind "intermediar", acum vă facem cunoscut un alt vehicul de luptă al infanteriei destinat înlocuirii greului M2 Bradley.

Lynx este considerat vehiculul de luptă de noua generație, o fotăreață de luptă mobilă, cel mai avansat din punct de vedere tehnologic, special proiectat pentru câmpul de luptă al viitorului.

Rheinmetall și Raytheon, au lucrat împreună mulți ani, au combinat cele mai bune tehnologii germane și americane pentru a furniza armatei americane un vehicul mai rapid, mai inteligent, mai agil, mai bine blindat și cu o putere de luptă mai mare decât M2 Bradley.

Bradley avea o capacitate de transport pentru trei membri ai echipajului și un grup de șase militari, Lynx, pe lângă echipaj, poate transporta o grupă de opt militari, plutonul dotat cu aceste vehicule având, astfel, mai multe opțiuni tactice. Accesul trupei se realizează printr-o trapă, acționată hidraulic, aflată în spatele vehiculului.

Noul vehicul are o siluetă mai mică, face mai puțin zgomot, are o semnătură termică mai mică, este posesorul unui sistem activ de protecție împotriva grenadelor și rachetelor antitanc, iar raza de vizibilitate a ajuns la 360 de grade, cu performanțe sporite de rezoluție și calitate a imagi-

nilor.

Este dotat cu patru rachete antitanc (Bradley era înzestrat cu două rachete antitanc), lansatoarele de rachete sunt de tip flexibil, pot fi utilizate pentru atașare și întrebuințare și a altor sisteme de arme sau de supraveghere (Raytheon lucrează la o nouă rachetă ghidată cu rază lungă, antitanc, cu care să fie înzestrat Lynx).

În dotarea vehiculului va fi inclus și un sistem de drone "Coyote", care zboară în roi, unele pot colecta informații, în timp ce altele pot identifica și ataca ținte la sol dar pot fi utile și în lupta împotriva dronelor inamice.

Lynx (identificat cu denumirea KF 31) a fost prezentat, prima dată, la Expoziția Eurosatory pe 14 iunie 2016, ultima variantă KF 41 a fost prezentat la epozitia Eorosatory din 12 iunie 2018.

Lynx este produs în două variante, vehicul de luptă al infanteruiei, având turelă LANCE 2.0, cu un tun calibru 30 mm (35 mm), cu bătaie pana la 3.000 m, coaxial, pe partea dreaptă o mitraliră (RMG) calibru 7,62 mm, care trage muniție NATO 7,62X51 mm, bataie 800 m, alimentată extern, cu trei cutii de benzi, care se schimbă din interior, schimbarea durează cinci secunde și lansator de rachete antitanc ghidate.

Ultima variantă de Lynx, are o turela, actualizată, cu panouri flexibile de misiune instalate pe ambele părți, care oferă posibilitatea de a găzdui, o varietate de subsisteme de arme.

Linx KF 41 are o greutate brută de 44-49 de tone, un motor diesel de 1.140 CP, viteză maximă de 75 km/h, lungimea de 7, 73 m, lățimea de 3,60 m, înălțimea de 3,30 m, poate trece un obstacol vertical cu înălțimea de 1 m, traversează un șanț lat de 2,50 m, trece vaduri adânci de până la 1,50 m.

Prezentat de Cornel VAIDA

Apariții editoriale, studii, materiale noi

Vladimir Putin și Eurasia**Autor: Jean PARVULESCO****Editura: Universitatea Populară Chișinău, 2017**

Jean Parvulesco este un român aproape necunoscut în țara noastră, dar devenit un copil teribil al literaturii franceze în ultima jumătate a secolului 20, este autorul mișcării estetice protestatară "Noul val francez", care lupta împotriva industriei cinematografice, fiind adeptul filmului de autor, devenind și personaj principal în filmul "Cu sufletul la gură".

Este cunoscut ca fost artizan al unor state africane, înscăunând doi prieteni ca șefi de state, pe Moise Tshimbe în Congo și pe "împăratul" Jean-Bedel Bokassa în așa numitul "Imperiu Centrafrican", aici a folosit instructori, în crearea unei armate a noului stat, foști ofițeri ai Armatei Regale Române, emigrați în Occident după anul 1945, comenzile folosite, în această armată, au rămas până în zilele noastre, în limba română. Mai trebuie amintit, în descrierea acestui personaj și faptul că a fost activist al temutei Organizații Armate Secrete (OAS), socotită ba teroristă ba patriotică.

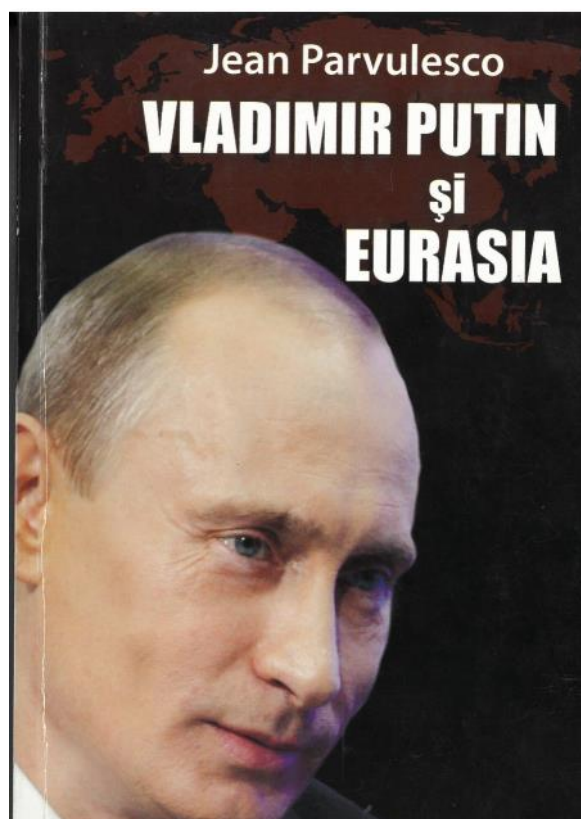
„În această lucrare, care este o carte deosebit de periculoasă ce nu poate fi lăsată pe mâna oricui, nu am făcut altceva decât să dau mărturie cu privire la mersul înainte al dezvoltărilor consecutive unei anumite conștiințe imperiale revoluționare europene, etapă cu etapă. Nu este vorba de o muncă analitică pe care am încercat să o fac în prezenta carte, ci de o muncă fundamental vizionară, al cărei orizont propriu se va situa în istoria de dincolo de sfârșitul istoriei. Primul articol reluat în prezenta lucrare, intitulat „Doctrina geopolitică a URSS și a Proiectului Oceanic Fundamental al amiralului G.S. Gorșkov” a apărut în februarie 1977, iar ultimul, intitulat "Ascensiunea lui Vladimir Putin" - în decembrie 2004. De la un articol la altul, procesul de naștere și dezvoltările revoluționare ale actualei conștiințe politice europene este urmărit de-a lungul a mai mult de un sfert de veac: fiecare capitol din carte marchează o etapă ascendentă a

noii conștiințe revoluționare supranaționale de anvergură imperială, în avangarda căreia se plasează această carte.” (Jean Parvulesco).

Filosofia și teoria sa eurasianistă, este rodul gândirii sale independente, nu au nici o legătură cu linia filosofică eurosianistă rusă, autorul cărții, vede în viitor venirea inevitabilă a Imperiului Eurasianist, Rusia urmând să joace un rol decisiv în acest proces - spiritual, material, politic și mistic.

Adept al postmodernismului, Parvulesco îmbină actualul cu arhaicul, raționalul cu iraționalul, Putin apărând ca un conducător al unei mase continentale de oameni, conducător careia îi este hărăzită renașterea și eliberarea în momentul încordării maxime a istoriei mondiale.

Întreaga luptă politică, după Parvulesco, este lupta dintre existență și non-existență, existența fiind simbolizată de Uscat, iar non-existența de către Mare, încarnarea lor fiind, existența, dată de blocul continental Paris-Berlin-Moscova-Delhi-Tokio și inexistența întruchipată de Oceanul Atlantic, Marea Britanie, SUA și NATO.

Prezentată de Cornel VAIDA

Misiuni la limita imposibilului.

Operațiuni care sfidează moartea ale Forțelor Speciale Israeliene

Autori: Michael BAR-ZOHAR

Nissim MISHAL

Editura: Litera, București, 2018

Michael Bar-Zohar, om politic, fost membru în Knesset, scriitor, biograf oficial al lui Shimon Peres și David Ben Gurion, este expert în istoria spionajului israelian. Cărțile sale au fost traduse în 18 limbi. Nissim Mishal, absolvent de studii politice, este unul dintre cei mai cunoscuți oameni de televiziune din țara sa și autorul mai multor cărți devenite bestseller despre istoria statului Israel.

Cartea descrie cele mai importante bătălii, raiduri în teritoriile inamice (de cele mai multe ori de pedepsire) și misiunile de comando care au sfidat moartea ale Forțelor Speciale Israeliene.

În Războiul de Independență(1948), Israelul stat cu o populație de 650.000 de oameni a trebuit să facă față invaziei a cinci state arabe, care însumau o populație de peste 30 de milioane, iar în anul 2015 populația Israelului era de 8 milioane, iar state învecinate ajungeau la peste 140 de milioane de oameni, pe câmpul de luptă inamic apărând un nou stat: Iranul, cu forța celor 75 de milioane de oameni, cu lideri islamisti fanatici, care au declarat că doresc nimicirea statului Israel, cu orice arme fie convenționale sau nu.

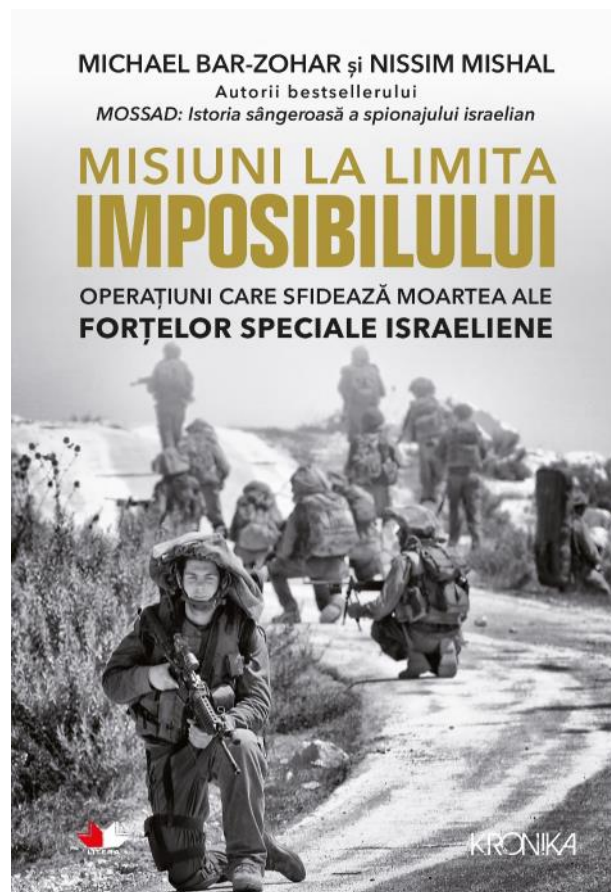
Forțele de Apărare Israeliene (FAI), au fost obligate să conceapă cele mai eficiente modalități de luptă, să asigure echiparea armatei cu cele mai complexe și noi arme, multe inventate și fabricate în Israel, au adoptat strategii de război adecvate scopurilor propuse sau urmarite, au constituit unități militare, în special de forțe speciale, riguros antrenate, deschise planurilor, de cele mai multe ori inedite, pentru atacarea prin surprindere a inamicului, în cunoștință de cauză a vulnerabilităților acestuia, de cele mai multe ori cu un grup mic de militari îndeplinind misiuni specifice structurilor militare de tip companie sau batalion.

Astfel în Capitolul 8, intitulat "Simțeam că mă sufoc", Raidul din Green Island - 1969, acțiunea desfășurată a fost prima de acest gen din lume, prima dată în istoria războiului o formațiune militară a folsit scufundarea pentru a ajunge la obiectiv, pe sub apă, pentru ca apoi, imediat ce a ieșit din apă să înceapă lupta armată.

Cartea este structurată astfel: Prefață, Entebbe - 1976, opt părți astfel: Partea I: Cum a început totul; Partea a II-a: Cmpania din Sinai; Partea a III-a: Războiul de 6 Zile; Partea a IV-a: Războiul de uzură; Partea a V-a: Războiul de Yom Kippur; Partea a VI-a: Pericolul nuclear; Partea a VII-a: Războiul din Liban; Partea a VIII-a: Combaterea terorismului; Epilog: Întoarcerea tribului rătăcitor; Mulțumiri; Urmări; Bibliografie și Indice.

Principiile la care nu au renunțat Forțele de Apărare Israeliene se aplică și azi : nu se abandoneze nici odată un soldat rănit sau aflat la nevoie pe teritoriul inamic, iar în instruire și acțiune: "Calcă-mi pe urme", acesta fiind strigătul de luptă al armatei israeliene, ofițerii fiind primi care atacă inamicul.

Prezentată de Cornel VAIDA

Corneliu PIVARIU - Director și Editor
Coordonator al Pulsului Geostrategic
Președinte-Director General INGEPO
Consulting

Autor al unor cărți privind informațiile strategice, terorismul și situația din Irak, al altor studii și articole pe probleme privind informațiile strategice și evoluții geopolitice actuale. Curs de securitate regională la Harvard University - Kennedy School of Government. Membru al Institutului Internațional de Studii Strategice - Londra și al Chatham House.

Dumitru CHICAN

Ambasador, profesor universitar,
Director pentru Orientul Mijlociu la
Pulsul Geostrategic

O întreagă carieră activă în diplomația românească, cu misiuni permanente în numeroase țări arabe. Alte misiuni externe punctuale, ca emisar al Șefului Statului Român. Unul dintre cei mai buni cunoscători ai limbii, culturii și lumii arabe din România. Autor a numeroase lucrări și traduceri în și din limba arabă, publicate în țară și străinătate. Una din ultimele sale cărți, apărută în Emiratele Arabe Unite, a fost declarată cea mai bună apariție editorială a Târgului Internațional de carte de la Sharjah și a anului 2008.

Doctor **Octavian DUMITRESCU**
Director pentru zona extinsă a Mării
Negre la Pulsul Geostrategic.

Cornel VAIDA
Director INGEPO Consulting

“PULSUL GEOSTRATEGIC” - fondat de Corneliu PIVARIU în anul 2007

Buletin lunar bilingv, editat de
INGEPO Consulting - Brașov

www.ingepo.ro; Tel: +4-0268 47 00 70

J08/2898/2006, CUI RO19298677/2006

Director și Editor Coordonator: Corneliu PIVARIU - membru al IISS- Londra

Editorial, Puncte de vedere: Corneliu PIVARIU

Actualitatea geostrategică mondială: Mihaie MĂRGĂRIT, dr. Octavian DUMITRESCU

Situația din Orientul Mijlociu: Dumitru CHICAN, Corneliu PIVARIU, Edmond CHICANI,

Evoluții în zona extinsă a Mării Negre: dr. Dan DUNGACIU, dr. Octavian DUMITRESCU, Vladimir SOCOR

Orizont Economic: Dr. Dorian VLĂDEANU, Vladimir SOCOR,

Serviciile de informații și probleme de securitate: Mihaie MĂRGĂRIT, Corneliu PIVARIU

Tehnologii și echipamente militare: Cornel VAIDA

Apariții editoriale: Cornel VAIDA

Traduceri din/în limba engleză: Prof. Delia -Maria POPA, prof. Constanța COSTESCU

Tehnoredactare: Ionuț PARASCHIV

Tiparul executat de: S.C. YOLANS S.R.L. Brașov

ISSN: 1843-701X

Coperta: Moscova - Kremlin ©www.widest.com

ABONAMENTE (un an - 12 numere)

Versiunea PDF prin e-mail = 1.198,00 RON/ 239,50 Euro/ 299,50 USD

Ediția tipărită = 1.255,20 RON/314,00 Euro/ 390,00 USD

În prețul abonamentului beneficiați gratuit de toate materialele suplimentare editate (Semnal, Comentarii, Suplimente și altele). Prețurile includ TVA, iar pentru ediția tipărită și taxele de expediție prin curier rapid (în România), Par-Avion în străinătate.

Abonamentele includ accesul la site-ul www.ingepo.ro unde pot fi găsite toate numerele publicate, începând cu Martie 2007 (peste 11.000 de pagini) și alte informații de interes.

Anunțuri - Publicitate

Anunțuri și publicitate în cadrul buletinului, pot fi inserate în spațiul disponibil, sau pe pagină/pagini separate.

Pentru detalii și eventuale alte condiții rugăm contactați Departamentul marketing,

la tel. 0268-470076 sau e-mail: office@ingepo.ro.

Ne rezervăm dreptul de a nu da curs unor solicitări care credem că nu corespund profilului acestui buletin.

Acest buletin nu poate fi multiplicat și reprodus fără acordul scris al INGEPO Consulting. Este permisă folosirea unor materiale sau citate cu păstrarea exactității și titlului original, precum și cu menționarea expresă a sursei.

Opiniile exprimate în articole prezintă punctul de vedere al autorilor, care își asumă deplina răspundere asupra conținutului, și nu reflectă în mod obligatoriu pe acelea ale INGEPO Consulting.

Parteneri:

STOCKHOLM INTERNATIONAL PEACE RESEARCH INSTITUTE
The independent resource on global security

Stockholm
Beijing
Washington

Academia Română

Institutul de Științe Politice și Relații Internaționale (ISPRI)

World Security Network

NETWORKING A SAFER WORLD

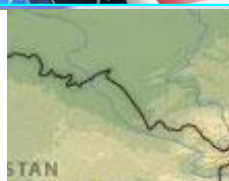

MEDNARODNI INŠTITUT ZA BLIŽNJEVZHODNE IN BALKANSKE ŠTUDIJE
INTERNATIONAL INSTITUTE FOR MIDDLE-EAST AND BALKAN STUDIES

RIEAS Research Institute for
European and American Studies

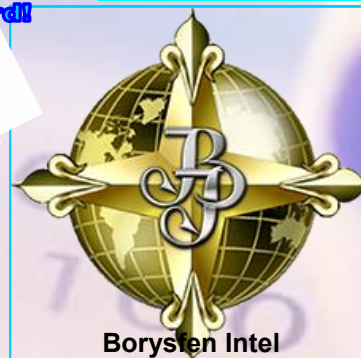

DIPLOMAT
MAGAZINE
By / For Diplomats
www.diplomatmagazine.nl

Russian International
Affairs Council

**Pulsul Geostrategic
este studiat și la Harvard!**

Borysten Intel

Pulsul Geostrategic a fost accesat, în ultima perioadă, în aproape 100 de țări (în ordinea numărului de accesări): România, SUA, China, Australia, India, Turcia, Spania, Iran, Siria, Israel, Rusia, Bangladesh, Germania, Moldova, Chile, Austria, Franța, Marea Britanie, Georgia, Azerbaidjan, Camerun, Venezuela, Argentina, Ucraina, Ungaria, Irlanda, Serbia, Armenia, Italia, Grecia, Liban, Qatar, Polonia, Filipine, Indonezia și altele.

În România suntem accesați în peste 40 de orașe.

Începând cu Decembrie 2010 **PULSUL GEOSTRATEGIC**
este înregistrat în catalogul internațional
INDEX COPERNICUS JOURNAL MASTERS LIST